

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja • Ministeriö • 2020:14

Työ- ja elinkeinoministeriön kirjanpitoyksikön (KPY 540) tilinpäätös 2019

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2020:14

Työ- ja elinkeinoministeriön kirjanpitoyksikön (KPY 540) tilinpäätös 2019

Työ- ja elinkeinoministeriö

ISBN PDF: 978-952-327-501-0

Helsinki 2020

Kuvailulehti

Julkaisija	Työ- ja elinkeinoministeriö		28.2.2020
Tekijät			
Julkaisun nimi	Työ- ja elinkeinoministeriön kirjanpitoyksikön (KPY 540) tilinpäätös 2019		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2020:14		
Diaari/hankenumero		Teema	Ministeriö
ISBN PDF	978-952-327-501-0	ISSN PDF	1797-3562
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-501-0		
Sivumäärä	132	Kieli	suomi
Asiasanat	tilinpäätös, talous, toimintakertomus		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Työ- ja elinkeinoministeriön kirjanpitoyksikön vuoden 2019 tilinpäätös koostuu toimintakertomuksesta, talousarvion toteutumista kuvaavista toteutumalaskelmista, tuottoja ja kuluja kuvaavasta tuotto- ja kululaskelmasta, tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa kuvaavasta taseesta ja liitteenä ilmoitettavista tiedoista.</p> <p>Tilinpäätökseen sisältyvä toimintakertomus sisältää johdon katsauksen toimintaan sekä raportoinnin ministeriön toiminnan yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta, kuvauksen toiminnallisesta tehokkuudesta, tuotoksista ja laadunhallinnasta sekä henkisten voimavarojen hallinnasta. Toimintakertomus sisältää myös sisäisen valvonnan arviointilausuman, kokonaisarviointien tulokset ja yhteenvedot väärinkäytöksistä.</p> <p>Yhteystiedot: laskenta@tem.fi</p>			
Kustantaja	Työ- ja elinkeinoministeriö		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Arbets- och näringsministeriet		28.2.2020
Författare			
Publikationens titel	Bokslut för Arbets- och näringsministeriets bokföringsenhet 2019 (KPY 540)		
Publikationsseriens namn och nummer	Arbets- och näringsministeriets publikationer 2020:14		
Diarie- /projektnummer		Tema	Ministeriet
ISBN PDF	978-952-327-501-0	ISSN PDF	1797-3562
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-501-0		
Sidantal	132	Språk	finska
Nyckelord	bokslut, ekonomi, verksamhetsberättelse		
<div>Referat</div> <p>Bokslutet för 2019 för arbets- och näringsministeriets bokföringsenhet består av en verksamhetsberättelse, utfallskalkyler som redogör för utfallet av budgeten, en intäkts- och kostnadskalkyl som redogör för intäkterna och kostnaderna, en balansräkning som redogör för den ekonomiska ställningen på bokslutsdagen och uppgifter som lämnas i bilagor.</p> <p>Den verksamhetsberättelse som ingår i bokslutet innehåller ledningens verksamhetsrapport, en rapport över de samhälleliga verkningarna av ministeriets verksamhet, en beskrivning av den funktionella effektiviteten, avkastningen och kvalitetsledningen samt om hanteringen av mänskliga resurser. Verksamhetsberättelsen innehåller också ett utlåtande om bedömningen av den interna kontrollen, resultaten av helhetsbedömningarna och sammanfattningar av oegentligheter.</p> <p>Kontaktuppgifter: laskenta@tem.fi</p>			
Förläggare	Arbets- och näringsministeriet		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

1	Toimintakertomus	7
1.1	Johdon katsaus	7
1.2	Tuloksellisuus.....	10
1.3	Vaikuttavuus.....	19
1.3.1	Toiminnan vaikuttavuus.....	19
1.3.2	Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus.....	48
1.4	Toiminnallinen tehokkuus.....	64
1.4.1	Toiminnan tuottavuus	64
1.4.2	Toiminnan taloudellisuus	71
1.4.3	Maksullisen toiminnan ja yhteisrahoitteisen toiminnan tulos ja kannattavuus	76
1.5	Tuotokset ja laadunhallinta.....	80
1.5.1	Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet.....	80
1.5.2	Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu	80
1.6	Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	81
1.7	Tilinpäätösanalyysi.....	85
1.7.1	Rahoituksen rakenne.....	85
1.7.2	Talousarvion toteutuminen	90
1.7.3	Tuotto- ja kululaskelma.....	98
1.7.4	Tase	99
1.8	Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	101
1.9	Arvioinnin tulokset	102
1.10	Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä	104
2	Talousarvion toteumalaskelma	106
3	Tuotto- ja kululaskelma.....	116
4	Tase	117
5	Liitetiedot	119
6	Allekirjoitukset.....	132

1 Toimintakertomus

1.1 Johdon katsaus

Vuoden 2019 toimintaa ohjasivat erityisesti hallituksen vaihdos sekä kansainvälisen toimintaympäristön muutos. Digitalisaatio teknologiatrendinä vaikuttaa entistä syvemmin työelämään ja yritysten liiketoimintojen kehitykseen.

Maailmantalouden kasvua ovat varjostaneet Yhdysvaltojen ja Kiinan väliset kauppakiistat, Britannian ero EU-jäsenyydestä sekä suurten euromaiden, kuten Saksan ja Italian talouksien heikkeneminen. Vientimarkkinoiden vedon hidastuessa eritoten Euroopassa Suomen talouskasvu lepää kotimaisen kysynnän varassa. Viimeaikaisten kotimaisten ja kansainvälisten ennusteiden perusteella Suomen bruttokansantuote kasvaa vuonna 2019 noin 1,5 prosenttia.

Suhdanneodotukset ovat vuoden 2019 loppupuolella laimentuneet. Toimialoittaiset erot ovat selviä. Esimerkiksi elektroniikka- ja sähköteollisuudessa liikevaihto vuoden ensimmäisellä puoliskolla sekä uusien tilausten määrä alkusyksyllä ovat kasvaneet edelleen voimakkaasti. Myös kone- ja metallituoteteollisuudessa liikevaihdon kehitys on ollut myönteistä. Sen sijaan metallien jalostuksessa näkymät ovat olleet laskevia. Palvelujen vienti jatkoi kasvuaan, kuten myös palveluiden suhteellinen osuus kehittyvien maiden talouksista. Positiivisen tuottavuuskasvun liiketoiminnot ovat usein ICT-perusteisten markkinapalvelujen aloilla.

Globaalin talouden riskit heijastuvat suomalaisyrityksissä muun muassa jo pidempään vaivanneena investointivaimeutena ja liiketoiminnan kehittämispäätösten lykkäytymisenä. Kotimaassa osaaja- ja osaamisvaje vaikeuttaa liiketoiminnan kehittämistä monilla toimialoilla, ja heikentää kasvua. Pidemmällä aikavälillä talouskasvua on Suomessa heikentänyt talouden painopisteen ja työvoimaosuuksien siirtyminen heikomman tuottavuuskehityksen toimialoille.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on keinovalikoimassaan useita toimintoja, joilla voidaan edistää työllisyyttä ja talouskasvua. Tulos- ja omistajaohjauksella pyritään terävöittämään toimien vaikuttavuutta.

Hallituksen työllisyyspolitiikkaa valmisteltiin työllisyyden edistämisen ministerityöryhmissä. Työllisyyspolitiikan valmistelun haasteena on ollut löytää keinot, jotka toteuttavat osoitettavissa olevalla tavalla hallitusohjelmassa linjattua 75 % työllisyysastetavoitetta. Numeerisena tavoitteena on työllisyyden vahvistaminen päätösperäisesti 60 000 työllisellä. Toimenpiteistä vaikutuksiltaan puolet tulee olla valmiina vuoden 2020 budjettiriiheen mennessä.

Työllisyyspolitiikan tilannekuva tunnistaa 12 haastetta, joita koskevaa valmistelua tehdään ja käynnistetään; Väestörakenteen muutos: ikääntyminen, ikääntyvien työllisyyden nostaminen, koulutustason pysähtynyt nousu, työvoiman kohtaanto-ongelmat, korkea rakennetyöttömyys, pienten lasten vanhempien osallistuminen työmarkkinoille, nuorten syrjäytyminen (ml. maahanmuuttajanuoret), ei-työ- tai -opiskeluperäisten maahanmuuttajien heikko työllisyys, verotuksen ja sosiaaliturvan kannustinloukut (ml. byrokratia-, ja informaatioloukut), työvoiman osaamisvajeet, puutteet työvoiman työkyvyssä sekä työehtoneuvotteluiden keskittyneisyys.

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa myös *elinkeinoelämän toimintaympäristön* kehittämisestä. Toimivat markkinat ja kilpailu ovat kasvua tukevan politiikan kulmakiviä. Hallitusohjelman mukaisesti valmistellaan yrittäjyysohjelma. Kertomusvuonna lisättiin Kilpailu- ja kuluttajaviraston resursseja.

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan alalla on kehitetty julkisia kansainvälistymispalveluja (Team Finland -verkosto) asiakaslähtöisempään suuntaan. Haasteena on saada uusia kansainvälistyviä pk-yrityksiä kasvu-uralle. Syksyllä valmistellussa viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelmassa on kartoitettu kasvun ja kansainvälistymisen pullonkauloja yhdessä sidosryhmien kanssa sekä määritelty toimenpiteitä niiden ratkaisemiseksi. Business Finlandin toimintaa ja uudistusta on tuettu.

Yritysten rahoituksen saatavuus on Suomessa yleisesti hyvä. Pankkimarkkinan keskityneisyyden takia kilpailu on kuitenkin vähäistä pienemmissä yrityslainoissa sekä tietyillä maantieteellisillä alueilla. Pk-yritysbarometrin mukaan ongelmia rahoituksessa on lähinnä kasvavilla ja kansainvälistyvillä yrityksillä. Kun pankkisääntely kiristyy, vakuuksista tulee olemaan niukkuutta. Finnvera täydentää takaustuotteillaan puuttuvia vakuuksia. EU:n tarjoamat takausohjelmat pankeille ovat tulleet osaltaan paikkaamaan kiristynyttä pankkisääntelyä ja helpottavat vakuuspulaa. EU-rahoituksen vahvempi hyödyntäminen on keskeistä myös nykyisen hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamisen kannalta (erit. ilmastotavoitteet, kiertotalous, hiilineutraalius sekä digitalisaatio).

Pankkisäätelyn kiristymisestä ja Suomen elinkeinorakenteesta (risteilyalukset, tele sekä metsäteollisuuden laitteet painottuvat viennissä) johtuen, julkinen vienninrahoitus on tärkeässä roolissa, ja valtuuskorotuksia koskeva lakimuutos tulee voimaan vuoden 2020 alusta. Vastuukantaan on samalla muodostunut merkittävä maa- ja toimialakohmainen keskittymäriski, mikä korostaa riskienhallinnan tärkeyttä. Kansainvälisen arvioinnin mukaan Finnveran riskienhallinta on korkeatasoista.

Suomen pääomasijoitusmarkkina ja erityisesti venture capital -rahoituksen tarjonta ovat kehittyneet vuosikymmenessä paljon, joka näkyy laajentuneena rahoitus pohjana, yksityisten toimijoiden lukumäärän kasvuna, ulkomaisen pääoman virtaamisena suomalaisiin yrityksiin. Suomessa on kuitenkin edelleen tarvetta yli 100 milj. euron venture capital -rahastoille, jotka voivat osallistua kohdeyritysten suurempiin rahoituskerroksiin. Suomi on jäämässä jälkeen eurooppalaisista kilpailijamaista. Suomen Teollisuussijoitus Oy (Tesi) täydentää omalla tarjoomallaan pääomasijoitusmarkkinaa sekä kehittää ja pyrkii kansainvälistämään sitä yhdessä yksityisten toimijoiden kanssa.

Tuottavuuskehityksen, innovaatioperusteisen kasvun ja kansainvälistymisen ja elinkeinorakenteen uudistumisen kannalta on keskeistä, että Suomen innovaatiojärjestelmä kehittyy ja suoriutuu nykyistä paremmin sille annetuista tehtävistä. Puutteena on erityisesti, että toimivia kansallisen tason yhteistyömalleja ei juuri nyt ole julkisen ja yksityisen sektorin innovaatiokumppanuuteen strategisella tasolla. TKI-työkarttatyössä, jonka tavoitteena on nostaa Suomen TKI-investoinnit 4 % BKT:sta, on keskeistä laatia tällainen strateginen kumppanuusmalli, joka paikkaa puutteen. Tämä on edellytys myös TKI-investointien kasvattamiselle erityisesti yksityisellä sektorilla.

Vuonna 2019 tehdyn kyselyn perusteella ELY-keskusten ja TE-toimistojen keskeisimmät kehittämistoimenpiteet liittyivät yritysasiakkuuksien johtamiseen sekä palvelujen (ml. digitaaliset palvelut) ja niihin liittyvien prosessien ja kumppanuuksien kehittämiseen.

Aluekehitykseen ja -rakenteeseen sekä elinvoimaan vaikuttavat selkeimmin väestön ikääntyminen ja keskittyminen kasvukeskuksiin ja maakuntien keskuskaupunkeihin. Pääkaupunkiseudun merkitys talouden moottorina on koko ajan kasvamassa, sen osuus koko maan arvonlisäyksestä on nyt noin kolmannes. Globalisaatiokehitys edellyttää alueiden ja kaupunkien älykästä erikoistumista, tuotannon ja palvelutalouden uudelleen organisoitumista sekä osaamisen kehittymistä.

EU:n komissio julkaisi 11.12.2019 Euroopan uuden kasvustrategian, vihreän kehityksen ohjelman, jonka vaikutukset ulottuvat laajalle ministeriön tehtäväkenttään. Ohjelman mahdollinen merkitys Suomen painopistelinjauksiin ja rahoituskehyksiin selviää, kun neuvottelut monivuotisesta rahoituskehiksestä jatkuvat jäsenmaiden kesken. Ko-

mission alustavien laskelmien mukaan Suomi kuuluisi niihin harvoihin maihin, jotka kasvattavat koheesipolitiikan saantoaan. Hallitus linjasi marraskuussa EU:n vuosien 2021-2027 alue- ja rakennepolitiikan Suomen toimenpideohjelman painopisteistä. Aluekehittämisen lainsäädännön uudistus ja ALKE-päätöksen toimeenpano, EU:n alue- ja rakennepolitiikkaan vaikuttaminen, rakennerahasto-ohjelmat, kaupunkipolitiikka ja toimivat työvoima- ja yrityspalvelut ovat ministeriön välineitä vaikuttaa kehitykseen.

Suomen ilmastoneutraalius vuonna 2035 on mahdollinen tehtyjen skenaarioiden perusteella, mutta se edellyttää hiilidioksidipäästöjen hinnan merkittävää nostamista, joka olisi mahdollista päästökaupan ja tarvittaessa esimerkiksi verotuksen kautta. Skenaarioiden mukaan kustannukset kohoaisivat vuoden 2035 tienoilla vaikuttaen myös talouskasvuun. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää lisäksi kattavia ja johdonmukaisia päästövähennystoimia kaikilla olennaisilla päästösektoreilla sekä riittävän suurien hiilinielujen. Nettopäästötavoitteemme kannalta olennaiseen metsien hiilinielun tulevaan kokoon sisältyy kuitenkin merkittävä epävarmuus, kuten Luonnonvarakeskuksen analyysistä käy ilmi.

1.2 Tuloksellisuus

Suomen EU-puheenjohtajakauden tulokset

Suomen pj-kausi syksyllä 2019 ajoittui haastavaan institutionaaliseen taitekohtaan ja keskelle kansallisesti epävakasta poliittista tilannetta. Uuden komission nimittämisen viivästyminen korosti tätä haastetta. Suomen poliittinen tilanne ja hallitusvaihdos löivät lisäksi leimansa puheenjohtajakauden loppumetreille. Lisäksi epävarmuus UK:n EU-suhteesta (Brexit) vei huomiota muilta tärkeiltä EU:n kehittämisen kannalta kriittisiltä kysymyksiltä.

Ilmastonmuutos ja digitaalisuuteen (ml. tekoäly) liittyvät politiikkakysymykset vahvistivat asemaansa EU-agendalla. Suomen valitsemaa yleistä kestävyys-teemaa (sustainability) pidettiin yleistavoitteena ja otsikkotasolla relevanttina. Suomi pyrki edesauttamaan komission esittämää tavoitetta siirtymisestä ilmastoneutraaliin talouteen Euroopassa vuoteen 2050 mennessä. Ilmastoneutraalisuustavoitteessa 2050 edistytettiin päämiestasolla, mutta varsinaista ratkaisua tavoitteesta ei saatu aikaan. Suomi on EU-puheenjohtajakaudellaan vienyt eteenpäin kestävä kasvun horisontaalista tavoitetta, jossa on olennaista, että EU on digitaalitalouden edelläkävijä sekä tekoälyn suunnannäyttävä. Tässä yhteydessä on ollut keskeistä huomioida modernin teollisuuspolitiikan sekä uusien ja nousevien digiteknologioiden tärkeys Euroopan unionin kilpailukyvyille

ja kasvulle tulevina vuosina. Euroopan komission tulevat aloitteet muun muassa tekoälyn etiikasta tulisi kytkeä osaksi Euroopan uutta kasvustrategiaa.

Muita Suomen puheenjohtajakauden kärkiteemoja olivat tuleva monivuotinen rahoituskehys (MFF) ja oikeusvaltioperiaatteen vahvistaminen, joskin näiden teemojen osalta varsinainen läpimurto jäi saamatta.

Suomessa järjestetyt puheenjohtajakauden kokoukset ja tapahtumat saivat sisällöltään sekä järjestelyiltään ja yleisilmeeltään kiitosta. Puheenjohtajan jäähyväislahjana (työ- ja elinkeinoministeriön aloitteesta ja organisoimana) annettu tekoälyverkkokurssi (Elements of AI) oli uudenlainen avaus ja otettiin mediassa sekä erityisesti talous- ja teknologia-alan vaikuttajien piirissä erittäin myönteisesti vastaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö valmisteli kesän ja alkusyksyn 2019 aikana kokonaisvaltaisen näkemyksen *integroidusta kestävästä kasvun lähestymistavasta*. Ilmastoneutraaliuus nostettiin keskeiseksi osaksi kasvuagenda. Samalla pyrittiin vastaamaan vuoden 2019 aikana vahvasti esille nousseeseen teollisuuspoliittiseen keskusteluun, joka linkittyy kilpailu- ja kauppapolitiikan aloille. Heinäkuun alussa Helsingissä järjestetty kilpailukykyministereiden epävirallinen kokous toimi lähtölaukauksena syksyn aikana käydylle kestävästä kasvun agenda koskevalle tulevaisuuskeskustelulle. Tämä esiteltiin puheenjohtajamaan raportissa¹ kilpailukykyneuvostossa 28.9.2019. Raportin ydinviesti on, että kestävästä taloudellisen kasvun aikaansaanti ja samanaikainen siirtyminen ilmastoneutraaliin talouteen edellyttävät integroitua lähestymistapaa sekä viisaasti valittuja ja toisiaan tukevia toimenpiteitä useilla politiikka-alueilla, kuten sisämarkkinat, teollisuuspolitiikka, digitalisaatio, innovaatio- ja tutkimustoiminta, osaaminen sekä kauppapolitiikka.

Kestävästä kasvun painotukset näkyvät uuden komission alkuvaiheen aloitteissa esim. komissiossa esittämässä Green deal -aloitteessa, jolla vastataan ilmastomuutokseen. Tämän pohjalta voidaan arvioida, että olosuhteisiin ja kuvattuihin haasteisiin nähden kestävästä kasvun teeman käsittelyn tavoite ennakkovaikuttamisesta onnistui varsin hyvin.

¹ (11965/1/19 REV 1 Presidency Report Developing our economic base: vision for a long-term strategy on sustainable growth).

Taulukko 1. Suomen kilpailukyky

Suomi kehittyy kilpailukykyiseksi maaksi tehdä työtä ja yrittää	2017	2018	2019
Sijoitus WEF (World Economic Forum) kilpailukykyarviossa	10.	11.	11.
WEF, pistemäärä (0-7)	5,4		
Sijoitus IMD (Institute for Management and Development) kilpailukykyarviossa	15.	15.	15.

Vuonna 2019 käytettiin talousarviovuosien 2017 ja 2018 momentin 32.01.21. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmäärärahan siirtyneitä määrärahoja tuottavuuden edistämisen vuoden 2019 aikana käynnistyneiden uusien hankkeiden sekä vuonna 2018 käynnistyneen Turvallisuus- ja kemikaaliviraston asiointiratkaisuhankkeen tukemiseen että Single Digital Gateway (SDG) -hankkeen koordinaatioon yhteensä noin 440 000 euroa.

Tuottavuusrahalla tuettiin työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan digitalisaatiokehitystä sekä yhteentoimivuuden edistämistä. Erityisesti määrärahaa myönnettiin asiakaslähtöisten palveluiden kehittämiseen sekä yhteentoimivuutta edistäviin arkkitehtuuri- ja sanastohankkeisiin. Määrärahaa myönnettiin muun muassa palkkatuen ja koutouttamisen kohdearkkitehtuurien sekä yhteisen asiakastietovarannon teknisen arkkitehtuurin toteuttamiseen.

Tämän lisäksi tukea myönnettiin myös hallituksen Digitalisoidaan julkiset palvelut -kärkihankekokonaisuuteen kuuluville ministeriön vastuulla olevalle Luvat ja valvonta -hankkeelle ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston vastuulla olevalle KemiDigi-hankkeelle yhteensä noin 2,7 miljoonaa euroa.

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

Taulukko 2. Vuoden 2019 tavoitteet sekä toteumat

2019 Tavoite	2019 Toteuma
Innovaatiopolitiikan uudistaminen	
Laaditaan tiekartta tki-panostusten nostamiseksi neljään prosenttiin bkt:sta ja Suomen kehittämiseksi maailman parhaaksi innovaatio- ja kokeiluympäristöksi. (TEM:llä ja OKM:llä yhteinen vetovastuu).	Tiekartan valmistumisaikataulu on siirtynyt alkukevääseen johtuen tutkimus- ja innovaationeuvoston kokouksen siirtymisestä vuoden 2020 alkuun. Lisäksi sidosryhmäkeskustelut jatkuvat vielä tammikuuhun 2020. Konkreettiset toimenpiteet määritellään yhdessä OKM:n kanssa.
Käynnistetään aineettomien oikeuksien strategian valmistelu.	IPR-strategian suunnitelman laatiminen on siirretty alkamaan vuoden 2020 alussa johtuen EU-pj-kauden aiheuttamasta työmäärästä. Strategian vaatima taustaselvitys on tässä vaiheessa suunniteltu toteutettavan VN-TEAS-hankkeena.

2019 Tavoite	2019 Toteuma
Laaditaan toimenpideohjelma innovatiivisten julkisten hankintojen määrän nostamiseksi 10 %:iin julkisista hankinnoista. (tulevaisuusinvestoinnit, kori 2)	Suunnitelma valmistuu keväällä 2020. Tulevaisuusinvestoinneista ei saatu rahoitusta IJH-kokonaisuuteen/KEINO-osaamiskeskukseen. Mikäli KEINOn toiminnan jatkolle ei saada rahoitusta, vaikuttaa se IJH-ohjelman tavoitteisiin ja toimenpiteiden laajuuteen.
Kiertotalouden edistämishjelma ja investointituki.	Ohjelman valmistelu on edennyt syksyn aikana YM-vetoisesti. Ohjelma laaditaan 2020. Iso osa vuoden 2020 kiertotalouden investointituesta kohdennetaan akkualan IPCEI-hankkeisiin (Important Project of Common European interest, Euroopan yhteistä etua koskeva tärkeä hanke). Ensimmäinen IPCEI-kokonaisuus notifioitu, rahoituspäätökset alkuvuodesta 2020, jälkimmäinen kokonaisuus pre-notifikaatiovaiheessa, rahoituspäätökset todennäköisesti kesään mennessä. Investointituen notifikaatio lykkäytyy vuodelle 2020.
EU/KV-agendan toimeenpano ja Suomen pj-kausi syksy 2019.	EU-pj-kaudelle asetetut tavoitteet saavutettiin kilpailukykyneuvoston työryhmien ja kokousten, neuvoston vientiluottotyöryhmän puheenjohtajuuden, Maailman henkisen omaisuuden järjestön (WIPO:n) EU-kantojen koordinoinnin osalta neuvoston aineettomien oikeuksien työryhmässä sekä innovaatiot ja yritysrahoitus-osaston vastuulla olevien tapahtumien osalta. Päätelmät laadittiin aiheista avaruus ja biotalous, lisäksi julkaistiin Presidency Summary Note matkailusta ja pj:n raportti kestävästä kasvusta.
Työllisyyttä ja elinkeinotoimintaa tukevan toimintaympäristön luominen	
Korotetaan vienninrahoitusvaltuuksia, kehitetään vastuu- ja riskiraportointia, rahoitusvalvonnan kehittämisen ja resursointi ja vaikutetaan kv. foorumeilla sääntelyyn.	Vienninrahoitusvaltuuksien korotus hyväksyttiin eduskunnassa 13.12.2019 ja ne tulivat voimaan 1.1.2020. Omistajavalvontaraportti (mukaan lukien riskiasemaraaportti) on kehittynyt, mm. ennusteet tulevaisuuteen. Talpon syksyllä tekemän linjauksen mukaisesti Finnveran rahoitusvalvonta siirretään Finanssivalvontaan ottaen huomioon yhtiön erityispiirteet ja elinkeinopoliittinen merkitys. Vakavaraisuusvaadetta ei aseteta vienninrahoitukseen. Valvonnan siirto aloitettiin työryhmässä, johon osallistuivat TEM:n, VM:n, Fivan, ja Finnveran edustajat. Vaikutettu aktiivisesti julkisen vienninrahoituksen kv-sääntelyyn EU-, OECD:n ja kv-foorumeilla.
Valmistellaan yrittäjyysstrategia ja viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelma sekä käynnistetään kotimaisen omistamisen ohjelman valmistelu.	Yrittäjyysstrategian virkamiesvalmistelu valmistui vuoden loppuun mennessä. Tehty yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa ja sidosryhmiä on kuultu valmistelun aikana. Yrittäjyysfoorumi järjestettiin. Päivitetty TF-strategia on sitouttanut TF-ydintoimijat asiakaspalvelun parantamiseen. BF:n ulkomaanverkostoa on laajennettu kysynnän mukaan. Viennin ja kv-kasvun ohjelman suunnittelussa on muodostettu yhteistä tilannekuvaa sekä esitetty tavoitteita ja tarvittavia kehittämistoimenpiteitä. Ohjelmasuunnitelman valmistumista ja mittarien määrittelyä on päätetty yhteisesti siirtää kuukaudella. Ohjelma käynnistyy 1Q/2020. Yritystukien vaikutukset kansainväliseen kilpailukykyyn -tutkimus valmistui. Kotimaisen omistajuuden ohjelman osalta käynnistettiin taustamateriaalin kartoitus. Ohjelman suunnittelu käyntiin v.2020 alusta.

2019 Tavoite	2019 Toteuma
Yritystukijärjestelmän kehittäminen.	Hallitus teki päätöksen yritystukien vähentämisestä 100 milj. eurolla. Lisäksi hallitus käynnisti työryhmät liikenteen verotuksen ja energiaverojärjestelmän uudistamiseksi. Hallitus kohdensi tukia uudelleen mm. tk-perusteisiin tukiin, kestäväää kehitystä edistäviin investointeihin, asuntorakentamiseen ja palkkatukeen. Yritystukien yhteinen tietovaranto -työryhmä jätti loppuraporttinsa. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee loppuraportin pohjalta hallituksen esitystä yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän laajentamiseksi yritystukien yhteiseksi tietovarannoksi. HE on tarkoitus antaa keväällä 2020. Yritystukineuvottelukunta valmisti vuositasoisen yritystukien arviointisuunnitelman. Yritystukineuvottelukunnan alle perustettiin tutkimusjaosto ja sidosryhmäjaosto. Tutkimusjaoston asettaa valtioneuvosto.
Kaivostoimintaa ohjaavan lainsäädännön uudistaminen.	Hallitusohjelman kaivostoiminnan sääntelyyn liittyvien kirjausten toimeenpano on käynnistetty. Vuonna 2020 annettavan hallituksen esityksen sisältöä on valmisteltu selvityshenkilö Vihervuoren kesällä julkaistua raporttia hyödyntäen, suositusten mukaista jatkoselvitystyötä on käynnistetty. Virkamiesvalmistelua avustava työryhmä asetetaan tammikuussa. Kaivoslaki NYT -kansalaisaloitteen käsittely eduskunnassa on myös vaikuttanut toteutumaan. Talousvaliokunta järjesti laajan kuulemiskierroksen kansalaisaloitteesta, ja sen aineisto tuli ministeriöön kommentoitavaksi vuoden päätyttyä. Kansalaisaloitteen aiheuttamat jatkotoimet selviävät Q1/2020.
Toimialakohtainen elinkeinopolitiikka ja kasvun kärjet	
Toimialakohtainen kasvukokonaisuuden suunnittelu, ml. terveys, matkailu, akut, elintarvike, puutuoteala sekä Venäjän jätepilotti.	Toimialakohtaisen kasvukokonaisuuden suunnitelmat osin valmiit ja suunnitellut toimenpiteet käynnistetty, mutta osin aikataulusta myöhässä. Matkailun toimenpiteiden osalta tavoitteet saavutettu, akkuklusterin osalta osin kesken, samoin elintarvike- ja puutuotealan osalta. Terveysalan kasvustrategian tiekartta valmistuu vuoden alusta. Venäjän jätetilotin osalta SVKK:n ja BF:n yhteistyö on edennyt suhteellisen hitaasti ja työ jatkuu.
Digitaalitalouden uuden kehittämiskokonaisuuden valmistelu.	Konsepti Älyvalmis Suomi - Finland Fit for Digital -kehittämiskokonaisuudelle on muodostettu yhteistyössä BF:n ja VTT:n kanssa sekä vuorovaikutuksessa elinkeinoelämän ja alueiden edustajien kanssa. Kokonaisuus on käynnistysvalmiudessa, ja siihen liittyen Business Finland on käynnistänyt Sustainable Manufacturing Finland -ohjelman.
IYR käynnistää Midcap-ohjelman yhdessä TF-toimijoiden kanssa.	Ohjelma käynnistetty suunnitellusti.

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan toimenpiteiden muodossa on osallistuttu toimivat markkinat ja kilpailullisuuden edistäminen, kaupunkien ja alueiden rooli kasvun ajureina sekä energiateknologian kehittäminen ja sen kansainvälistymisen edistäminen -tavoitteiden toteuttamiseen:

- Toimivat markkinat ja kilpailullisuuden edistäminen -tavoitteena on ollut kehittää innovatiivisia julkisia hankintoja ja kasvattaa innovatiivisten julkisten hankintojen

määrää 10 prosenttiin kaikista hankinnoista sekä kehittää sitä kautta palveluja, luoda kasvua ja mahdollistaa referenssimarkkinoiden kehittymistä.

- Kaupunkien ja alueiden rooli kasvun ajureina -tavoitteen osalta on syksyn aikana käyty alustavat keskustelut sopimuksellisesta yhteistyöstä yliopistokaupunkien kanssa ekosysteemien kehittämiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi keskusteluissa ovat olleet mukana Business Finland, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä alueilta kaupunkien lisäksi yliopistot ja kehitysyhtiöt. Keskusteluissa on haettu yhteistä näkemystä ja toimenpiteitä, joiden avulla kaupungit ja valtio voivat yhdessä vahvistaa innovaatiovetoista kasvua.
- Kattavaa ennakkoarviota yritysrahoituksen markkinapuutteista on valmisteltu rahoitusvälineiden hyödyntämisen valmistelua varten. Arvio valmistuu alkuvuonna 2020.
- Rakennerahastokauden valmisteluun osallistumalla ja erityisesti selvittämällä palautuvien rahoitusinstrumenttien hyödyntäminen rakennerahastotoiminnassa on pyritty varmistamaan, että TKI-toiminnalla on merkittävä rooli seuraavan rakennerahastokauden (RR) toimenpiteissä. Yhteistyötä alueellisten toimijoiden kanssa on lisätty mm. kansallisen TKI-tiekartan valmistelussa. Kansallisten resurssien vähyyden ja pitkäjänteisyyden varmistamisen takia yliopistokaupunkien sopimukset toteutetaan RR:n kestävän kaupunkikehityksen osion puitteissa (6 % rahoituksesta). Lisäksi tulevan RR:n valtakunnallisesta osiosta suunnataan resursseja alueiden väliseen kansalliseen ja kansainväliseen temaattiseen TKI-yhteistyöhön (2 % rahoituksesta).
- Energiateknologian kehittäminen ja sen kansainvälistymisen edistäminen -tavoitteen toteuttamiseksi energiatukia on myönnetty myös Business Finlandissa. Bio- ja kiertotalousteeman edistäminen on osa hiilineutraaliustavoitetta 2035. Työ- ja elinkeinoministeriö rahoitti vuoden 2019 aikana kymmentä kiertotalouden investointi- ja kehittämisavusta hakenutta yritystä. Vuonna 2020 kiertotalouden uudesta investointituesta 12,5 miljoonaa ohjataan suomalaisen akkuekosysteemin rakentamiseen.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

Työttömyysaste laski vuoden 2019 aikana 6,8 prosenttiin 7,4 prosentista tavoitteen ollessa 7,5 prosenttia. Työllisyysaste kasvoi 72,6 prosenttiin tavoitteen ollessa 71,9 prosenttia. Edellä mainitut päätavoitteet toteutuivat tavoiteltua paremmin onnistuneiden työllisyystoimenpiteiden ja hyvänä jatkuneen yleisen suhdannekehityksen myötä. Pitkäaikaistyöttömyyteen kohdennetut panostukset onnistuivat, mutta talouskasvuun ja lyhytkestoiseen työttömyyteen asetetut tavoitteet eivät toteutuneet. Lisäksi kohtaanto-ongelmat ovat edelleen kasvaneet.

Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä

Vuonna 2019 työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteltiin yksi yhdestä (One in One out) -kokeilun laajentamista muihin ministeriöihin järjestämällä koulutusta sääntelykustannusten arvioinnista. Lisäksi valmisteltiin poikkihallinnollisen, yksi yhdestä -kokeilua tukevan, sääntelyn sujuvoittamishankkeen käynnistämistä. Yksi yhdestä -periaatteella tavoitellaan yrityksille sääntelystä aiheutuvien kustannusten kasvun hillitsemistä. Sääntelystä yrityksille aiheutuvat uudet välittömät kustannukset tulee periaatteen mukaan korvata vastaavalla määrällä säästöjä. Hallituskausien taitekohdassa vuonna 2019 työ- ja elinkeinoministeriöstä ei annettu yhtään hallituksen esitystä, joka olisi tullut periaatteen soveltamisen piiriin.

Sisämarkkinoiden kehittäminen oli keskeinen osa Suomen EU-puheenjohtajakauden valmistautumisesta ja hoitamisesta osana EU:n kestävä kasvun agenda valmistelua vuonna 2019. Markkinavalvontalainsäädäntöä koskevat EU-neuvottelut saatettiin loppuun ja kansallinen täytäntöönpano käynnistettiin yhteistyössä eri ministeriöiden kanssa. Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivaltuuksia vahvistettiin kuluttajansuojalainsäädännön valvonnassa. Lainsäädäntöympäristön kehittämiseksi oli käynnissä lainsäädäntöuudistuksia kaupparekisterilakiin ja tilintarkastuslakiin liittyen. Yrityksille suunnattujen sähköisten käyttäjälähtöisten asiointiratkaisujen kehittämistä jatkettiin luvat ja valvonta -hankkeessa sekä EU:n digitaalisen palveluväylän toimeenpanohankkeessa.

Ministeriössä käynnistettiin lainsäädäntöhanke, jolla vahvistetaan kilpailuviranomaisen tutkinta-, päätöksenteko ja sanktiointivaltuuksia (ns. ECN+direktiivin täytäntöönpano-työ). Hankkeen osana tarkastellaan myös kilpailunrajoituksiin syyllistyneiden yritysten seuraamusmaksujen ennustettavuutta. Poikkihallinnollisissa työryhmissä edistettiin markkinoiden toimivuutta ja kilpailuneutraliteettia. Ministeriö osallistui EU-tason kilpailu- ja valtioneuvoston politiikkaa koskevaan keskusteluun ja vaikutti komission aloitteisiin siten, että sääntelyllä varmistetaan kilpailullisten sisämarkkinoiden kitkaton toiminta. Työ- ja elinkeinoministeriön alainen yritystukineuvottelukunta antoi yhteensä 14 virallista lausuntoa uusien yritystukijärjestelyjen EU:n valtioneuvoston päätösten mukaisuudesta.

Työaikalain kokonaisuudistus hyväksyttiin eduskunnassa keväällä 2019 ja laki tuli voimaan 1.1.2020. Ennen lain voimaantuloa laadittiin esitys yötyöntekijän oikeudesta työnantajan järjestämään työmatkakuljetukseen. Vuoden 2019 aikana valmisteltiin esitystä työajan vakiintumisesta vaihtelevan työajan järjestelyissä sekä selvitys paikallisen sopimisen tilasta.

Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka

Alueiden kehittämisen ja rakennerahastopolitiikan toimien avulla on vuonna 2019 vahvistettu talouskasvun edellytyksiä sekä tuettu kasvu- ja työllisyystavoitteiden saavuttamista.

Kasvun perustana on alueiden vahvuuksien hyödyntäminen. Erilaisten alueiden elinvoimaisuuden vahvistaminen ja potentiaalin hyödyntäminen edellyttävät alueiden kasvun mahdollisuuksien tukemista laaja-alaisesti eri toimenpitein.

Aluekehitykseen ja -rakenteeseen sekä elinvoimaan vaikuttavat selkeimmin väestön ikääntyminen ja keskittyminen suurimpiin kaupunkeihin. Pääkaupunkiseudun merkitys talouden moottorina on koko ajan kasvamassa. Tuoreiden väestöennusteiden perusteella kaupungistumisen odotetaan lähivuosina jatkuvan. Väestö vanhenee ja syntyvyys laskee, joka heikentää kaikkien alueiden huoltosuhdetta. Muuttoliikkeestä ja eläköitymisestä johtuva työikäisen väestön väheneminen heikentää työvoiman saatavuutta ja sitä kautta alueiden kilpailukykyä. Aluekehittämisen kannalta on entistä keskeisempää tunnistaa erilaisten alueiden tilanne ja kohdentaa ja räätälöidä toimia paikaperustaisesti.

Työ- ja elinkeinoministeriön välineitä kehitykseen vaikuttamiseksi ovat aluekehittämisen lainsäädännön uudistus ja aluekehittämispäätöksen toimeenpano, EU:n alue- ja rakennepolitiikkaan vaikuttaminen, rakennerahasto-ohjelmat, kaupunkipolitiikka ja toimivat työvoima- ja yrityspalvelut.

Valtioneuvosto asetti marraskuussa 2019 alueiden uudistumisen neuvottelukunnan, jonka tarkoituksena on yhteensovittaa ja linjata alueiden kehittämisen strategista kokonaisuutta. Neuvottelukunnan keskeisiä tehtäviä on linjata aluekehittämispäätöksen ja muiden aluekehittämiseen liittyvien merkittävien ohjelmien ja suunnitelmien sisältöä sekä valmisteluun ja toimeenpanoon liittyviä keskeisiä menettelyjä. Neuvottelukunnan tehtävänä on lisäksi käsitellä alueiden kehittämiseen liittyviä keskeisiä lainsäädäntöhankkeita ja seurata sekä ennakoida alueiden kehitystä ja toimenpiteiden vaikuttavuutta. Neuvottelukunnassa on edustus aluekehittämisen kannalta keskeisistä ministeriöistä, maakuntien liitoista, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista, aluehallintovirastoista, eri kokoisista kaupungeista ja kunnista, keskeisistä elinkeino- ja työmarkkinajärjestöistä sekä Suomen Kuntaliitosta.

Syksyn 2019 aikana on selkiytetty sopimuksellisuutta alue- ja kaupunkikehittämisessä. Sopimuksellisuus viedään osaksi aluekehittämispäätöstä 2020-2023. ALKE-päätös syventää hallitusohjelman toimeenpanoa aluekehittämisen näkökulmasta. ALKE-päätös ohjaa ja sovittaa yhteen aluekehittämisen toimia eri hallinnonaloilla. Maakuntien liittojen tulee huomioida päätöksen painopisteet maakuntaohjelmissa ja kohdentaa rahoitusta

niiden mukaisesti. ALKE-päätös sisältää myös uuden aluekehittämisen toimintamallin, mikä tulee olemaan nykyistä vuorovaikutteisempi. Kumppanuutta tiivistetään eri hallinnonalojen kesken, valtion ja maakuntien välillä sekä maakunnissa. Lisäksi toimintamalli kannustaa alueiden väliseen, temaattiseen yhteistyöhön. Päätöstä on valmisteltu poikikihallinnollisesti ja vuorovaikutuksessa maakuntien ja muiden sidosryhmien kanssa ja se hyväksytään alkuvuodesta 2020. Myös aluekehittämistä koskevan lakipaketin valmistelu on edennyt vuoden 2019 aikana ja lakipaketti annetaan eduskunnalle keväällä 2020.

Rakennerahastopolitiikan toimien osalta nykyisen ohjelmakauden 2014-2020 toteutuminen on edennyt suunnitellusti ja rakennerahasto-ohjelman kaikki välitavoitteet on saavutettu. Uuden ohjelmakauden 2021+ valmistelu on jatkunut ja Suomen puheenjohtajuuskaudella syksyllä 2019 neuvoston rakennetoimityöryhmässä saavutettiin merkittäviä edistysaskelia tulevan ohjelmakauden asetusesitysten käsittelyssä kolmikanta-neuvotteluissa neuvoston, parlamentin ja komission välillä.

1.3 Vaikuttavuus

1.3.1 Toiminnan vaikuttavuus

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

Taulukko 3. Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan toteumatiedot

	2017	2018	2019
	Toteuma	Toteuma	Toteuma
1. Suomi on kansainvälisesti kilpailukykyinen toimintaympäristö elinkeinotoiminnalle			
Alkaviin yrityksiin tehtyjen kotimaisten yritysten riskisijoitusten määrä milj. euroa (tavoite >120)	81	110	Tiedot saadaan FVCA:lta huhtikuussa 2020
Ulkomaisessa omistuksessa olevien tytäryhtiöiden henkilöstön määrän kasvu Suomessa, % (tavoite >4)	+4,8	+4,2	Tieto saadaan vuoden 2020 lopulla
2. Yritykset uudistuvat ja elinkeinorakenne monipuolistuu			
Yritysten t&k -menojen kehitys, % (tavoite >2,5)	+3,2	+4,9	+1,8 (ennakkoarvio)
3. Suomalaiset yritykset menestyvät globaaleilla markkinoilla			
Suomen osuus maailman vientimarkkinoista, osuuden vuosimuutos (%) (tavoite >1)	5,6	+1,6	Tieto saadaan vuoden 2020 lopulla

1. Suomi on kansainvälisesti kilpailukykyinen toimintaympäristö elinkeinotoiminnalle

Suorat sijoitukset ulkomailta ovat tärkeä osa Suomen talouden kasvua ja elinkeinoelämän kehitystä. Suomen investointiympäristön vahvuuksia ovat muun muassa ennustettava toimintaympäristö, korkeasti koulutettu työvoima, teknologinen valmius ja innovaatiokapasiteetti. Suomen vetovoimaa vähentävät markkinoiden pieni koko, työvoiman korkeat kustannukset ja palkkojen joustamattomuus. Suomi on kuitenkin aktiivisten toimenpiteiden ansiosta noussut Pohjoismaiden suosituimmaksi ulkomaisten investointien kohdemaaksi investointihankkeiden lukumäärällä mitattuna. Tämä edistää suomalaisten yritysten mahdollisuuksia integroitua globaaleihin arvoketjuihin ja innovaatioverkostoihin sekä houkuttelee Suomeen ulkomaista osaamista ja pääomaa. Vuonna 2019 eniten ulkomaisia suoria sijoituksia Suomeen tuli määrällisesti Ruotsista, Iso-Britanniasta ja Yhdysvalloista. Eniten investointeja sijoittui ICT- sekä terveys- ja hyvinvointisektorille.

Vuoden 2019 aikana Suomen Teollisuussijoitus Oy (Tesi) antoi uusia sijoitussitoumuk-
sia kymmeneen rahastoon yhteensä 89,4 miljoonaa euroa ja teki suoria sijoituksia 25
kohdeyritykseen (ensisijoituksia 6 ja jatkosijoituksia 19 yritykseen) yhteensä 43,3 mil-
joonalla eurolla.

Tesin sijoitusohjelmat ovat kohdennettuja panostuksia strategisille kasvualoille tai
muulla tavoin elinkeinoelämän rakenteita uudistaville aloille. Tesin kiertotalouden sijoi-
tusohjelmasta tehtiin vuoden 2019 aikana kaksi suoraa sijoitusta ja yksi rahastosijoitus.
Euroopan strategisten investointien rahaston (ESIR) kanssasijoitusohjelmasta (Tesi
ja EIP yhteisösuus 100 miljoonaa euroa) tehtiin vuoden 2019 aikana sijoituksia kolmeen
yritykseen yhteensä 12,3 miljoonalla eurolla. Tesin hallinnoima, työeläkeyhteisöjen
kanssa yhteinen Kasvurahastojen Rahasto III tuli vuoden aikana suunnitelman mukai-
sesti lähes kokonaan sijoitetuksi. Vuoden 2019 aikana valmisteltiin seuraavan IV-ra-
haston perustaminen, joka toteutuu vuoden 2020 alussa.

Finnvera Oyj (jatkossa Finnvera) rahoitti vuonna 2019 pk- ja midcap-yritysten rahoi-
tuksessa yli 2 400 aloittavaa yritystä ja lähes 2 400 kasvuyritystä sekä myötävaikuttii
rahoituksellaan yli 8 000 uuden työpaikan syntymiseen. Pk- ja midcap-yrityksille
myönnettiin rahoitusta 1,0 miljardia euroa, mikä oli 5 prosenttia edellisvuotta enem-
män. Finnveran vastuukanta oli vuoden 2019 lopussa pk- ja midcap-rahoituksessa 2,3
mrd. euroa.

Suuryritysten vientikauppoihin myönnettiin vientitakuuta ja erityistakauksia yhteensä 5,2
miljardia euroa. Uusien vientitakuiden ja erityistakausten kysyntä pysyi edellisvuoden
tapaan erittäin korkealla tasolla. Suuryritykset -liiketoiminnan vientitakuiden ja erityista-
kausten vastuukanta, sisältäen voimassa olevat vastuut ja tarjousvastuut, oli 25,2 mil-
jardia euroa. Vuonna 2019 Suomen Vientiluotto Oy (jatkossa Suomen Vientiluotto)
myönsi vienti- ja alusluottoja 2,5 miljardin euron arvosta. Vientiluottorahoituksen ky-
syntä pysyi edelleen korkealla tasolla. Suomen Vientiluotto vastaanotti rahoitushake-
muksia yhteensä 7,8 miljardin euron arvosta. Vuonna 2018 vastaava luku oli 8,7 miljar-
dia euroa. Rahoitusta kysyttiin edellisen vuoden tapaan keskeisille toimialoille: varus-
tamo-, tietoliikenne-, energia- ja metsäsektoreille. Katsauskauden aikana toteutuneiden
hankkeiden määrään vaikuttaa yksittäisten vientikauppojen ajoitus.

Viennin rahoituksessa Finnvera Oyj:n vientitakuiden sekä tytäryhtiö Suomen Vienti-
luotto Oy:n vientiluottojen ja korontasauksen valtuuskorotuksia koskevat hallituksen
esitykset annettiin eduskunnalle syysistuntokaudella 2019. Vientitakuuvaltuutta esitet-
tiin korotettavaksi 27 miljardista eurosta 38 miljardiin ja vientiluottojen rahoitusvaltuus
22 miljardista eurosta 33 miljardiin euroon. Myös OECD:n sääntelemiin kiinteäkorkoisiin
luottoihin liittyvää korontasausvaltuutta esitettiin korotettavaksi 22 miljardista eurosta
33 miljardiin euroon. Korotusten avulla Finnvera ja Suomen Vientiluotto pystyvät edis-

tämään suomalaisten vientiyritysten menestymistä kansainvälisillä markkinoilla. Käytännössä valtuuksia sitoutuu pitkälle tulevaisuuteen, koska luotot nostetaan toimitusten yhteydessä. Vientiluottojen rahoitus perustuu valtion takaamaan Finnveran varainhankintaan. Rahoitusvaltuuden korotuksen vuoksi Finnveran varainhankinnan valtionta-kausten enimmäismäärä korotettiin 15 miljardista 20 miljardiin euroon.

Viime vuosina Finnveran ja Suomen Vientiluoton vastuukannat ovat kasvaneet merkittävästi, minkä johdosta Finnvera Oyj -konsernin rooli ja merkitys on yleisesti kasvanut. Finnveran roolin vahvistuminen heijastuu myös valtiontakuurahaston rooliin riskien kantajana.

Business Finlandin yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle asetetut tavoitteet koskivat yritysten kansainvälistä kasvua sekä maailmanluokan ekosysteemien ja kilpailukykyisen toimintaympäristön edistämistä kasvua tukemaan. Business Finland -uudistuksen toteutuksen vahvistamiseksi synergiaetuja haettiin vuonna 2019 edelleen muun muassa Business Finlandin palvelumallin uudistamisesta ja yhtenäistämisestä, ulkomaanverkoston toiminnan vahvemmassa sitomisesta osaksi yhteistä asiakkuustyötä, uusien roolien ja toimintatapojen käyttöönotosta, Team Finland -verkoston strategian uudistamisesta, Business Finlandin tunnettavuuden parantamisesta ja ohjelmatoiminnan vaikuttavuuden kasvattamisesta.

Business Finland tarjoaa rahoitusta tutkimukseen, tuotekehitykseen ja monenlaisiin liiketoiminnan kehittämisen tarpeisiin erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille. Suuret yritykset ja tutkimusorganisaatiot voivat saada rahoitusta yhteisiin hankkeisiin tai verkottumalla pk-yritysten kanssa. Asiakkaat hakivat Business Finlandista rahoitusta vuonna 2019 yhteensä 843,5 miljoonaa euroa (sis. jäsenmaksut). Business Finland myönsi rahoitusta yhteensä 588,7 miljoonaa euroa (sis. jäsenmaksuja 17,3 miljoonaa euroa). Myönnetystä rahoituksesta innovaatorahoitusta oli 511,8 miljoonaa euroa (87 prosenttia) ja elinkeinorahoitusta 76,9 miljoonaa euroa (13 prosenttia). Innovaatorahoituksesta 63 prosenttia oli avustus- tai tutkimusmuotoista ja 36 prosenttia lainamuotoista rahoitusta. Lisäksi EAKR-rahoitusta oli 0,5 prosenttia. Innovaatorahoituksesta 78 prosenttia kohdistui yrityksille. Business Finland Venture Capital Oy:n tehtävänä on edistää yritysten alkuvaiheen liiketoimintaa tekemällä sijoituksia pääomarahastoihin yhdessä yksityisten sijoittajien kanssa. Yhtiö päivitti vuonna 2019 sijoituspolitiikkaansa tehdyn ulkopuolisen arvion suosituksiin perustuen. Vuoden 2019 aikana ei toteutunut uusia rahastosijoituksia. Riskirahoitusohjelman mukaisten rahastojen määrä vuoden 2019 lopussa oli viisi ja niiden yhteenlaskettu koko oli 89,1 miljoonaa euroa, ja rahastojen varoista oli kutsuttu 58 prosenttia. Yhtiöllä oli vuoden lopussa osuudet kahdesta toista pääomarahastossa, joiden yhteenlaskettu koko oli 159,3 miljoonaa euroa. Yhtiön rahastoille antamat sijoitussitoumukset olivat yhteensä 52,4 miljoonaa euroa. Ensisijoituksia tekevien rahastojen toiminta oli aktiivista, ja vuoden aikana yhtiön kohderahastot

tekivät ensisijoituksia 33 yhtiöön. Vuoden lopussa rahastojen kohdeyhtiöiden lukumäärä oli noin 220.

Business Finlandin ulkomaanverkostoa laajennettiin uudistuksen pitkän aikavälin tavoitteiden mukaisesti. Ulkomaanverkosto kasvoi noin 30 henkilöllä vuoden 2019 alusta. Suurin osa lisäyksestä on tapahtunut lähimarkkinoilla tukemaan aloittavien pk-yritysten vientiponnisteluja. Uusia konttoreita avattiin niin lähimarkkinoille (Pariisi ja Berliini) kuin kauemmaksi (Toronto, Casablanca, Sydney). Toimintoja on myös keskitetty alueellisesti suurempiin yksiköihin. Vuoden 2019 lopulla Business Finlandilla oli 42 ulkomaantoimipistettä, joissa työskenteli 140 henkilöä. Business Finlandin Suomen organisaation ja ulkomaanverkoston yhteistoimintaa on tehostettu erityisesti fokusasiakkaiden neuvonnassa ja ohjelmatoiminnan tukemisessa fokusmaissa.

Ulkomaisten investointien edistämisen osalta Business Finlandin vuoden 2019 tavoitteet toteutettiin. Vuoden 2019 aikana Business Finlandin Invest in Finland -vastuualueen 37 asiakasyritystä investoi Suomeen yli 1 556 miljoonaa euroa, mikä merkitsee 228 prosentin kasvua edellisvuoteen verrattuna (478 miljoonaa euroa vuonna 2018). Ulkomaisten yritysten Suomeen tekemien investointien seurauksena Suomeen arvioidaan syntyvän 921 uutta työpaikkaa vuonna 2019, kerrannaisvaikutuksineen. Vuoden 2019 aikana Invest in Finland -vastuualueella oli lähes 1000 uutta kansainvälistä asiakaskontaktia. Arvioiden mukaan Business Finlandin ulkomaisten investointien edistämispalvelut ovat lisänneet ja aikaistaneet uusien suorien sijoitusten sijoittumista Suomeen.

Syksyn 2019 pk-yritysbarometrin mukaan Suomessa tarjolla olevia julkisia kansainvälistymispalveluja on käyttänyt 30 % yrityksistä, joilla on kansainvälistä toimintaa. Näistä voimakkaasti kasvuhaluiset yritykset käyttävät kansainvälistymispalveluita selkeästi muita enemmän. Saatuihin palveluihin on oltu varsin tyytyväisiä, vaikka tyytyväisyys on hieman laskenut vuoden aikana. Käytetyimmät palvelut ovat Business Finlandin tarjoamat kansainvälistymispalvelut ja rahoituspalvelut sekä Finnveran rahoituspalvelut.

Hallitusohjelman mukaan toimenpiteitä EU:n strategisten investointien rahastosta (ESIR) ja muista EU-lähteistä (EIP, EIR, Horisontti2020 ja COSME) suomalaisille yrityksille ja infrastruktuurihankkeille saatavissa olevan rahoituksen hyödyntämiseksi on jatkettu. Näiden toimenpiteiden tarkoituksena on edistää yritysrahoitusmarkkinoiden toimivuutta ja tukea startup- ja pk-yritysten rahoitusvaihtoehtojen monipuolistumista.

Vuoden 2019 loppuun mennessä ESIR-rahoitusta oli hyväksytty Suomeen 2,1 miljardia euroa, jonka odotetaan käynnistävän investointeja yhteensä 8,8 miljardin euron arvosta. Muihin EU-maihin verrattuna Suomi on hyötynyt takausjärjestelystä suhteessa BKT:hen 10. parhaiten ja suhteessa väkilukuun parhaiten. ESIR:n takausjärjestelyä on tähän mennessä hyödynnetty Suomessa muun muassa tutkimus- ja kehittämistoimintaan, sekä suuriin teollisiin investointeihin ja pk-yritysten rahoitukseen.

Finnveran yhteydessä toimiva ESIR-neuvontapalvelu tarjoaa tietoa EU-rahoituksen mahdollisuuksista suomalaiselle elinkeinoelämälle. Palvelun kysyntä on ollut aktiivista sen perustamisesta vuonna 2016 lähtien, ja se on auttanut erityisesti pk-yrityksiä löytämään erilaisia vaihtoehtoja hyödyntää EU-rahoitusta.

Finnvera allekirjoitti COSME-takaussopimuksen Euroopan investointirahaston (EIR) kanssa 2. syyskuuta 2019. Takauksen turvin Finnvera voi tarjota 80 % takauksen pankkien yrityksille myöntämiin lainoihin. Ohjelman puitteissa lainoja voidaan myöntää kahden vuoden aikana kaikkiaan 190 miljoonan euron edestä.

Tesin ja EIP:n vuonna 2018 aloittama yhteissijoitusohjelma on jatkanut toimintaansa. EIR:n tarjoaman SME InnovFin -takaushjelman puitteissa Suomessa allekirjoitettiin vuoden aikana kaksi uutta sopimusta. Tämän ESIR:a hyödyntävän ohjelman puitteissa suomalaisille pk-yrityksille on tarjolla rahoitusta yhteensä 670 miljoonan euron edestä. Kaiken kaikkiaan suomalaiset pankit ja rahoituslaitokset ovat jatkaneet aktiivisuuttaan Euroopan investointipankkiryhmän (EIP-ryhmä) tarjoamien takausjärjestelyiden hyödyntämisessä. Vuoden 2019 loppuun mennessä kuudella pankilla ja kahdella vakuutusyhtiöllä oli takaussopimukset EIP-ryhmän kanssa.

Suomeen on tullut kaikkiaan 1,03 miljardia euroa Horisontti 2020 -ohjelman rahoitusta (lokakuu 2019 tilastot), josta pk-yritykset ovat saaneet kaikkiaan 216 miljoonaa euroa. Tämä on 21 prosenttia koko Suomeen tulleesta rahoituksesta. Suuryritysten rahoitusosuus on 7 prosenttia ja 75 455 247 euroa.

2. Yritykset uudistuvat ja elinkeinorakenne monipuolistuu

Yritysten t&k-menot jatkoivat kasvuaan vuoteen 2018 asti toista vuotta peräkkäin. Kasvu on ollut verrattain nopeaa, sillä vuonna 2017 t&k-menot lisääntyivät 3,2 ja vuonna 2018 4,9 prosentilla. Tilastokeskuksen ennakkoarvioiden mukaan vuonna 2019 t&k-menot nousivat 76 miljoonalla eurolla ja kasvuvauhti hidastui 1,8 prosenttiin. Näkemykset vuoden 2019 osalta tosin vaihtelevat 1,5-3,0 prosentin välillä Tilastokeskuksen, Elinkeinoelämän keskusliiton ja valtiovarainministeriön kesken. Kansantalouden kasvun vaikutuksesta t&k:n kokonaismenojen BKT-osuus laski vuonna 2019 arviolta 2,72 prosenttiin (3,73 prosenttia vuonna 2009 ja 2,75 prosenttia vuonna 2018). T&k-toiminta on kasvanut erityisesti palvelusektorilla.

Toimialakohtainen elinkeinopolitiikka

Toimialakohtaisen elinkeinopolitiikan valinnoilla on luotu edellytyksiä yksittäisten toimialojen kasvuun ja sovellettu käytäntöön yleisen elinkeinopolitiikan luomia kilpailukyvyn edellytyksiä sellaisilla sektoreilla, jotka ovat keskeisiä Suomen kansantalouden

kannalta ja/tai niihin liittyä merkittäviä uudistumisen ja kestävän kasvun mahdollisuuksia lähitulevaisuudessa.

Työ- ja elinkeinoministeriö on harjoittanut toimialakohtaista elinkeinopolitiikkaa seuraavilla aloilla: metsäteollisuus, kaivannaisteollisuus ja akut, meriklusteri, matkailu, sekä poikki toimialojen menevissä teemoissa: arktisuus, kiertotalous, biotalous, cleantech, digitalisaatio, muotoilu ja terveys. Start-up- ja midcap -yrityksiin kohdennetut erityistoinimet ovat toimiala-/teemakohtaisten toimien tavoin tiettyyn valittuun sektoriin kohdennettuja elinkeinopoliittisia toimia. Perinteinen toimiala- ja alihankintakohtainen tarkastelu yhdistyy laajempaan ekosysteemiajatteluun, sillä toimialojen uusiutuminen tapahtuu yhä enemmän toimialarajojen ylittävän yhteistyön kautta. Koska ekosysteemien kilpailukyky perustuu eri toimialoilta ponnistavien osaamisten yhdessä luomaan kilpailukykyyn, on tarkasteluun otettava mukaan muun muassa tutkimuslaitokset, yliopistot, kaupungit, kunnat ja maakunnat sekä niiden kilpailuedellytykset suhteessa globaaliin kilpailuun.

Matkailu

Matkailun kehittämisen ja edistämisen toimenpiteet ovat lisääntyneet poikkihallinnollisen Matkailu 4.0 -ohjelman mahdollistamana. Kansainvälisen matkailun edistämisessä tehdyn pitkäjänteisen työn tuloksena ulkomainen matkailu kasvoi jo toista vuotta peräkkäin uuteen ennätykseen: vuoden 2019 osalta kirjattaneen arviolta kolmen prosentin kasvu ulkomaisissa rekisteröidyissä yöpymisvuorokausissa sekä ulkomaisessa matkailutulossa. Kotimaanmatkailussa rekisteröityjen yöpymisten kasvua on arviolta neljä prosenttia.

Toimintavuonna toimeenpantiin useita Suomen matkailun kasvun ja uudistumisen tiekartan 2015-2025 ja Matkailu 4.0 -ohjelman toimenpiteitä kuten toteutettiin kotimaanmatkailun kehittämistarpeita koskeva selvitys sekä yhdessä Visit Finlandin kanssa matkailun alueellisen organisoitumisen muutostarpeita koskeva selvitys. Visit Finlandin kanssa tehtiin tiivistä ohjaavaa työtä erityisesti matkailun digitaalisen tietopalvelun ja ennakointimallin kehittämisessä sekä Sustainable Travel Finland -merkin kehittämisessä kestävän matkailun edistämiseksi. Vuoden 2019 aikana päivitettiin Suomen valtakunnallinen matkailustrategia vuosille 2019-2028 tiiviissä vuoropuhelussa alan toimijoiden kanssa. Lisäksi toimintavuonna valmisteltiin hallitusohjelmaan kirjatun matkailun kansallisen ohjelman sisällöt. Työ- ja elinkeinoministeriö tuki valtionavustuksella Suoma ry:n markkinointikampanjaa kotimaanmatkailun edistämiseksi.

Tiivistä valmistelevaa tai ohjaavaa työtä tehtiin erityisesti Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen toteuttamassa matkailualan osaavan työvoiman saatavuuden Matkailudiili-hankkeessa, Visit Finlandin toteuttamien arktinen kestävä matkailu-destinaatio-ohjel-

man ja matkailun digitiekartan toimenpiteissä, opetus- ja kulttuuriministeriön koordinoiman sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä matkailun kehittämiseen tähtäävän VN-TEAS-hankkeen ohjausryhmätyöskentelyssä sekä maa- ja metsätalousministeriön rahoittaman valtakunnallisen matkailun koordinaatiohankkeen Rural Finland II:n ohjausryhmätyöskentelyssä. Kansainvälisesti yhteistyötä tehtiin aktiivisesti pohjoismaisella tasolla yhteisen matkailuohjelman laadinnassa ja EU-tasolla puheenjohtajakaudella matkailun presidency paperin taustaksi pidetyissä seminaarissa, sekä neuvoston matkailutyöryhmän ja matkailun ylijohtajien kokouksissa.

Luovat alat ja luova talous

Luovan talouden edistäminen aloitettiin syksyllä 2019 yhteisen tiekarttaprosessin käynnistämällä. Luovaa taloutta ja luovien alojen liiketoiminnan kasvua ja kansainvälistymistä lähestytään kolmen tulokulman kautta, jotka perustuvat erilaisiin liiketoimintamalleihin ja -ympäristöihin. Tarkastelukulmia ovat:

- monistettaviin luoviin sisältöihin perustuvan liiketoiminnan kansainvälistymisen edistäminen,
- luovan osaamisen ja luovien palveluiden käytön edistäminen osana yritysten arvonaluonnin kasvattamista sekä
- alueiden veto- ja pitovoimaan tähtäävien, elämyksellisyyttä ja kulttuuria hyödyntävien tapahtumien sekä taide- ja kulttuuripalveluiden liiketoiminnan haasteet.

Työ- ja elinkeinoministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttavat yhdessä keskeisten luovan talouden toimijoiden kanssa talven 2019 - 2020 aikana tiekarttaprosessin. Prosessiin käynnistykseen osallistettiin laaja joukko toimijoita ja sidosryhmiä. Tiekartta määrittelee yhteiset tavoitteet luovan talouden edistämiseksi, ja siinä sovitaan toimenpiteistä sekä eri toimijoiden rooleista ja tehtävistä. Business Finlandiin sijoitettu Creative Business Finland tulee osaltaan toteuttamaan yhteisesti sovittavia toimia.

Biotalous ja cleantech

Biotalous ja cleantechin hallitusohjelman toteutus päättyi maaliskuussa 2019. Teemat olivat edelleen esillä vienninedistämistoimissa ja BF-yhteistyössä. Työ- ja elinkeinoministeriön edustus on ollut mukana neuvottelemassa sekä YK:n että Euroopan uudesta metsästrategiasta.

Biotalous-teemassa järjestettiin Helsingissä sidosryhmille suunnattu konferenssi, jonka yhteydessä tehtiin vaikuttamistyötä mittavilla retkipäiväkokonaisuuksilla kuuteen kohteeseen, kauimmaisista Joensuusta ja Jyväskylässä.

Työ- ja elinkeinoministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö valmistelivat Euroopan Neuvoston päätelmät 2018 lokakuussa päivitetystä Euroopan Biotalousstrategiasta. Päätelmät hyväksyttiin kilpailukykyneuvostossa marraskuussa teeman poikkileikkävyyttä korostaen.

Syksyllä painopiste siirtyi uuden hallitusohjelman myötä kiertotalouteen, kun ympäristöministeriön kanssa aloitettiin kansallisen kiertotalouden strategisen edistämishojelman valmistelu. Hallitusohjelman tulevaisuusinvestointipaketissa osoitettiin työ- ja elinkeinoministeriön hallinnoitavaksi kiertotalouteen yhteensä 85 miljoonan euron innovaatio- ja investointikokonaisuus. Kokonaisuus vaati merkittävästi suunnittelua ja kohdentamista alaisten organisaatioiden kanssa.

Akkuteollisuus

Suomi osallistui vuoden 2019 aikana kahteen eurooppalaisen akkuteollisuuden IPCEI (Important Project of Common European Interest) -prosessiin. Ranskan vetämässä Summer-IPCEI -prosessissa Suomi notifioidi komissiolle neljän Suomessa toimivan yrityksen (BASF Oy, Fortum, Keliber ja Terrafame) hankkeiden tuet. Yritykset hakivat tukea sekä t&k&i- että ensimmäisen teollisen käyttöönoton (FID, first industrial deployment) -vaiheen hankkeille. Komissio hyväksyi Suomen ja muiden prosessissa mukana olleiden jäsenmaiden hakemukset joulukuussa 2019. Business Finland tekee hankkeiden rahoituspäätökset keväällä 2020. Myös Saksan vetämässä Autumn-IPCEI -prosessissa on mukana neljä Suomessa toimivaa yritystä. Prosessissa mukana olevat jäsenmaat jättivät Autumn-IPCEI -pre-notifikaation marraskuussa 2019.

Business Finlandin keväällä 2018 käynnistynyt Batteries from Finland -ohjelma teetti keväällä 2019 selvityksen suomalaisesta akkuekosysteemistä. Kansainvälistäkin huomiota saaneen selvityksen mukaan Suomessa toimii yli sata akkuarvoketjuun kytkeytyvää yritystä. Business Finland on vuoden 2019 aikana rahoittanut useita akkuteollisuuden hankkeita Smart Energy Finland -ohjelmasta.

Juha Sipilän hallitus keskitti valtion kaivosomistukset Suomen Malmijalostus Oy -nimiseen yhtiöön kesällä 2018. Suomen Malmijalostuksen tehtäviin kuuluu suomalaisen akkuklusterin rakentaminen. Yhtiö on vuoden aikana selvittänyt yhdessä Business Finlandin Invest in -toiminnon kanssa, onko ulkomaisilla toimijoilla kiinnostusta osallistua alan Suomessa mahdollisesti toteutettaviin investointeihin.

Business Finlandin ohjelmatoiminta

Osana Business Finlandin toimintaa olevat ohjelmat ovat rahoitus- ja asiantuntijapalveluiden kokonaisuuksia, joiden avulla yrityksille tarjotaan verkostoja ja tietoa kansainvä-

lisen liiketoiminnan kehittämisen tueksi. Business Finlandin ohjelmatoiminnan painopisteet eli teemat olivat Bio-, kiertotalous ja cleantech, Digitalisaatio, Terveys ja hyvinvointi, Kuluttajaliiketoiminta, Matkailu ja poikkileikkaavat teemat. Teemojen alla toimii ohjelmia. Vuoden 2019 lopulla Business Finlandissa oli käynnissä 18 ohjelmaa tai kampanjaa. Kesällä käynnistyi Experience Commerce Finland -ohjelma, joka tehostaa suoraan kuluttajille myyvien yritysten kansainvälistä kasvua ja lisää yritysten kyvykkyyttä vastata digiajan asiakkaiden odotuksiin yksilöllisestä ja saumattomasta asiakaskokemuksesta. Syksyllä käynnistyi suomalaisia peli-, musiikki- ja audiovisuaalisen alan kasvuyrityksien valmiuksia kansainväliseen kasvuun kehittävä Entertainment Finland -kampanja. Vuodesta 2018 käynnissä ollut Sampo-kampanja kasvoi viisivuotiseksi valmistavan teollisuuden kilpailukykyä kehittäväksi Sustainable Manufacturing -ohjelmaksi. Vuoden lopussa päättyi kaksi ohjelmaa (Business with Impact ja Connected Intelligent Industries) ja Mixed Reality -kampanja.

Ohjelmat mahdollistavat toimialojen poikkialaisen uudistumisen, ja niissä tarjottavat palvelut (esim. Market Match ja Joint Offering) tukevat asiakkaiden kansainvälistä kasvua. Ohjelmatoiminta kattaa toimintoja ja palveluita liittyen tulosten hyödyntämiseen lyhyemmällä ja pitemmällä aikajänteellä. Kaikissa ohjelmissa sparrataan ja rahoitetaan myös tutkimus- ja innovaatiohankkeita. Vuonna 2019 ohjelmien ja kampanjoiden kautta rahoitettiin 559 projektia yhteensä 271 miljoonalla eurolla. Business Finlandin, yritysten ja tutkimuslaitosten yhteenlaskettu panostus ohjelmiin vuonna 2019 oli 557 miljoonaa euroa.

Kaivosteollisuus

Kaivostoimiala on ollut monin tavoin keskustelussa vuoden aikana. Ilmastonmuutoksen ja energiamurroksen vaatimien raaka-aineiden tuomat mahdollisuudet kehittää uutta liiketoimintaa Suomessa on tunnustettu ja tätä on lähdetty aktiivisesti edistämään. EU:n ja Kanadan välinen kauppasopimus nostatti keskustelun kaivostoimintaa ohjaavan lainsäädännön kehittämistarpeista ennen kauppasopimuksen voimaantuloa. Ministeriö teetti kaivostoimintaa ohjaavan lainsäädännön toimivuusarvioinnin OTT Pekka Vihervuorella. Kyseisen arvioinnin tulokset ovat jo osin hallitusohjelman toteuttamissuunnitelman pohjana. Kaivoslakiin tehtiin muutosesitys myös kansalaisaloitteena. Tämän aloitteen käsittely alkoi eduskunnassa syksyllä ja valiokuntakäsittely päättynee helmikuussa 2020. Eduskunnan jatkotoimenpiteet ja suositukset tullaan huomioimaan päivityksinä hallitusohjelman toteuttamiseksi ministeriössä syksyllä 2019 valmisteltuun suunnitelmaan.

Energiamurroksen vaatimat raaka-aineet ovat käynnistäneet laajan keskustelun raaka-aineiden tuotannon vastuullisuudesta. Elinkeinoministeri on jo aiemmin tehnyt aloitteen kehittää tästä yhdessä Ruotsin kanssa kilpailuvaltti maidemme kaivostoiminnalle,

koska tämä teema on yhä ajankohtaisempi. Nyt vastuullinen tuotanto on nostettu esiin myös koko EU:n kontekstissa.

Meriteollisuus

Globaalisti laivanrakentajien tilanne jatkui vuonna 2019 erittäin haasteellisena, sillä merkinnät tilauskirjoissa jatkoivat laskuaan. Vuonna 2019 tilauksia oli alle puolet vuoden 2008 huipputasosta. Tilausten vähentyessä vajaatoimisten telakoiden määrä lisääntyy ja vaikuttaa toimialan talouden terveeseen kehitykseen. Esimerkiksi uusien alusten hinnat ovat nyt keskimäärin 30 prosenttia alhaisemmat kuin huippuvuosina. Eurooppalaisten, myös suomalaisten, telakoiden tilanne on kohtuullinen ja perustuu osaltaan erikoisalusten, kuten risteily- ja jäänmurtaja-alusten, valmistukseen.

Telakoiden ylikapasiteetti, kansainvälisen kaupan esteet, lisääntynyt protektionismi ja kiristyvät ympäristövaatimukset asettavat meriteollisuudelle haasteita. Tiukassa hintakilpailutilanteessa investoinnit teknologian kehittämiseen ja esimerkiksi digitaalisuuden mahdollisuuksien hyödyntämiseen vaativat laivanrakentajilta tarkkaa harkintaa. Kansainväliset ilmastositoumukset ja EU:n komission Green Deal -tiedonannossa loppuvuonna 2019 mainitsema mahdollinen päästökaupan laajentaminen merenkulkuun tulevat asettamaan meriliikenteen kehittämiselle vaatimuksia, jotka luovat liiketoimintamahdollisuuksia uusille innovaatioille meriteollisuuden koko arvoketjussa.

Business Finlandin koordinoima Maritime and Offshore from Finland -ohjelma päättyi vuonna 2018. Meriteollisuuden yrityksiä kehitetään nyt osana Smart Mobility -ohjelmaa.

Business Finlandin tavanomaiset esikilpailulliset innovaatiotuet eivät ole telakoiden käytettävissä, sillä laivanrakennusteollisuudessa innovaatiotoiminta toteutetaan laivati-lauksen varmistuttua. Laivanrakennusteollisuuden innovaatioiden kehittämiseen ja siten tulevan kansainvälisen kilpailukyvyyn varmistamiseen osoitettiin 10 miljoonan euron määräraha (siirtomääräraha 3v) vuoden 2019 talousarviossa.

Työ- ja elinkeinoministeriö osallistuu OECD:n WP6 (laivanrakennusteollisuus) työhön. Suomi on tukenut EU:n yhteistä kantaa aloittaa neuvottelut julkiset tuet, markkinoita häiritsevät toimet sekä hinnoittelun kattavista, laillisesti sitovista laivanrakennusteollisuuden pelisäännöistä (Shipbuilding Instrument). Joulukuun 2019 kokouksessa keskustelut ajautuivat siihen pisteeseen, että WP6:n työn jatkumisen edellytykset kyseenalaistettiin.

Liiketoimintaedellytysten kehittäminen sosiaali- ja terveysalalla

Sosiaali- ja terveyspalvelualan toimintaympäristö on viime vuodet ollut jatkuvassa muutoksessa. Edellisen hallituksen valmisteleva sote-uudistus kaatui 8.3.2019, minkä

myötä hallitus erosi ja uudistuksen valmistelu päättyi. Alan yritysten näkymät ovat pitkään olleet epäselvät ja epävarmuus jatkuu edelleen. Hallituksen ohjelmassa on tuotu esille suuntaviivoja liittyen uuteen sosiaali- ja terveystalouden rakennemuutoksen valmisteluun. Yritysten roolin kannalta keskeinen linjaus määrittelee, että sosiaali- ja terveystaloudet tuotetaan pääosin julkisina palveluina maakuntien toimesta, ja että yksityinen ja kolmas sektori toimivat täydentävinä palvelujen tuottajina.

Lainsäädännön ratkaisulla on suuri merkitys alan yritystoimijoiden tulevaisuuteen, sillä merkittävä osa alan palveluista tuotetaan julkisella rahalla. Varsinkin pienempien yritysten osalta jatkuvat lainsäädäntöä koskevat muutokset tai suunnitelmien muutokset aiheuttavat epävarmuutta. Lisäksi toimintaympäristöön vaikuttaa merkittävästi digitalisaation ja teknologian mahdollistama muutos, jolloin digitaalisten ratkaisujen avulla voidaan parantaa palveluiden saatavuutta, mahdollistaa laajempi yhteistyö eri toimijoiden välillä, ennakoida palvelutarpeita nykyistä kokonaisvaltaisemmin ja tehostaa toimintaa kohdentaen mm. henkilöstöresursseja aiempaa tarkemmin ja paremmin.

Edellä mainituista syistä johtuen työ- ja elinkeinoministeriö sekä Sitra rahoittivat syksyllä 2019 yhdessä DigiSilta-hankkeen, jossa tarjottiin tukea pk-yrityksille muutoksessa. Hankkeen toteutuksesta vastasi Kaakkois-Suomen ELY-keskus. Hankkeen puitteissa toteutettiin 17 DIGI-Soteuttamoa, jotka olivat avoimia tilaisuuksia kaikille sote- ja hyvinvointialojen toimijoille sekä heidän sidosryhmilleen. Lisäksi toteutettiin syventäviä Digi-iltoja (10 ELY-keskusalueella, yhteensä 11 kpl) sekä tarjottiin DigiTrainer-palvelua yrityksille, jotka olivat kiinnostuneita kehittämään toimintaansa digitalisaatiota hyödyntäen. Kaikki 15 ELY-keskusta ilmoittautuivat mukaan SOTEHY- DigiSilta -hankkeeseen eli hankkeen toimenpiteet kattoivat koko Suomen.

Toisin kuin monella muulla toimialalla, sote-toimialalla palveluntuottajina toimivat niin julkisen, yksityisen kuin kolmannenkin sektorin tuottajat, ja sote-uudistuskin koskee jollakin tavoin kaikkia sektoreita. Sote-markkinoita tulisi myös tavalla tai toisella ohjata niin, että markkinoiden hyödyntäminen edistäisi parhaalla mahdollisella tavalla potilaan hyvää hoitoa ja hoivaa, palvelujen laatua ja vaikuttavuutta sekä uusien innovaatioiden syntymistä ja monipuolista tuottajakenttää. Vuoden 2019 lopussa käynnistettiin työ- ja elinkeinoministeriön teettämä selvitys (tekijänä Copenhagen Economics) markkinamekanismien roolista sosiaali- ja terveydenhuollossa kansainvälisten esimerkkien valossa.

Suomen tekoälyohjelma

Toukokuussa 2017 elinkeinoministeri Lintilä asetti ohjausryhmän laatimaan Suomelle tekoälyohjelman. Taustalla on tekoälyteknologioiden nopea kehittyminen, joka tärkeänä osana laajempaa digimurrosta luo taloudelle ja koko yhteiskunnalle sekä suuria mahdollisuuksia että haasteita. Pekka Ala-Pietilän asettama ohjausryhmä organisoitui alaryhmiin, ja sen tuottama väliraportti julkaistiin 1. tekoälystrategiana lokakuussa 2017

yhdessä digitaalisen alustatalouden tiekartaston kanssa. Tavoitteeksi asetettiin viedä Suomi kärkeen tekoälyn soveltamisessa. Toukokuussa 2019 julkaistiin ohjausryhmän työn päättänyt loppuraportti, jossa strategiaa päivitettiin ja määriteltiin tekoälyaikaa rakentaville verkostoille 8+3 tavoitteeseen johtavaa toimenpidekokonaisuutta.

Liikenteen kasvuohjelma

Liikenneala on murroksessa. Muutosta vauhdittavat keskeisesti ilmastonmuutoksen hillintään liittyvät tavoitteet sekä digitalisaation ja palveluistumisen tuomat uudet liiketoimintamahdollisuudet. Suomi on edelläkävijä liikennealan uudistamisessa ja murros tarjoaa kasvumahdollisuuksia laajasti eri toimijoille. Suomen osaamisen vahvuudet ovat esimerkiksi liikennealan digitalisaatiossa, sähköistymisessä ja palveluistumisessa. Myös liikenteen ja liikkumisen ilmastoratkaisut ovat globaalisti kasvava markkina ja avaavat vientimarkkinoita suomalaisille yrityksille.

Työ- ja elinkeinoministeriö on rahoittanut Liikennealan kansallisen kasvuohjelman koordinointia kesästä 2018 lähtien ITS Finland ry:lle. Vuonna 2019 kasvuohjelmatyön painopisteessä ovat olleet vaikuttavuusindikaattorien luominen liikenteen kasvuohjelmalle sekä työ- ja elinkeinoministeriön toimialaraporttiin, viestinnän kehittämistoimet kuten Suomen liikennealan englanninkielisen näyteikkunasivuston luominen sekä liikenteen ekosysteemityön aloittaminen. Osana vaikuttamis- ja sidosryhmäyhteistyötä järjestettiin Liikenteestä liiketoimintaa -kasvufoorumi. Myös erityisesti kaupungit alustana -toimenpiteitä on viety eteenpäin sekä rahoituskokonaisuuden osalta esimerkiksi EU:n Horisontti-rahoituksen hyödyntämistä. Työ- ja elinkeinoministeriö toimii puheenjohtajana viestintäverkostossa, jossa on edustajat mm. ministeriöistä, kaupungeista ja alueilta sekä alan tutkimus- ja rahoitustahoista.

Kasvuohjelman toimeenpanoa seuraa ja arvio ohjausryhmä. Ohjausryhmän puheenjohtajana toimii työ- ja elinkeinoministeriö. Ohjausryhmässä ovat edustajat muun muassa ministeriöiden, kaupunkien ja alueiden, alan yritysten ja rahoittajan sekä tutkimuslaitosten edustajista ja sen toimikausi yltää vuoden 2022 loppuun.

Kasvumootoreista miljardiluokan liiketoimintaa

Valtion talousarviossa suunnattiin vuosina 2018-2019 Business Finlandille yhteensä 60 miljoonaa euroa pääomelainamuotoista rahoitusta niin sanotuille kasvumootoreille. Kasvumootoreilla tarkoitetaan yli miljardin euron uuteen liiketoimintaan, vientiin tai Suomeen kohdistuviin investointeihin tähtääviä liiketoimintaekosysteemejä. Kasvumootoreita toteutetaan yritysvetoisella yritysten, tutkimusorganisaatioiden ja julkisten toimijoiden kumppanuusmallilla.

Business Finland on rakentanut kasvumoottoreiden pääomallainan myöntämistä varten toimintamallin, jossa pääomallainaa myönnetään 1) tukihakemusmenettelyllä kasvumoottorihankkeiden valmisteluun (käynnistystuki) sekä 2) julkisten hankintojen kilpailutusmenettelyllä kasvumoottoreiden alustayhtiöiden liiketoiminnan rakentamiseen ja laajojen verkostovaikutusten synnyttämiseen. Kilpailutusmenettelyllä haetaan markkinahinta tarvittavalle valtion rahoitukselle. Alustayhtiön toiminnan tulee olla kasvuhakuista, jotta laina pystytään aikanaan maksamaan valtiolle takaisin kohtuullisella tuotolla.

Vuonna 2019 järjestettyyn toiseen kasvumoottorikilpailutukseen tuli 12 hakemusta, ja neljälle alustayhtiölle myönnettiin yhteensä 28 miljoonaa euroa pääomallainaa. Rahoitetut alustayhtiöt toimivat älysatamien, tekoälyn, hiilensidonnallisuuden ja -kompensoinnin sekä tulevaisuuden energiajärjestelmien aloilla. Tällä ja aiemmin toteutetulla kilpailutuskieroksella rahoitetut alustayhtiöt ovat lisänneet merkittävästi työntekijämääräänsä, kasvattaneet ekosysteemiään ja rakentaneet edellytyksiä suomalaisen ekosysteemin merkittävälle kasvulle ja menestykselle. Kasvumoottorin käynnistystukea myönnettiin 2019 yhdelle alustayhtiölle yhteensä 0,4 miljoonaa euroa.

Lisäksi Business Finland tarjoaa kasvumoottoreille rahoitusta ekosysteemien orkestrointiin. Tätä rahoitusta myönnettiin kolmelle uudelle kokonaisuudelle, joiden teemoina on sisäilman laatu, muovien kierrätys ja muoveja korvaavien biopohjaisten vaihtoehtojen kehittäminen sekä valmistavan teollisuuden digitaalinen murros.

3. Suomalaiset yritykset menestyvät globaaleilla markkinoilla

Ulkomaankaupan vaikutukset Suomen talouden kasvuun ja työllisyyteen perustuvat sen luomaan kotimaiseen arvonlisäykseen. Teollinen tuotanto on pirstoutunut globaaleihin arvoketjuihin ja entistä suurempi osa viennin bruttoarvosta on ulkomaille päätyvää arvonlisäystä.

Kansainvälinen kilpailu on kiristynyt ja tuotantorakenteet ovat jatkuvan muutoksen alla. Suomen vienti on ollut tavarapainotteista, mutta painopiste on siirtymässä yhä enenevässä määrin palveluihin, joista muodostuu entistä enemmän viennin kotimaista arvonlisää. Arvioiden mukaan kolmasosa Suomen bruttoviennin arvosta tulee palveluviennistä. Tarkkojen lukujen seuraaminen on haastavaa, sillä palveluiden viennin tilastointi on vielä puutteellista.

Suomen viennin volyymia tarkasteltaessa suuryritysten rooli on edelleen keskeinen. Sata suurinta vientiyritystä vastaa n. kahdesta kolmasosasta Suomen viennistä. Suuryritysten kansainvälistyminen on ollut osa globaalitalouden muutosta. Ne ovat tarttuneet perinteisen liiketoimintansa ulkopuolisiin, toimialojen rajat ylittäviin ja globaalien markkinoiden tuomiin uusiin kasvun mahdollisuuksiin, kasvattaneet kilpailukykyään

sekä keskittyneet strategisesti. Yritysten kansainvälisestä myynnistä yhä suurempi osa on yritysten sisäistä kauppaa.

Pk-yritysten osuus Suomen viennistä on pysytellyt viime vuodet noin 16 prosentissa. Pk-yrityksille suora vienti on edelleen yleisin kansainvälistymisen muoto. Yhä useampi suomalainen pk-yritys tavoittelee kansainvälisiä markkinoita, mutta viennin ja kansainvälistymisen liiketoiminnan osuus vaihtelee paljon eri yritysten ja toimialojen välillä.

Syksyn 2019 pk-yritysbarometrin (2/2018) mukaan keskimäärin 24 prosenttia pk-yrityksistä on kansainvälistä liiketoimintaa. Teollisuudessa osuus on 40 prosenttia. Voimakkaasti kasvuhakuisista yrityksistä 60 prosenttia on kansainvälistä liiketoimintaa. Kansainvälistyneistä yrityksistä puolella viennin osuus on yli 10 prosenttia muodostaen merkittävän osan liiketoiminnasta ja 23 prosenttia kansainvälistyneistä yrityksistä viennin kokonaisuus liikevaihdesta ylittää 50 prosenttia.

Yli puolet viennistämme (66 %) suuntautuu Euroopan alueelle (euromaat, muut EU-maat sekä EU:n ulkopuoliset maat), tärkeimpinä kauppakumppaneina Saksa ja Ruotsi. (Tulli 2019)

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan merkittävin kansainvälistymispalveluiden tarjoaja on Business Finland, jonka yhteiskunnallinen vaikuttavuus tällä alueella näkyy pk-yritysten viennin ja liikevaihdon kasvuna. Business Finlandin kansainvälistymis- ja innovaatorahoituspalvelujen asiakkaana olevien kasvua hakevien pk-yritysten uutta vientiä syntyi vuodesta 2017 vuoteen 2018 (vuonna 2019 toteumatietoja ei ole vielä käytettävissä) 360 miljoonaa euroa (kasvua 19 prosenttia edellisvuoteen verrattuna), uutta liikevaihtoa 583 miljoonaa euroa (kasvua 10 prosenttia edellisvuoteen verrattuna) ja uutta jalostusarvoa 230 miljoonaa euroa (kasvua 12 prosenttia edellisvuoteen verrattuna). Kasvua kansainvälistymisestä hakevien BF-asiakkaiden lukumäärä kasvoi vuonna 2019 noin 12 prosenttia vuoteen 2018 verrattuna.

Kauppapoliittisten uhkakuvien varjossa maailmantalouden noususuhdanne on laantumassa. Kasvunäkymiä ovat laskeneet Yhdysvaltojen ja Kiinan kauppasota, Brexit sekä suurten euromaiden, kuten Saksan ja Italian talouksien epätasapaino, joka on vaikuttanut myös Suomen vientiin ja sen kehitysnäkymiin. Suomella on kuitenkin säilynyt hyvät mahdollisuudet kasvattaa vientiä, sillä globaalit trendit ovat luoneet suomalaisyrityksille uusia kasvun mahdollisuuksia. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala ja elinkeinoelämä ovat sitoutuneet globaaleihin kestäväen kehityksen tavoitteisiin. Ne ovat ohjanneet suomalaisyrityksiä toiminnan kielteisten vaikutusten ennaltaehkäisemiseen ja vähentämiseen sekä haastavat yrityksiä ratkaisemaan globaaleja ongelmia. Tulevaisuuden teknologioita ja innovaatioita muokkaavat ajurit liittyvät digitalisaation ohella ikääntyvään väestöön, ilmastonmuutokseen, kiertotalouteen ja terveydenhuoltoon -

yleisesti yhteiskuntien suurten haasteiden ratkaisemiseen, joka on avannut innovatiivisille yrityksillemme uusia markkinoita. Uusia vientimahdollisuuksia tarjoavat erityisesti korkean jalostusarvon biotuotteet, kansainväliseen kysyntään vastaavat raaka-aineiden jalostusketjut sekä materiaalien ja tuotteiden kierron, digitaalisten ratkaisujen ja palvelujen yhdistäminen kiertotalouden mukaisessa liiketoiminnassa.

Työ- ja elinkeinoministeriö on edistänyt osana Team Finland -verkostoa kaupallis-taloudellisia yhteistyösuhteita ja viranomaisyhteyksiä tärkeiden strategisten kumppanimaiden kanssa ja nousevien talouksien kanssa erityisesti Aasiassa, Persianlahden alueella sekä Latinalaisessa Amerikassa. Työ- ja elinkeinoministeriö on jatkanut analyysiansa globaalien arvoketjujen ja asiakkaalle syntyvän arvon tekijöiden ymmärtämiseksi politiikkasuunnittelussa ja hallinnon alan ohjauksessa. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala yhdessä ulkoministeriön kanssa tarjoaa yrityksille monipuolisen keinovalikoiman, mikä auttaa yrityksiä lunastamaan paikkansa globaaleissa arvoverkoissa ja hyötymään niiden tarjoamista kasvumahdollisuuksista.

Työ- ja elinkeinoministeriö on aktiivisesti ja strategisesti tulosohtannut Business Finlandia sen muutostavoitteiden saavuttamiseksi sekä suomalaisyritysten kansainvälisen kasvun ja kilpailukyyn kasvattamiseksi. Business Finland on jatkanut resurssien painopisteen siirtämistä asiakaspalvelurajapintaan ja yritysten kansainvälistymisen kannalta olennaiseen ulkomaanverkostoon, erityisesti Suomen lähimarkkinoille ja Eurooppaan, joka tukee pk-yritysten vientiponnisteluja.

Business Finlandin, ELY-keskusten ja alueellisten toimijoiden yhteistyönä on tunnistettu yrityksiä, joilla on potentiaalia kansainvälisesti kilpailukykyisen liiketoiminnan kasvattamiseen. Edelleen monen pk-yrityksen osalta kasvun hakeminen kansainvälisiltä markkinoilta edellyttää merkittäviä panostuksia kansainväliseen liiketoimintaosaamiseen, myyntiin ja markkinointiin sekä tuotekehitykseen. Business Finlandin ja ELY-keskusten lisäksi Finnvera-konserni ja Suomen Teollisuussijoitus Oy tarjoavat rahoitusta suomalaisten yritysten toiminnan alkuvaiheeseen, kasvuun ja kansainvälistymiseen. Finnveran vienninrahoituksen valtuuksien korotukset tulevat voimaan vuoden 2020 alussa.

Syksyllä 2019 käynnistyneessä viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelman valmisteluissa on määritetty suomalaisyritysten kansainvälisen kasvun merkittävimpiä pullonkauloja sekä keskeisiä toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi.

Team Finland -toiminnan uudistaminen

Team Finland -toiminnassa alkoi vuonna 2019 uusi vaihe työ- ja elinkeinoministeriön asettaman uuden johtoryhmän suuntaviivojen mukaisesti. Johtoryhmä päätti tammi-kuussa 2019 käynnistää Team Finland -strategian päivityksen, jossa käytännönlähtei-sesti määriteltiin verkoston tavoitteet ja palvelut sekä purettiin yritysten sujuvan palve-lupolun pullonkauloja. Strategian mukaisesti Team Finland -verkosto edistää vientiä ja pk-yritysten kansainvälistä kasvua tarjoamalla sujuvan palvelupolun kansainvälistyville yrityksille. Verkosto myös tekee maastamme tunnetuksi korkeatasoisen osaamisen kes-kittymänä sekä kytkee ulkomaisia osaajia ja investoijia Suomeen. Strategiatyössä on käynnistetty 15 uudistustoimenpidettä, joilla tavoitellaan parempaa asiakaspalvelua. Verkosto selkeyttää myös viestintäänsä, jotta eri toimijoiden palveluista koostuva koko-naisuus on asiakkaille ymmärrettävä ja helposti lähestyttävä. Team Finland-verkoston tärkein yhteisen asiakastyön työkalu on asiakkuudenhallintajärjestelmä (Kasvu-CRM), jota ollaan ottamassa laajamittaisesti käyttöön verkostossa. Tavoitteena on kehittää yh-teistä strategista vuosisuunnittelua ja toiminnan vaikuttavuuden mittaamista.

Strategiatyössä vahvistettiin kotimaassa alueellisen Team Finland -toiminnan vetureiksi ELY-keskusten Team Finland koordinaattorit. Team Finland -aluetiimit kokoavat kaikki alueella operoivat ydintoimijat yhteen suunnittelemaan asiakkaan palvelupolkua. Team Finland -alueverkosto kokoaa yhteen julkisten Team Finland -organisaatioiden lisäksi muut keskeiset seudulliset yrityspalvelutoimijat, yrityskehittäjät ja oppilaitokset.

Business Finland kehitti yhteistyössä kaupunkien ja kuntien kehitysyhtiötä edustavan Sekes ry:n sekä 6Aika-kaupungit Kasvun ekosysteemit -hankkeen kanssa entistä suju-vampia käytäntöjä asiakkaiden ohjaukseen niiden tarpeita vastaaviin palveluihin. Kaak-kois-Suomen ELY:n johtamassa kasvupalvelupilotissa on täsmennetty ELY:n, Business Finlandin, Finnveran ja kuntien yhteistyön roolitusta koskien yksittäisten yritysten pal-veluita, ekosysteemien kehittämistä sekä ulkomaisten investointien ja matkailun edis-tämistä.

Ulkoministeriö ja Business Finland ovat jatkaneet Team Finland -ulkomaanverkoston toiminnan kehittämistä yhteistoimintamalliin perustuen ja suunnitelleet ulkomaanver-koston vahvistamista keskeisimpien tilastojen ja indikaattorien perusteella.

Team Finland -valtuuskuntavierailujen ja Suomeen kohdistuvien korkean tason vierai-lujen suunnitelmallisuutta ja tuloksellisuutta kehitetty ulkoministeriön ja Business Fin-landin sekä sektoriministeriöiden yhteistyönä.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

Työllisyyden, työttömyyden ja talouskasvun kehitys on positiivista.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikalla tuetaan työvoiman osaamisen kehittämistä ja yritysten kasvua, alkavaa yritystoimintaa sekä torjutaan työttömyyttä ja työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmia. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikan toimia kohdennettiin työttömyysjaksojen lyhentämiseen, työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaantoon, yrittäjyyden edistämiseen sekä nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden alentamiseen.

Vuonna 2019 työttömyysaste laski 6,7 prosenttiin (7,4 prosenttia 2018). Työttömien työnhakijoiden määrä laski 240 000 henkilöön (256 000 hlöä 2018). Vuonna 2019 erityisesti pitkäaikaistyöttömien määrä jatkoi vähenemistä ollen keskimäärin noin 63 400 vuonna 2019 (76 400 vuonna 2018). Työttömyys laski suhteellisesti melko tasaisesti kaikissa ikäluokissa. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin käytettiin yhteensä 292,2 miljoonaa euroa. Lisäksi palkkatuetta työtä ja starttirahaa rahoitettiin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan rahoituksella yhteensä 167,7 miljoonaa euroa. Lisäksi vuoden 2018 alusta tutkintoon johtavaa ammatillista työvoimakoulutusta on rahoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan määrärahoista. Työttömien palveluihin kohdennetaan myös Euroopan sosiaalirahaston rahoitusta. Tämän rahoituksen sekä kokonaan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ulkopuolisen rahoituksen piirissä oli keskimäärin arviolta noin 81 900 henkilöä.

Työvoimakoulutuksessa ja valmennuksissa oli kuukauden lopussa keskimäärin vuonna 2019 noin 21 900 ja palkkatuetussa työssä ja starttirahalla noin 24 100 henkilöä. Ko-keiluissa oli noin 8 800 henkilöä, vuorotteluvapaasijaisena noin 3 400, omaehtoisessa koulutuksessa työttömyysturvalla noin 36 900 henkilöä ja kuntouttavassa työtoiminnassa 24 400 henkilöä. Työttömien aktivointiaste oli 33,2 prosenttia vuonna 2019. Aktivointiasteeseen laskettaviin palveluihin osallistui yhteensä keskimäärin noin 119 600 henkilöä.

Taulukko 4. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikan ja kotoutumisen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen

	2017	2018	2019	2019	Arvosana
	toteuma	toteuma	tavoite	toteuma	
— Rekrytointiongelmia kokeneiden toimipaikkojen osuus, enintään %	32	41,3	<33	43,5*	Tarkentuu myöhemmin*
— Vaikeasti työllistyvien määrä, enintään, hlöä	191 889	158 923	155 000	142 752	Erinomainen
— Virta yli 3 kk työttömyyteen, enintään %	44	42,4	<32	43	Tyydyttävä
— Virta yli 3 kk työttömyyteen alle 25-vuotiailla, enintään %	32	31	<20	31,9	Tyydyttävä
— Uusien yritysten määrä	6 634	7 974	8 500	8 089**	Tarkentuu myöhemmin **
— Virta yli 3 kk työttömyyteen maahanmuuttajilla, enintään %	43,9	43,9	36	44,4	Tyydyttävä
- 3 kk palkkatuetun työn jälkeen työttömäksi jääneiden osuus, enintään %	50,9	47,9	<45	47,9	Tyydyttävä
- 3 kk ammatillisen työvoimakoulutuksen jälkeen työttömäksi jääneiden osuus, enintään %	38,1	36,8	<32	40,8	Tyydyttävä
- 3 kk kotoutumiskoulutuksen jälkeen työttömäksi jääneiden osuus, enintään %	28,4	26,1	<27	26,8	Hyvä
— Pakolaisten toteutuneet kuntasijoituspaikat, vähintään (lkm)	2 942	1 454	3 200	1 367	Tyydyttävä

*Rekrytointiongelmia kokeneiden toimipaikkojen osuus koko vuoden 2019 ajalta ei ole vielä raportointihetkellä tiedossa.

**Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten myöntämällä yritysrahoituksella ja työ- ja elinkeinotoimistojen myöntämällä starttirahalla käynnistettiin uutta yritystä (tavoite 10 000). Luku sisältää starttirahan kautta syntyneiden uusien yritysten määrän, työttömien työttömyysetuudella käynnistämien yritysten määrän sekä yrityksen kehittämisavustuksen kautta syntyneiden uusien yritysten määrän. Tekesin ja Mavin osalta vuotta 2019 koskevat luvut eivät ole raportointihetkellä tiedossa. Lisäksi starttirahalla ja työttömyysetuudella käynnistettyjen yritysten lukumäärätieto on alustava ja lopullinen tilastotieto valmistuu raportointihetken jälkeisenä aikana.

Aktivointiasteeseen laskettavissa palveluissa olleiden määrä laski vuonna 2019 edelliseen vuoteen verrattuna noin 3,5 prosenttia. Johtuen työttömien määrän nopeasta laskusta aktivointiaste kuitenkin kasvoi 32,6 prosentista 33,2 prosenttiin. Korkea aktivointiaste edesauttoi pitkäaikaistyöttömyyden ja vaikeasti työllistyvien määrän laskua. Vuonna 2019 TE-toimistoissa otettiin myös käyttöön tulospalkkio, jonka määräytymisessä painotettiin pitkäaikaistyöttömyyteen kohdentuvien toimien onnistumista. Pitkä-

aikaistyöttömyyteen kohdennetut panostukset onnistuivat, mutta talouskasvuun ja lyhytkestoiseen työttömyyteen asetetut tavoitteet eivät toteutuneet. Lisäksi kohtaanto-ongelmat ovat edelleen kasvaneet. Lyhytaikaiseen työttömyyteen on mahdollisesti ollut vähemmän resursseja kohdennettavaksi, kun määräaikaishaastatteluvaihe alkaa vasta kolmen kuukauden työttömyyden kohdalla. Lisäksi vuonna 2018 voimaantullut aktiivimalli sitoi TE-toimistojen virkailijoiden työmäärää työttömyysturvaan liittyvään neuvontaan työttömyyden alun palveluiden sijasta.

ELY-keskusten ja TE-toimistojen ohjausta kehitettiin vuoden 2019 aikana. Alkuvuodesta toteutettiin laaja vierailukierros jokaisessa ELY-keskuksessa yhteistyössä muiden ohjaavien tahojen kanssa. Vierailujen tarkoituksena oli tukea ELY-keskusten ja TE-toimistojen palvelukyvyyn ylläpitämistä ja kehittämistä murrostilanteessa silloin tiedossa olleen maakuntauudistuksen lykkääntymisen vuoksi. Vuoden lopulla valmisteltiin aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten yhteinen strategia-asiakirja seuraavalle nelivuotiskaudelle. Strategian keskeiset suuntaviivat otettiin huomioon ELY-keskusten tulossopimusten valmistelussa. Tulossopimuksia kehitettiin edelleen strategisemmiksi ja tulossopimuksissa sovittua tavoitemittaristoa tiivistettiin kattamaan olennaisimmat painopistealueet.

Elinkeino-vastuualueella toteutettiin marras-joulukuussa aiemmista vuosista poiketen toimialaneuvottelukierros, mikä koostui viidestä kolmen ELY-keskuksen ja ohjaavien ministeriöiden (työ- ja elinkeinoministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö) edustajien keskustelusta. Vuoropuhelua ministeriöiden, ELY-keskusten ja TE-toimistojen välillä on tarkoitus tiivistää entisestään, minkä odotetaan edesauttavan tuloksellisuuden seurantaa ja kehitystä sekä työ- ja elinkeinopolitiikan toimeenpanoa.

Työ- ja elinkeinoministeriö käynnisti yli hallituskautisen, vuodet 2020 - 2025 kattavan, hallinnonalan yhteisen digitalisaatio-ohjelman dTEMin. Ohjelman tavoitteena on henkilöstön digiosaamisen kasvattaminen ja digitaalisuuden laadukkaampi hyödyntäminen palveluissa. Vuoden 2019 alussa tehdyn digikyvykkyyden arvioinnin pohjalta (tulos 3,01 asteikolla 1-5) ovat hallinnonalan virastot laatineet virastokohtaiset digikyvykkyyden kehittämissuunnitelmat, joiden toimeenpano käynnistyy vuonna 2020.

Luvat ja valvonta -hanke oli yksi pääministeri Sipilän hallituksen käynnistämistä digikärkihankkeista, jota työ- ja elinkeinoministeriö vetää ja koordinoi. Vuonna 2019 kyseinen hanke jatkui pääministeri Rinteen ja Marinin hallitusten yhden luukun digilupakokonaisuushankkeena. Hankkeen on tarkoitus jatkua vuoteen 2023 asti. Hankkeessa uudistetaan lupa- ja valvontatoiminnan toimintamallit hyödyntämällä digitalisaatiota, hyödynnetään yhteistä asiakaslähtöisen kehittämisen mallia sekä tunnistetaan asiakkaan tarpeeseen vastaavat lupa- ja valvontakokonaisuudet. Hanke toteuttaa yhden luukun pe-

riaatteella toimivan digitaalisen luvan menettelyt yhteiskäyttöisine, tiedon hyödyntämistä ja jakamista tukevine toiminnallisuuksineen. Ensimmäiset käyttöönotot tapahtuivat vuonna 2020.

Työ- ja elinkeinoministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö ovat yhteistyössä toteuttaneet jatko-, täydennys- ja muutokoulutushankkeita, joilla on vastattu korkea-asteen työvoimapulaan. Koulutusresursseja ja -tarjontaa on suunnattu suurimmille työvoiman kysyntäaloille, sekä kehitetty lyhytkestoisia työelämälähtöisiä –koulutusmalleja, jotka ovat osin työnantajien kanssa yhteisesti rahoitettuja. Työvoiman osaamista ja työllisyyttä on tuettu myös mahdollistamalla ilman tarveharkintaa työttömien lyhytkestoinen alle kuuden kuukauden opiskelu työttömyysetuutta menettämättä vuoden 2019 alusta lukien.

Nuorten tulosperustaisten pilottien taustalla on syksyllä 2017 budjettiriihessä tehty hallituksen päätös lisätä tulosperusteisten hankintojen resursointia TE-hallinnossa. Hankintoihin kohdennettiin 15 miljoonan euron määräraha. Tavoitteena oli saattaa 10 000 nuorta palveluiden piiriin. Palveluntuottajia valittiin Nuoret töihin! -pilotteihin yhteensä 26 palveluntuottajaa. Nuoret kohti työtä! -piloteissa palveluntuottajia valittiin 41. Ohjauksen päättyessä piloteissa oli aloittanut 8 895 nuorta. Noin 19 prosentti Nuoret kohti työtä! -palvelun osallistujista ja 8 prosenttia Nuoret töihin! -palvelun osallistujista on aloittanut jonkin koulutuksen 180 päivän sisällä pilotin alkamisesta. Noin 25 prosenttia Nuoret kohti työtä! -palvelun osallistujista aloitti jonkin tyyppisen työn pilottijaksolla. Vastaavasti Nuoret töihin! -palvelussa työn aloitti 32 prosenttia osallistujista. Hanke päättyi vuoden 2019 lopussa.

Vuoden 2015 aiempaa suurempi turvapaikanhakijoiden määrä on vaikuttanut kotoutumispalveluihin ja kotoutumisen edistämisestä maksettaviin korvauksiin useita vuosia, mutta vuoden 2019 aikana korvausten piirissä olevien määrä on vähentynyt huomattavasti. Maahanmuuttovirasto myönsi vuonna 2018 oleskeluluvan 2 740 ja vuonna 2019 2 959 turvapaikanhakijalle, jotka ovat siirtyneet vuosina 2018-2019 kotoutumistoimenpiteiden ja -palvelujen piiriin.

Uusien avoinna olevien työpaikkojen ja rekrytointiongelmien määrän kasvu jatkui vuonna 2019. Vuoden 2019 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä kaikista työvoimaa hakeneista toimipaikoista rekrytointiongelmia koki 45,0 %. (42,0 % vuonna 2018 kolme ensimmäistä neljännestä). Ammattibarometrin (syksy 2019) tietojen mukaan paljon liikaa työpaikanhakijoita on yhä yleissihteerien ammattinimikkeissä. Ylitarjontaa on myös monissa käsityöläisammateissa mm. vaatetus-, sisustus- ja huonekalualoilla kuten myös media-alan ja toimittajan tehtävissä. Pulaa esiintyy selkeästi edelleen monissa terveys- ja sosiaalialan ammateissa. Esimerkiksi kuulotutkijat ja puheterapeutit, yli-, erikois-, hammas- ja yleislääkärit, sosiaalialan erityisasiantuntijat, sairaan- ja terveydenhoitajat. Pulaa työpaikkojen hakijoista on myös erityisen paljon lastentarhanopettajista

sekä toimisto- ja laitossiivoojista. Rakennusalan tehtävissä, kuten työnjohtajien ja rakennusinsinöörien tehtävissä, ei ole enää pulaa työnhakijoista. Erilaisissa myyntitehtävissä on edelleen pula-ammatteja, esimerkiksi myyntiedustajat.

Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelman ja rakenteellisen työttömyyden helpottamiseksi on käynnissä TE-palvelujen digitalisaatiohanke, mikä tähtää sähköisen asiakaspalvelu- ja asiakkuudenhallintajärjestelmän uudistamiseen. Hankkeen osana toteutettiin kansallisen rekrytinnin palvelualustan, Työmarkkinatorin, betaversio, mikä otettiin vuonna 2019 pilottikäyttöön. Kohtaannon edistämisen lisäksi Työmarkkinatori tarjoaa tietoa työtä hakevan työmarkkinapuutteista ja ehdottaa ratkaisuja työllistymismahdollisuuksien parantamiseen.

ELY-keskusten tavoitteena oli vaikuttaa noin 9 500 uuden yrityksen syntyyn. ELY-keskusten myöntämällä yritysrahoituksella, työttömyysetuudella ja TE-toimistojen myöntämällä starttirahalla käynnistettiin arviolta noin 7 500 uutta yritystä. Aloitettavan yritystoiminnan edistämisen lisäksi pk-yritysten kasvun, kansainvälistymisen ja innovaatiotoiminnan edistäminen sekä uuden teknologian käyttöönotto olivat ELY-keskusten myöntämän yritysrahoituksen painopisteitä. Nuorten yrityspajatoiminta on jatkunut valtakunnallisena myös vuonna 2019.

Vuoden 2019 aikana työllisyysaste jatkoi kasvuaan ja työttömyysaste laski edelleen. Positiivinen työllisyyskehitys täytti pääministeri Sipilän hallituksen tavoitteen 72 prosentin työllisyysasteesta hallituskauden päättyessä. Työttömyyden lasku ja työn kysynnän kasvu ovat johtaneet kasvaneisiin kohtaanto-ongelmiin ja useilla alueilla ja toimialoilla on kasvavia haasteita löytää riittävästi osaavaa työvoimaa. Lisäksi työmarkkinoilla jatkuvana trendinä on työn murros, joka haastaa kehittämään julkisia palveluita ja lainsäädäntöä vastaamaan pirstaloituvia työtekemisen muotoja. Pääministeri Sipilän hallituksen valmisteleva niin sanottu kasvupalvelu-uudistus ja siihen liittyvät hallituksen esitykset eduskunnalle raukesivat eduskunnassa, eikä suunniteltua työvoimapalveluiden siirtoa maakuntien vastuulle päätetty toteuttaa. Julkinen työvoima- ja yrityspalvelu jatkaa toistaiseksi valtion järjestämisvastuulla ELY-keskusten ja TE-toimistojen toimesta. Pääministeri Rinteen hallitus käynnisti ja pääministeri Marinin hallitus jatkoi vuonna 2019 valmistelun työllisyyden kuntakokeiluista, joissa osa julkisen työvoimapalvelun tehtävistä siirrettäisiin kokeiluun osallistuvien kuntien vastuulle. Suunniteltu kohdejoukko kattaisi merkittävän osan työttömistä työnhakijoista.

Pääministeri Rinteen ja Marinin hallitusten hallitusohjelmassa talouspolitiikan keskeisenä tavoitteena on työllisyysasteen nostaminen 75 prosenttiin ja työllisten määrän kasvattaminen vähintään 60 000 henkilöllä vuoden 2023 loppuun mennessä. Tavoitteen saavuttamista tukemaan perustettiin työllisyyden ministerityöryhmä ja tälle seitsemän kolmikantaista alatyöryhmää, jotka kukin vastaavat oman asiantuntemusalueensa

osalta tehtävistä esityksistä työllisyystoimenpiteiksi. Alatyöryhmien ensimmäisten esitysten pohjalta hallitus linjasi syksyn 2019 budjettiriihessä niin sanotusta työllisyyspaketista, joka sisälsi kaikkiaan 25 toimenpidettä, joiden valmistelu käynnistyi syksyllä 2019. Osa toimenpiteistä on toteutettu vuodenvaihteessa 2019-2020 ja osan valmistelu jatkuu vuoden 2020 aikana. Edellä mainitut työryhmät on asetettu toimimaan toistaiseksi.

Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka

Vuoden 2019 alussa hyväksyttiin Kainuun, Pohjois-Savon ja Pirkanmaan siltasopimukset valtion kanssa. Sopimuksissa molemmat osapuolet sitoutuvat mahdollisuuksien mukaan tunnistamaan ja ratkomaan yhteistyössä alueen kasvun pullonkauloja, erityisesti osaavan työvoiman saatavuutta. Siltasopimukset on laadittu vuosille 2019-2020 ja niissä on sovittu toimista, jotka vaikuttavat muun muassa työvoiman saatavuuteen, osaamiseen ja koulutukseen, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan sekä alueen saavutettavuuteen ja tunnettuuden kehittämiseen. Toimenpiteitä toteutetaan valtion ja kuntien sekä maakunnan rahoituksen kehysten ja talousarvioiden puitteissa.

Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 - Suomen rakennerahasto-ohjelman toimeenpanossa on edetty suunnitelman mukaisesti. Käytettävissä olleesta rahoituksesta oli sidottu vuoden 2019 lopussa 72 % (tavoite vähintään 85 %), joten myöntämisvaltuuden sidonta-asteelle asetetusta tavoitteesta ollaan jäljessä. Tätä selittää osittain valtuuksien ennakkobudjetointi vuodelta 2020 vuodelle 2019, mutta toisaalta ennakkobudjetoituja valtuuksia ei ole sidottu arvioiden mukaisesti. Maksatusasteiden vertailussa EU-tasolla Suomi on kuitenkin molempien rahastojen (EAKR ja ESR) osalta säilyttänyt asemansa jäsenvaltioiden kärkipäässä. Ohjelman rahoituskehykseen ei tehty vuonna 2019 muutoksia.

Euroopan alueellinen yhteistyö (EAY) -tavoitteella tuetaan rajat ylittävää, valtioiden välistä ja koko EU:n kattavaa alueiden välistä yhteistyötä EU:n sisärajoilla. Euroopan naapuruusvälineen rajayhteistyöohjelmilla (ENI CBC) tuetaan rajat ylittävää yhteistyötä EU:n ulkorajoilla.

Ohjelmakaudella 2014 - 2020 Suomi osallistuu yhdeksään EAY -ohjelmaan ja kolmeen ENI CBC -ohjelmaan. EAY-ohjelmien toteuttaminen alkoi vuonna 2015 ja ENI CBC -ohjelmien vuonna 2017.

Vuoden 2019 loppuun mennessä ENI CBC -ohjelmissa oli sidottu 85 % ja EAY-ohjelmissa 96 % ohjelman EU-rahoituksesta.

Useimmissa ohjelmissa suomalaiset toimijat ovat osallistuneet muiden maiden toimijoita aktiivisemmin hakuihin ja myös menestyneet hyvin. Suomalaisten hakijoiden etuna on ollut ohjelmien toteuttamiseen osoitettu valtion vastinrahoitus.

Lisäksi Suomessa toteutetaan vuosina 2014-2020 vähävaraisten avun toimenpideohjelmia, jonka toteutus on keskitetty elintarvikeapuun. Ohjelman kokonaisrahoitus Suomessa on 26,5 miljoonaa euroa, josta EU:n osuus on 85 % ja kansallinen valtion rahoitusosuus 15 %. Ohjelma täydentää strategisesti osallisuutta vahvistavaa ja köyhyyttä vähentävää Euroopan sosiaalirahaston (ESR) tukemaa toimintaa. Ohjelman maksustaste oli vuoden 2019 lopussa 57 %. Pääosa kustannuksista kohdentuu peruselintarvikkeiden hankintaan sekä elintarvikkeiden välivarastointiin ja kuljettamiseen kumppaniorganisaatioiden paikallisyhdistyksille tai -seurakunnille. Vuonna 2019 elintarvikkeiden jakelusta vastasi 18 kumppaniorganisaatiota, joilla oli yhteensä yli 370 jakelupistettä eri puolilla Suomea.

Energiapolitiikka

Energiaomavaraisuus kasvaa; siirrytään kustannustehokkaasti hiilettömään, puhtaan ja uusiutuvaan energiaan, 2020 ilmastotavoitteet on saavutettu vaalikauden aikana.

Valtioneuvosto antoi marraskuun lopussa 2016 selonteon kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta vuoteen 2030. Eduskunta antoi vastauksensa selontekoon toukokuun lopussa 2017. Strategiassa on linjattu konkreettinen ohjelma, jolla Suomi saavuttaa hallitusohjelmassa asetetut energia- ja ilmastotavoitteet. Strategian linjauksilla uusiutuvan energian osuus energian loppukäytöstä kasvaa 50 %:iin ja energiaomavaraisuus 55 %:iin. Öljyn energiakäyttö puolitetaan vuoteen 2030 mennessä. Strategian mukainen hiilen energiakäytön kieltä koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle syksyllä 2018.

Strategiassa on linjattu, että sähkömarkkinoiden toimintaa kehitetään alueellisten ja eurooppalaisten markkinoiden lähtökohdasta. Strategiassa linjattu Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin välille suunniteltu 800 MW:n vaihtosähköyhteys on saatu EU:n PCI-listalle. Tehokkaat alueelliset ja eurooppalaiset sähkömarkkinat sekä riittävän vahvat rajasiirtoyhteydet ovat toimivin ja kustannustehokkain keino taata sähkön kilpailukykyinen hinta ja toimitusvarmuus. Jotta investoinnit suhtautuvat järjestelmän kannalta oikeaan kapasiteettiin, myös lyhyen aikavälin markkinoiden hintasignaalien pitää heijastaa aidosti sähkön kysyntää ja tarjontaa. Kuluttajien aktivoimiseksi näiden kohtaaman sähkön hinnan tulisi entistä paremmin heijastaa tukkuhinnan vaihtelua. Kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi ja sähköjärjestelmän kulutusjouston lisäämiseksi on

valmisteltu konkreettiset ehdotukset työ- ja elinkeinoministeriön älyverkkotyöryhmässä, joka luovutti loppuraporttinsa lokakuussa 2018.

Ydinenergia vastaa jatkossakin merkittävästä osasta Suomen koko ajan hiilineutraalimaksi kehittyvää energiantuotantoa. Kysymys Fortum Power and Heat Oy:n Loviisan ydinvoimalaitoksen jatkosta ajankohtaistuu viimeistään 2020-luvun lopulla. Käyttöönottovaiheessa oleva Teollisuuden Voima Oyj:n Olkiluoto 3 -voimalaitosyksikkö parantaa aikanaan merkittävästi maamme sähköntuotannon omavaraisuutta.

Fennovoima Oy jätti rakentamislupahakemuksen vuonna 2015 ja on täydentänyt lupahakemuksen aineistoa vuoden 2019 aikana. Posiva Oy käynnisti joulukuussa 2016 käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituslaitoksen rakentamisen perustuen vuonna 2015 myönnettyyn rakentamislupaan, Posiva Oy:n tavoitteena on edetä käyttöluvavaiheeseen 2020-luvun alussa.

Sähkötehon riittävyyden osalta määritellään toimitusvarmuustavoite sen jälkeen, kun EU:ssa on hyväksytty toimitusvarmuuden arviointia koskeva metodologia. Strategian mukaisesti säilytetään tehoreservijärjestelmä ja kehitetään sitä joustavammaksi. Vuoden 2017 aikana Energiavirasto päätti korottaa tehoreservin määrän 729 MW:iin seuraavalle kolmelle vuodelle.

Baltic Connector Oy ja Elering AS tekivät syksyllä 2016 investointipäätöksen Suomi-Viro-kaasuputken rakentamisesta. EU:n komissio myönsi hankkeelle 187,5 miljoonan euron (75 %) investointituen. Suomen ja Viron välisen Balticconnector-kaasuputken rakentaminen mahdollistaa kaasumarkkinoiden avautumisen ja uudistamisen sekä kaasuyhteyden Baltian kautta Keski-Eurooppaan Liettuan ja Puolan välisen GIPL-yhteyden valmistuttua. Meriputki ja muut putkiosuudet sekä Suomen puolen kompressoriasema valmistuivat aikataulussa ja putkiyhteys otettiin käyttöön joulukuussa 2019. Viron puolen kompressoriasema valmistuu vuonna 2020. Siihen asti putkiyhteys toimii vajaalla kapasiteetilla. Uusi putkiyhteys avattiin kaupalliseen käyttöön vuoden 2020.

Elokuussa 2017 vahvistetussa maakaasumarkkina- ja kaasun siirtoverkon hin-
tasääntelystä ja otetaan käyttöön kaasun markkinapaikat ja sisämarkkinasäännöt. Maa-
kaasumarkkinoiden avaamista kilpailulle ja siirtoverkon eriyttämistä on valmisteltu toi-
mialan yritysten ja viranomaisten toimesta. Elinkeinoministeri nimitti helmikuussa 2018
valtioneuvoston kanslian, työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarainministeriön virka-
miehistä koostuvan ohjausryhmän maakaasun siirtoverkon eriyttämiseen ja yhdistetyn
maakaasun siirtoverkonhaltijan perustamiseen liittyvää valmistelua varten. Hallituksen
talouspoliittinen ministerivaliokunta linjasi kesäkuussa 2018, että kaasuyhtiö Gasum
Oy:n siirtoliiketoiminta ja Balticconnector-putki yhdistetään uuteen itsenäiseen kaasun-
siirtoyhtiöön. Uudistusta valmistelevaan perustettiin Suomen Kaasunsiirto- ja siirto- ja siirto- ja siirto-

jonka tehtävä oli organisoida 1.1.2020 käynnistyvän itsenäisen kaasunsiirtoyhtiön toiminta. Kaasuyhdysputkea Suomen ja Viron välille rakentava Baltic Connector Oy siirtyi valtion suorasta omistuksesta Suomen Kaasunsiirtopalvelut Oy:n tytäryhtiöksi joulukuussa 2018. Gasum Oy:n muista liiketoiminnoista eriytetty siirtoverkkoyhtiö Gasgrid Finland Oy aloitti toimintansa 1.1.2020. Valtio omistaa siirtoverkkoyhtiön kokonaisuudessaan. Gasgrid Finland Oy ja Baltic Connector Oy siirtyivät valtiovarainministeriön omistajaohjaukseen vuoden 2020 alussa.

Suomen kaasumarkkinat avattiin onnistuneesti kilpailulle 1.1.2020. Kaasua on virrannut Suomeen myös Baltian maista. Vajaalla kapasiteetilla toimiva Balticconnector on ollut suuren kaasuntuonnin vuoksi ruuhkautunut tammikuussa 2020. Suomeen on tullut uusia maakaasumyyjiä. Baltian maissa toimiva Get Baltic -kaasupörssi aloitti kaasupörs-sitoiminnan Suomessa 1.1.2020. Markkinatilanteen muutoksen vuoksi maakaasun tukumarkkinahinta on laskenut Suomessa.

Kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa on asetettu tavoitteeksi luoda Suomen ja Baltian maiden alueelliset kaasumarkkinat. Gasum Oy ja Baltic Connector Oy ovat allekirjoittaneet Viron ja Latvian siirtoverkkoyhtiöiden kanssa lokakuussa 2018 yhteistyösopimuksen, jolla tavoitellaan Suomen, Viron ja Latvian yhteistä alueellista maakaasumarkkinaan. Hallitus antoi joulukuussa 2018 maakaasu-markkinalain muuttamista koskevan hallituksen esityksen, jonka tavoitteena on luoda edellytykset siirtoverkkoyhtiöiden yhteistyösopimukseen pohjautuvan kolmen maan yhteisen alueellisen markkinan perustamiselle. Suomen, Viron ja Latvian kaasuverkot kattava FINESTLAT-kaasumarkkina-alue aloitti toimintansa 1.1.2020.

Energiatehokkuussopimuksilla vuosina 2008-2016 aikaansaatiin säästöjä, jotka vuoden 2016 lopussa tuottivat vuositasolla lähes 16 TWh energiansäästön, vähensivät toimia tehneiden yritysten ja kuntien energialaskuja jopa 560 miljoona euroa ja vähensivät hiilidioksidipäästöjä noin 4,7 miljoonaa tonnia. Vuonna 2017 alkoi uusi sopimuskausi, joka kestää vuoteen 2025. Liittyminen uusiin sopimuksiin on edennyt erittäin hyvin. Loppuvuodesta 2019 oli sopimukseen liittynyt 551 yritystä ja 96 kuntaa tai kuntayhtymää. Energiatehokkuussopimustoiminta kattaa yli 60 prosenttia Suomen kokonaisenergiankäytöstä.

Sähkömarkkinoiden toimivuus paranee, sähkö- MPI:n arvo kasvaa (EU:n indeksi kuluttajatytytyväisyydelle)

Aurinkopaneelien kilpailukyky on parantunut nopeasti ja kiinnostus aurinkoenergiaan ostosähkön korvaajana on voimakkaassa kasvussa. Pientuotannon asema sähkömarkkinoilla on kehittynyt suotuisasti. Kuluttajien asema aktiivisina toimijoina sähkömarkkinoilla sekä kysyntäjoukseen osallistujina että pientuottajina on vahvistumassa. Esimerkiksi sähköverkon järjestelmäpalvelujen markkinapaikkoja ja tuotteita on kehitetty niin,

että pienet toimijat voivat entistä paremmin tarjota resurssejaan järjestelmän käyttöön. Ministeriön vuonna 2016 asettama älyverkkotyöryhmä luovutti mietintönsä ministeri Tiilikaiselle lokakuussa 2018. Raportissa tehtiin lukuisia ehdotuksia, joilla asiakkaiden osallistumista sähkömarkkinoille voitaisiin edistää ja samalla parantaa toimitusvarmuutta. Toimitusvarmuuden taso on parantunut myös jakeluverkoissa selkeästi vuonna 2013 asetettujen velvoitteiden mukaisesti.

Sähkön vähittäismarkkinoita palvelevaa keskitetyn tiedonvaihdon datahubia koskeva lainsäädäntö tuli voimaan 1.2.2019. Marraskuussa annettiin valtioneuvoston asetus, jossa säädettiin datahubin käyttöönoton ajankohdaksi 21.2.2022.

Sähkömarkkinoiden kuluttajatytytyvääisyyttä mittaava MPI-indeksi on laskenut hieman edellisestä vuodesta ollen nyt 81,2 pistettä (81,7 pistettä 2016). Suomen pistemäärä on edelleen EU-maiden keskiarvoa merkittävästi (4,9 pistettä) korkeampi. Kuluttajien näkökulmaa sisämarkkinoiden toimivuudesta tarkastellaan Consumer Markets Scoreboard - 2018 Edition (Kuluttajamarkkinoiden tulostaulu) -julkaisussa. Kysely tehdään joka toinen vuosi. Vuoden 2019 osalta kuluttajatutkimus valmistuu kesällä/syksyllä 2020. http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/consumer_scoreboards/12_edition/index_en.htm

Uusiutuvan energian käytön osuus loppukulutuksesta kasvaa

Suomelle EU:ssa asetetun tavoitteen mukaan uusiutuvan energian käyttöä on lisättävä 38 %:iin energian loppukulutuksesta vuoteen 2020 mennessä. Kaikkien jäsenmaiden on nostettava myös uusiutuvan energian osuus liikenteessä vähintään 10 %:iin samalla ajanjaksolla. Suomi on saavuttanut 38 %:n tavoitteen etupainotteisesti. Vuonna 2018 uusiutuvan energian osuus energian loppukulutuksesta oli hieman yli 41 %. Poliittikatoimien valmistelun pääpaino on siirtynyt 2020-luvun tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteena on lisätä uusiutuvan energian käyttöä niin, että sen osuus 2020-luvulla nousee yli 50 prosenttiin. Keskeiset poliittikatoimet linjattiin 24.11.2016 annetussa valtioneuvoston selonteossa kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta vuoteen 2030 (VNS 7/2016 vp.).

Uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön tuotantotukijärjestelmä sisältää syöttötariffin uusille tuulivoimaloille, biokaasusta sähköä tuottaville laitoksille sekä pienille puuta polttoaineena käyttäville sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille. Uusia tuotantolaitoksia ei enää hyväksytä tuen piiriin. Lisäksi vuonna 2019 tehtiin päätökset niin sanotun preemiotuen osalta. Preemiotuki perustui teknologianeutraaliin tarjouskilpailuun. Uusia tarjouskilpailukierroksia ei ole tarkoitus enää järjestää. Molemmissa tukiohjelmassa tukea maksetaan enintään 12 vuotta ja siten tukimaksatuksia tehdään vielä 2020-luvun aikana. Metsähakkeella tuotetulle sähkölle maksetaan syöttöpreemiota, joka on sidottu

päästöoikeuden hintaan ja turpeen veroon. Metsähake oli edelleen kilpailukykyinen polttoaine yhdistetyssä sähkön- ja lämmöntuotannossa.

Liikenteen biopolttoaineiden jakeluvelvoite nousee portaittain 6 prosentista vuonna 2011 ja 20 prosenttiin vuonna 2020. Sekä vuoden 2020 tavoitteeseen että jakeluvelvoitteeseen sovelletaan niin sanottua tuplalaskentaa. Jakeluvelvoitteen mukainen vuoden 2018 osuus 15 prosenttia alittui hieman ollen 14,9 prosenttia. Jakeluvelvolliset voivat kuitenkin hyödyntää edellisvuoden mahdollista ylimennyt osuutta. Liikenteen biopolttoaineiden osuus vuonna 2017 oli 18,8 prosenttia. Vuoden 2019 tiedot eivät ole vielä käytettävissä.

Kansallisen energia- ja ilmastostrategian mukaan biopolttoaineiden osuutta tieliikenteen energiakulutuksesta nostetaan nykyisen jakeluvelvoitelainsäädännön vuonna 2020 edellyttämästä 13,5 prosentin energiasisällön fyysisestä osuudesta 30 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Biopolttoainetyöryhmä valmisti biopolttoaineiden jakeluvelvoitteen nostoa energia- ja ilmastostrategian linjaamalle tasolle. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi biopolttoöljyn käytön edistämisestä, biopolttoaineiden käytön edistämisessä liikenteessä annetun lain muuttamisesta sekä biopolttoaineista ja bionesteistä annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 199/2018 vp) annettiin eduskunnalle lokakuussa 2018. Laki tuli voimaan 1.4.2019.

Syyskuussa 2019 valmistuneeseen Energiatehokkuustyöryhmän loppuraporttiin koottiin toimenpiteet, joilla Suomi saavuttaa vuonna 2018 tarkistetun energiatehokkuusdirektiivin edellyttämän 7 artiklan sitovan energiatehokkuustavoitteen velvoitekaudelle 2021-2030 ja jotka muodostavat Suomen tulevien vuosien energiatehokkuustyön perustan. Tarkistetun energiatehokkuusdirektiivin edellyttämällä tavalla valmisteltiin veden, lämmityksen ja jäähdytyksen mittauksen ja laskutuksen osalta muutoksia energiatehokkuuslakiin sekä useaan asumisen ja rakentamisen lakiin.

Valtion solmimat energiatehokkuussopimukset elinkeinoelämän sekä kunta-alan kanssa kattoivat noin 80 prosenttia Suomen energiankäytöstä. Sopimukseen liittyneet yritykset ja kunnat raportoivat toteuttaneensa vuosina 2008-2016 toimia, jotka tuottavat vuositasolla noin 11,9 terawattitunnin lämpöenergian ja polttoaineiden säästön sekä 4 terawattitunnin sähkönsäästön ja vuosittaisen noin 560 miljoonan euron säästön energiakustannuksissa sekä vähentävät hiilidioksidipäästöjä 4,7 miljoonaa tonnia. Energiatehokkuussopimukset ovat keskeinen osa Suomen energiatehokkuustoimintaa. Niitä on jatkettu aina vuoteen 2025 asti siten, että sopimukset kauden 2008-2016 jälkeen vuosille 2017-2025 allekirjoitettiin loppuvuodesta 2016. Loppuvuodesta 2019 oli sopimukseen liittynyt 554 yritystä ja 96 kuntaa tai kuntayhtymää. Energiatehokkuussopimustoiminta kattaa yli 60 prosenttia Suomen kokonaisenergiankäytöstä. Kuluttajien energianeuvontaa jatkettiin. Motiva Oy on energianeuvonnan valtakunnallinen koordinaa-

tiokeskus. Energiavirasto rahoittaa ja ohjaa Motiva Oy:n toimintaa kuluttajien energianeuvonnassa. Tuotteiden energiatehokkuutta parantavia ekosuunnittelu- ja energiamerkintävaatimuksia päivitettiin tuoteryhmäkohtaisilla asetuksilla vuoden 2018 aikana useiden tuoteryhmien osalta. Tällä hetkellä asetuksia on annettu tai valmisteilla yli 50 tuoteryhmälle

Energian loppukulutuksen samoin kuin bruttokansantulon tilastotiedot tulevat parin vuoden viiveellä. Vuoden 2019 arvoja voi vain arvioida. Sähkön, kaukolämmön, öljytuotteiden myynnin ja teollisuustuotannon määrillä arvioituna energian loppukulutus selvästi (2-4 %) laski vuonna 2019. Samaan aikaan bruttokansantulon arvioidaan kasvaneen hieman (hieman yli 1 %), jolloin tämä tavoite olisi toteutumassa.

EU:n energiapolitiikka

EU:ssa laajan puhtaan energian paketin neuvottelut saatiin päätökseen vuonna 2018, jolloin vuonna 2019 kansallisesti keskityttiin säädösten toimeenpanoon. EU-tasolla keskityttiin EU-puheenjohtajakauden suunnitteluun ja läpiviemiseen. Keväällä 2019 suunniteltiin puheenjohtajakauden agenda ja käytiin tiiviisti vuoropuhelua valmistelun kannalta komission ja muiden EU-jäsenvaltioiden oleellisten toimijoiden kanssa.

Helsingissä järjestettiin syksyllä 2019 kolme tapahtumaa; energiatyöryhmän kokous, atomityöryhmän kokous sekä 400 osallistujalle SET-Plan energiateknologiakonferenssi.

Lisäksi valmistauduttiin neuvoston puheenjohtajan tehtäviin energianeuvostossa laatimalla energianeuvoston työryhmän ja ministerikokouksien agendoja sekä valmistelemalla elinkeinoministeriä energianeuvoston puheenjohtajan tehtäviin. Suomi piti energia-asioissa puheenjohtajakaudella esillä energiateknologioiden merkitystä ilmastoneutraaliuskäänneessä. Lisäksi Suomi pyrki energianeuvostossa rikkomaan käsityksiä eri kokoonpanojen välillä tuoden keskusteluun laajoja aiheita.

Suomi pyrki puheenjohtajakaudellaan siihen, että EU sopii yhteisestä ilmastoneutraaliustavoitteesta vuodelle 2050. Energiaosasto työskenteli tämän Suomen keskeisen tavoitteen eteen järjestäen ministeritasolla aihetta tukevia keskusteluja. Lisäksi energiaministeri neuvotteli muiden maiden kanssa siitä, millä ehdoin eräät maat voitiin saada tukemaan EU:n yhteistä ilmastoneutraaliustavoitetta. Suomi saavutti tavoitteensa, sillä joulukuun 2019 Eurooppa-neuvosto löysi asiassa sovun.

Loppuvuodesta 2019 energiaosasto valmistui myös EU-puheenjohtajakauden jälkeiseen aikaan, aloittamalla työtä uuden komission Green Dealin osalta.

Kotouttaminen

Kotouttamispolitiikalla tuetaan maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Eri viranomaisten yhteistyönä on jatkettu toimia, joiden tavoitteena on ollut muun muassa nopeuttaa pakolaisten siirtymistä kuntiin, nopeuttaa maahanmuuttajien koulutus- ja työllistymispolkuja, kehittää maahanmuuttajaperheille tarjottavaa monialaista tukea sekä parantaa maahanmuuttajien osaamisen hyödyntämistä elinkeino- ja innovaatiopolitiikassa. Myönteinen asenneilmapiiri maahanmuuttajia kohtaan ja hyvät väestösuhteet yhteiskunnassa ovat valtion kotouttamisohjelman ja yleisen kotouttamispolitiikan läpileikkaavia tavoitteita.

Työ- ja elinkeinoministeriö, sisäministeriö, Maahanmuuttovirasto ja ELY-keskukset ovat jatkaneet yhteistyötä kuntiin siirtymisen tehostamiseksi ja ohjauksen yhteensovittamiseksi. ELY-keskukset jäivät vuonna 2019 niille asetetuista kuntapaikkatavoitteista, mutta vastaanottavien kuntien verkosto on pysynyt laajana. Kiintiöpakolaisille kohdennettuja kuntapaikkoja oli enemmän kuin Suomeen tulevia kiintiöpakolaisia, minkä vuoksi työ- ja elinkeinoministeriö jakoi pakolaiskiintiön alueellisiin ja määrällisiin kiintiöihin ohjaamaan kiintiöpakolaisten sijoittamista tasapuolisesti kaikille alueille. Kuntapaikkoja jäi myös täyttämättä, koska oleskeluluvan saavien toiveet ja vastaanottokeskusten sijainti eivät aina kohtaa neuvoteltujen kuntapaikkojen kanssa. Kansainvälisen suojelun perusteella oleskeluluvan saavien määrä on myös pienentynyt viime vuosista.

Kotouttamispolitiikan vaikuttavuustavoite 3 kuukautta kotoutumiskoulutuksen jälkeen työttömäksi jääneiden osuuden osalta toteutui hieman aiempaa heikommin, mutta asetettu tavoite kuitenkin saavutettiin. Myös virta yli 3 kuukautta työttömyyteen maahanmuuttajilla nousi vähän ja on edelleen melko korkealla tasolla. Kotoutumiskoulutusta on uudistettu työelämälähtöisemmäksi. Koulutuksen sisälle on luotu nopeasti työllistyvien polut. Kotokoulutuksesta ohjataan nopeammin ammatilliseen koulutukseen, jonka sisällä voidaan jatkaa kieliopintoja. TE- palveluiden koko palveluvalikoimaa hyödynnetään aktiivisesti maahanmuuttajien työllistämisen edistämiseksi. Erityisesti työmarkkinoita lähellä olevia vaikuttavia palveluita, kuten palkkatukityö, työkokeilu ja uravalmennus, tarjotaan maahanmuuttajille. Ulkomaalaisten aktivointiaste on vuonna 2018 noussut TE-toimistojen tehokkaan ohjauksen ja lisääntyneiden palvelujen vuoksi. Vuonna 2019 (vuosikeskiarvo) ulkomaalaisten aktivointiaste oli 53,6 prosenttia, kun vuonna 2018 se oli 53,2 prosenttia ja vuonna 2017 aktivointiaste oli 48,3 prosenttia.

Moniammatillisen kotouttamisen osaamiskeskuksen toimintaa on tuettu valtionavustuksilla viidessä suurimmassa kaupungissa Helsingin Stadin osaamiskeskuksen hyvien tulosten vuoksi. Asiakkaat ohjataan joustavasti TE- palveluiden, sosiaali- ja terveystieteiden sekä valtionosuusrahoitteisten palveluiden piiriin kulloisenkin tarpeen mukaisesti. Maahanmuuttajien työllistymisen nopeuttamiseksi vuonna 2016 käynnistetyin vai-

kuttavuusinvestointiin pohjautuvan SIB-kokeilun toimintaa on kohdistettu erityisesti työvoimakapeikkoaloille. Vuoden 2019 loppuun mennessä KOTO-SIB- koulutuksen oli aloittanut 2 211 maahanmuuttajaa ja mallin avulla työllistyneitä oli 869. KOTO-SIB -kokeilu päättyi vuoden 2019 lopussa.

Vuonna 2019 valmistui kotoutumisen kokonaiskatsaus, jonka tutkimusartikkelit vahvistavat tietopohjaa kotoutumisen eri osa-alueilta: työllisyys, koulutus, hyvinvointi, osallistuminen ja kaksisuuntainen kotoutuminen.

Työ- ja elinkeinoministeriö on myös vahvistanut järjestöjen työtä kotoutumisen edistämiseksi järjestöille myönnettyillä valtionavustuksilla.

Työperusteisen maahanmuuton vahvistamiseksi hallitus käynnisti vuonna 2018 Talent Boost -ohjelman, jonka tavoitteena oli nostaa Suomen houkuttelevuutta osaajille ja heidän perheilleen. Tätä ohjelmaa jatkettiin ja laajennettiin vuonna 2019 käynnistämällä poikkihallinnollinen erityisasiantuntijoiden, työntekijöiden, opiskelijoiden ja tutkijoiden maahanmuuton laajennettu Talent Boost -ohjelma, jonka painopisteinä ovat yritysten kasvun ja kansainvälistymisen sekä TKI-toiminnan kärki- ja kasvualojen kannalta olennaiset osaajat samoin kuin työvoimapulasta kärsivät alat.

1.3.2 Siirto- ja sijoitusmenojen vaikuttavuus

Työ- ja elinkeinoministeriöstä maksettiin siirtotalouden menoja vuonna 2019 yhteensä 311 miljoonaa. Taulukossa 27 on eritelty siirtomenojen menot lkp-tileittäin, josta selviää saajaryhmät.

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

32.01.40. Valtionavustus yritysten kansainvälistymiseen ja yrittäjyyden edistämiseen

Valtion vuoden 2019 talousarviossa momentille on myönnetty yhteensä 5,701 miljoonaa euroa yritysten kansainvälistymistä ja yrittäjyyttä tukevan toiminnan rahoittamiseen.

Suomalais-venäläinen kauppakamari ry:lle myönnettiin yleisavustuksena 81 335 euroa ja lisäksi vuoden 2018 valtion talousarviossa myönnettyä aiemmin jakamatta jäänyttä toimintamäärärahaa 731 036 euroa ja vuoden 2017 valtion talousarviossa myönnettyä aiemmin jakamatta jäänyttä toimintamäärärahaa 87 629 euroa eli yhteensä enintään 900 000 euroa vuoden 2019 toimintamenoihin. Suomalais-venäläinen kauppakamari tarjoaa yrityksille neuvontaa Venäjän kaupan kaikissa vaiheissa: markkinoiden kartoi-

tuksessa, viennin aloittamisessa, etabloitumisessa ja Venäjän markkinoilla toimimisessa. SVKK toiminta keskittyi tapahtumajärjestelyihin, koulutukseen sekä yritysten vientiä ja kansainvälistymistä edistäviin temaattisiin foorumeihin ja Team Finland -valtuuskuntavierailuihin, jotka suuntautuivat Venäjän potentiaalisiin kasvukeskuksiin.

Suomalais-ruotsalainen kauppakamari ry:lle myönnettiin yleisavustuksena 400 000 euroa. Suomalais-ruotsalainen kauppakamari tarjoaa neuvonta- ja asiantuntijapalveluita pk-yrityksille kansainvälistymiseen liittyvissä kysymyksissä koskien Ruotsin markkinoita. Avustuksella tuettiin yleishyödyllisten Suomen elinkeinoelämää hyödyttävien palveluiden tuottamista suomalaisille pk-yrityksille, jotka tarvitsivat käytännönläheistä konkreettista apua liiketoimintansa aloittamiseen tai laajentamiseen Ruotsissa.

Saksalais-suomalainen kauppakamari ry:lle myönnettiin yleisavustuksena 100 000 euroa. Avustuksen käyttötarkoitus oli tukea ja kehittää saksalais-suomalaisen kauppakamarin suomalaisille pk-yrityksille suunnattua, Saksan markkinoille kohdistuvaa tarjontaa: markkinatuntemusta, palvelujen ja markkina-tietojen kehittämistä ja saatavuutta sekä niiden tunnettuutta. Vuonna 2019 pääpainopistealueena oli edelleen digitalisaatio. Siihen liittyen käynnistettiin uusi ohjelmakokonaisuus nimeltään ”Smart Building”, jonka tavoitteena on avata Saksan kiinteistö- ja rakennusmarkkinat suomalaisyrityksille.

Osuuskunta Viexpolle myönnettiin yleisavustuksena enintään 360 000 euroa. Viexpo toimii Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakunnissa pk-yritysten kansainvälistymisen aktivoijana ja edistäjänä. Kansallisesti Viexpon toiminnan ytimessä ovat erityisesti ne kansainvälistymisen kynnyksellä olevat yritykset, jotka tähtäävät lähimarkkinoille, Pohjoismaihin ja edelleen globaaleille markkinoille. Avustuksella tuettiin sellaisten palveluiden tuottamista, jotka parantavat pk-yritysten valmiuksia kansainvälistymisen eri vaiheissa.

Music Finland ry:lle myönnettiin yleisavustuksena enintään 300 000 euroa. Music Finland ry:n tehtävänä on laaja-alaisesti ja tavoitteellisesti edistää suomalaisen musiikin tunnettuutta, suomalaisen elävän musiikin, suomalaisten tallenteiden ja suomalaisten nuottien saatavuutta ja käyttöä Suomessa ja ulkomailla sekä edistää suomalaista musiikkivientiä. Avustuksella tuettiin Music Finland ry:n vienninedistämistoimintaa.

Suomen taideteollisuusyhdistykselle (Design Forum Finland) myönnettiin yleisavustuksena enintään 440 000 euroa. Suomen taideteollisuusyhdistyksen toiminnan tavoitteena on edistää muotoiluosaamisen hyödyntämistä pk-yrityksissä erityisesti liiketoiminnan strategisena kilpailukykytekijänä. Yhdistyksen yleisavustuksella tuettu toiminta käsittää muun muassa tilaisuuksia, tapahtumia ja kansainvälistä yhteistyötä.

Suomen matkailuorganisaatioiden yhdistys Suoma ry:lle myönnettiin valtionavustusta 35 000 euroa. Avustus kohdistui Suoma ry:n toteuttamaan ”100 syytä” -kotimaanmatkailun edistämiskampanjan 1.5.-30.9.2019 välisenä aikana toteutettujen toimien aiheuttamiin kustannuksiin. Suoma ry saavutti ministeriön avustuksen käytölle asettamat tavoitteet. Edelliseen vuoteen verrattuna kampanjan näkyvyys kasvoi jälleen huomattavasti ja kampanja tavoitti ennätysellisen määrän kotimaanmatkailusta kiinnostuneita vastaanottajia. Ilahduttavaa oli kampanjan jatkuminen lokakuulle asti, edistäen näin mahdollisesti kotimaanmatkailun kesäsesongin tasaamista.

Kainuun Etu Oy:lle myönnettiin yleisavustuksena enintään 200 000 euroa käytettäväksi Kainuun alueen yritysten kansainvälistymisen tukemisen ja Kainuun Kiina Info Centerin toiminnan kuluihin.

Kivijärven kunnalle myönnettiin erityisavustuksena käytettäväksi enintään 200 000 euroa Kivijärven Vapaa-ajankeskus -matkailualueen kehittämiseen.

Räyskälä-Säätiö sr:lle myönnettiin erityisavustuksena käytettäväksi enintään 100 000 euroa matkailua tukevan ja edistävän monitoimisen tukirakennuksen perusparannukseen ja korjaukseen.

Jämin alueen matkailua edistäviin ja tukeviin hankkeisiin osoitettiin haettavaksi 150 000 euroa.

Toisessa lisätalousarviossa (19.6.2019) momentille lisättiin 530 000 euroa, joka oli siirtoa momentilta 32.20.44. kiertotalouden kehittämishankkeisiin. Määrärahan alkuperäinen käyttötarkoitus säilytettiin samana, kun se siirrettiin momentilta toiselle.

Momentilta rahoitettuja kiertotalouden kehittämishankkeita ovat:

Työ- ja elinkeinoministeriö myönsi valtion talousarviossa osoitetun erityisavustuksen 160 000 euroa Kainuun liitolle käytettäväksi Kainuun metsäbiotalouden liiketoiminta-ekosysteemien kehittäminen - sivuvirroista uutta liiketoimintaa -hankkeen toteuttamiseen. Tässä hankkeessa toteutetaan maakuntaohjelman tavoitteiden mukaisesti metsäbiotalouden tuotannon sivuvirtojen hyödyntämisen lisäämistä ja biotalouden liiketoimintaekosysteemien vahvistamista pohjautuen seutukunnan vahvuuksiin.

Paimion Kehitys Oy:lle myönnettiin erityisavustusta 170 000 euroa käytettäväksi Paimion ja Sauvon alueen yritysten ja maatilojen hukkamateriaalia ja jätettä vähentävien prosessien selvityshankkeelle. Hankkeessa kartoitetaan alueen kiertotalouden arvoketjut ja haetaan valtakunnallisesti ja globaalisti ekosysteemejä täydentäviä toimijoita.

Satafood Kehittämisyhdistys ry:lle myönnettiin erityisavusta 100 000 euroa käytettäväksi Satakunnan elintarviketeollisuuden sivutuotteiden digitaalisen markkinapaikan (Sivuvirtapörssin) luomiseksi ja pilotoimiseksi. Satakunnan alueella tehty kokeilu pyrittään liittämään kansalisiin laajempiin verkostoihin.

Satakuntaliitolle myönnettiin erityisavustusta 100 000 euroa käytettäväksi Satakunnan metsätalouden kasvuohjelman hankkeeseen, jossa selvitetään alueen metsätalouden ja metsäteollisuuden sivuvirtamarkkinoiden nykytilasta ja uusista mahdollisuuksista kestävyysnäkökulmat huomioiden.

32.01.60. Siirrot hallinnonalan rahastoihin

Momentille on myönnetty 20 000 euroa. Momentti pidetään käytössä mahdollisia suuria ja äkillisiä korvausmenoja varten. Mahdollinen Finnvera Oyj:n korvausvaade saattaa tulla lyhyellä varoitusajalla (esimerkiksi 2 viikkoa), jolloin talousarviomenettely toimisi liian hitaasti.

Valtiontakuurahaston vastuulla oleva vientitakuu- ja erityistakauskanta (nostetut, nostamattomat ja tarjousvastuut) oli vuoden 2019 lopussa 25,5 miljardia euroa. Vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan erillistuloksen ollessa tappiollinen käytettäisiin ensisijaisesti Finnvera Oyj:n taseessa olevaa vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan puskurirahastoa, tämän jälkeen valtiontakuurahaston varoja ja tarvittaessa kyseisen momentin varoja. Mikäli yhtiön vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan rahaston ja valtiontakuurahaston varat eivät riittäisi, jouduttaisiin tekemään raha-asiainvaliokunnan puolta edellyttävä arviomäärärahan ylitys.

Finnvera Oyj:n omassa vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan rahastossa oli 30.6.2019 varoja 773 miljoonaa euroa ja valtiontakuurahastossa 683 miljoonaa euroa 30.9.2019 eli yhteensä 1,5 miljardia euroa. Rahastoidut varat riittävät arvion mukaan kattamaan nostetuista vastuista mahdollisesti toteutuvat riskit.

Finnveran suuret riskikeskittymät ja yksittäiset muut riskipitoiset vastuut pitävät riskitason korkeana. Vaikka tappio-odotukset lyhyellä aikavälillä ovat alhaiset, keskittymät saattavat aiheuttaa luottotappioiden kasvua seuraavien vuosien aikana. Suuret toimialakohtaiset riskikeskittymät lisäävät tarvetta ylläpitää rahaston likvidejä varoja tasolla, jolla maksuvalmius säilytetään riskipositiota vastaavana.

32.01.66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet

Elinkeino- ja innovaatio-osasto käytti 3 407 125 euroa kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin vuonna 2019. Määrä jakautui siten, että 3 212 219

euroa käytettiin Euroopan avaruusjärjestön (ESA) jäsenmaksuun ja osuuteen eläkemaksuista. Muiden kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja sekä OECD:n maksuosuuksia maksettiin 194 906 euroa.

32.20.28. Materiaalitehokkuuden edistäminen

Materiaalitehokkuus on luonnonvarojen säästeliästä käyttöä, tehokasta sivuvirtojen hallintaa, jätteen määrän vähentämistä ja materiaalien kierrätystä sekä haitallisten ympäristövaikutusten vähentämistä. Materiaalitehokkuuden edistämiseen (siirtomääräraha 3 v) oli käytössä 400 000 euroa. Määrärahaa sai käyttää: 1) materiaalitehokkuutta edistävään selvitys-, kokeilu-, menetelmäkehitys- ja informaatiotoimintaan, 2) EU:n rahoittamien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien hankkeiden osarahoitukseen ja 3) enintään 130 000 euroa yritysten materiaalikatselmusten kehittämisen yhteydessä suoritettaviin avustusuonteisiin vähämerkityksisiin kustannusosuuksiin, jotka liittyvät yritysten materiaalikatselmuskokeiluihin. Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet olivat: materiaalien tehokkaampi käyttö lisää energiatehokkuutta ja kilpailukykyä sekä edistää kestäviin tuotanto- ja kulutustapoihin siirtymistä.

Määrärahaa käytettiin kansallisen materiaalitehokkuusohjelman toimeenpanoon liittyviin hankkeisiin, joilla edistetään tuotannon materiaalitehokkuutta parantavien ratkaisujen kehittymistä siten, että yritysten kilpailukyky paranee ja haitalliset ympäristövaikutukset vähenevät. Määrärahaa käytettiin myös yritysten materiaalikatselmuskokeiluihin. Vuoden 2019 aikana materiaalitehokkuusohjelman toteutusta tehostettiin. Materiaalitehokkuuskatselmusten valtiontuki yrityksille (130 000 euroa) siirrettiin Business Finlandille vuoden 2020 alusta. Koska materiaalitehokkuuden edistämismomentin määräraha jäi tämän jälkeen pieneksi, päätettiin momentti lakkauttaa vuoden 2020 alusta.

32.20.41. Erityisavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n tutkimusinfrastruktuuriin

VTT Oy:lle myönnettyä erityisavustusta käytettiin Espoon Otaniemessä sijaitsevan FiR1 koereaktorin VYR-rahastotavoitteen maksuosuuteen sekä Otakaari 3 vanhan radioaktiivisten materiaalien tutkimuslaboratorion käytöstäpoistoprojektin kustannuksiin. Vuoden aikana saatiin säteilylain vaatima uusi turvallisuuslupa Säteilyturvakeskukselta ja toteutettiin erilaisia laboratorion puhdistukseen liittyviä toimenpiteitä.

32.20.42. Kasvukosysteemien ja innovatiivisten julkisten hankintojen kehittäminen

Määrärahalla tuettiin uusien kasvukosysteemien syntymistä, terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategian sekä liikenteen kasvuohjelman toimeenpanoa, sekä ekosysteemikyvykkyyksien kehittämistä. Rahoitusta myönnettiin neljään innovaa-

tioekosysteemiin: 1) Savonlinnan Kuitulaboratorio (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamk) ja metsäbiotalouden innovaatioekosysteemi, 2) Datasta tekoälyyn -innovaatiokeskittymä Kajaanissa (Kajaanin ammattikorkeakoulu), 3) Autonomisten järjestelmien innovaatioekosysteemi RAAS (VTT sekä 12 korkeakoulua), ja 4) Fintech-ekosysteemin kehittäminen (Fintech Finland ry ja Helsinki Business Hub).

Lisäksi tuettiin Digitalisation Academyn (Vaasan yliopisto) toimintamallin konseptointia, jolla tuetaan pk-yritysten digitalisaatiota, yritys-yliopistoyhteistyötä ja osaamisen kehittämistä. Terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategiaa tuki Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen koordinoima SOTE-Digisilta-hanke. Rahoitusta myönnettiin myös Kajaanin LUMI-supertietokoneen rakentamiskustannuksiin.

Momentin määrärahoista merkittävä osa käytetään kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen verkostomainen osaamiskeskus (KEINO) toimintaan. KEINO-verkostossa on tällä hetkellä kuusi kansallista toimijaa (hankekoordinaattorina toimiva Motiva Oy, Business Finland, Hansel Oy, Syke, Kuntaliitto ja VTT Oy). KEINOn tavoitteena on 1) lisätä kestävyystavoitetta ja innovatiivisuutta toteuttavia hankintoja Suomessa, 2) edistää julkisen hankinnan tunnistamista ja aktiivista käyttöä johtamisen välineenä ja 3) auttaa hankintayksiköitä jakamaan avoimesti tietoa omista kokemuksistaan ja oppimaan toisiltaan. Keskeisimpiä tuloksia ovat KEINO-Akatemia kehitysohjelman käynnistäminen, kehittäjäryhmätoiminta ja alueelliset muutosagentit. Lisäksi on kehitetty hankintojen mittaamisen ja seurannan välineitä.

KEINO-Akatemian tarkoituksena on parantaa hankintojen hyödyntämistä strategisena välineenä ja parantaa hankintojen strategista johtamista. KEINO kehittäjäryhmätoiminta tukee hallitusohjelmassa olevien politiikkatavoitteiden (esim. vähähiilisyys, palvelujen parantaminen) ja hankintayksiköiden strategiatavoitteiden toimeenpanoa ja koostaa hankintayksiköitä ja yrityksiä yhteen. Kehittäjäryhmissä tuetaan hyvien esimerkkien ja ratkaisujen skaalautumista sekä yritys-yhteistyötä, tavoitteena lisätä kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen määrän lisäämistä tukevia toimintamalleja, niiden soveltamista konkreettisissa hankinnoissa sekä systemaattista muutosta ajavia edelläkävijähankintoja. KEINO muutosagenttitoiminta mahdollistaa alueellisten kestävien ja innovatiivisten hankintojen verkostojen rakentamisen ja sitä myötä KEINOn toiminnan vahvemman kytkemisen alueelliseen toimeenpanoon.

KEINO on osallistunut tiiviisti kansallisen hankintastrategian valmisteluun. Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa KEINOn toimintaa ja kehittää yhdessä KEINO-organisaatioiden kanssa toimintamallia ja toiminnan vaikuttavuutta.

32.20.44. Kiertotalouden investointi- ja kehittämistuki

Kokeiluinstrumentti kiertotalouden innovatiivisten investointien tueksi (2+2 miljoonaa euroa kahdelle vuodelle) otettiin käyttöön keväällä 2018. Tukea on myönnetty noin 30 hankkeelle. Tuki on löytänyt kehityskelpoisia liiketoimintaideoita, jotka eivät olisi olleet Business Finlandin rahoitettavissa. Kokeilun varhaisena johtopäätöksenä voidaan todeta, että vastaavantyyppistä tukea tarvitaan kotimaisen kiertotalouden edistämiseksi ja kiertotalouden liiketoiminnan uusien toimintamallien käynnistämiseksi. Kiertotalouden osaamisen ja ymmärryksen kohentamiseksi tarvitaan selkeästi vielä kansallisia lisätoimia, joita nykyisessä hallitusohjelmassa on esitetty.

32.20.46. Laivanrakennuksen innovaatiotuki

Vuoden 2019 talousarviossa momentille myönnettiin 10 miljoonan euron määräraha (siirtomääräraha 3v) laivanrakennuksen innovaatiotukeen. Määrärahasta saa myöntää innovaatiotukea Suomessa rekisteröidylle laivanrakennusyritykselle, laivankorjausyritykselle ja laivankonversioyritykselle sekä kelluvia ja liikkuvia offshore-rakenteita valmistaville yrityksille. Business Finlandin tavanomaiset esikilpailulliset innovaatiotuet eivät ole telakoiden käytettävissä, sillä laivanrakennusteollisuudessa innovaatiotoiminta toteutetaan laivatilauksen varmistuttua.

Tuki mahdollistaa suomalaisen laivanrakennusteollisuuden kansainvälisen kilpailukyvyn vahvistamisen kannalta välttämättömät panostukset innovaatioiden kehittämiseen. Tuella on ollut merkittävä vaikutus telakkateollisuuden työpaikkojen turvaamisessa ja isojen vientikauppojen toteutumisessa. Innovaatiotuki on globaalissa kilpailutilanteessa tärkeä Suomen laivanrakennusteollisuuden innovatiivisten uusien konseptien luomiseksi sekä kilpailukyvyille. Tuella on myös välillistä vaikutusta meriteollisuuden arvoverkostoon, joka kehittää uusia innovatiivisia ratkaisuja, joiden käyttöönottoa tuella on voitu vauhdittaa.

32.20.47. Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset

Finnvera Oyj:n toiminnalle on asetettu itsekannattavuustavoite eli yhtiön toiminnan menot pitää pystyä kattamaan pitkällä aikavälillä yhtiön toiminnasta saatavilla tuloilla. Pk-rahoituksessa itsekannattavuuden tarkastelujaksona pidetään 10 vuotta ja viennin rahoituksessa 20 vuotta.

Finnvera myönsi vuonna 2019 luotto- ja takaustappiositoumuksen piirissä olevaa rahoitusta noin 1,0 miljardia euroa, mikä oli viisi prosenttia edellisvuotta enemmän. Kasvuun vaikutti pk- ja midcap-yrityksille myönnetty viennin rahoitus, jota tarjottiin 11 prosenttia edellisvuotta enemmän. Finnveran rahoitus kasvaville ja kansainvälistyville yrityksille

kasvoi vuonna 2019 strategian mukaisesti. Finnvera myönsi rahoitusta omistajanvaihdoksiin 155 miljoonaa euroa ja oli mukana yli 900 yrityksen omistajanvaihdoksen toteuttamisessa. Finnvera rahoitti pk- ja midcap-rahoituksessa yli 2 400 aloittavaa yritystä ja lähes 2 400 kasvuyritystä sekä myötävaikutti rahoituksellaan yli 8 000 uuden työpaikan syntymiseen.

Taulukko 5. Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset

	2015	2016	2017	2018	2019
Korkotuet ja tappiokorvaukset (milj. euroa)	90,5	36,0	28,0	19,6	18,1

32.20.48. Korko- ja muu tuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille

Vienninrahoitus pyrkii parantamaan suomalaisten vientiyritysten edellytyksiä menestyä globaaleilla markkinoilla. Finnveran varainhankintaan perustuvan rahoitusjärjestelmän puitteissa (1543/2011) Suomen Vientiluotto Oy allekirjoitti vuonna 2019 uusia kiinteäkorkoisia luottosopimuksia 3 (5) kappaletta. Tämän lisäksi yksi luotto toteutui kiinteäkorkoisena korontasausta hyödyntävänä luottona, jossa luoton rahoitti luottolaitos. Edellä mainittujen kiinteäkorkoisten luottojen arvo euroissa oli 1,5 (1,8) miljardia euroa. Vuoden lopussa rahoitustarjousten määrä oli yhteensä 1,0 (1,1) miljardia euroa.

Suomen Vientiluotto Oy hallinnoi julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontausjärjestelmää. Korontasauksella vahvistetaan rahoituslaitosten mahdollisuuksia järjestää luotonsaajalle kansainvälisesti kilpailukykyistä kiinteäkorkoista vientiluottorahoitusta. Myös Suomen Vientiluoton rahoittamissa kiinteäkorkoisissa luotoissa käytetään korontasausta. Vuoden 2019 lopussa liikepankkien rahoittamien korontasausta hyödyntävien luottojen luottokanta oli euroissa laskettuna 0,5 (0,5) miljardia. Nostamattomien luottojen määrä oli euroissa 0,4 (0,4) miljardia. Suomen Vientiluoton kiinteäkorkoisten luottojen luottokanta oli vastavana aikana euroissa 5,1 (3,9) miljardia ja nostamattomien luottojen määrä oli euroina 6 (7,2) miljardia.

Taulukko 6. Korko- ja muu tuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille vuosina 2016-2019

	2016	2017	2018	2019
Korkotuki- ja muut maksut (milj. euroa)	15,4	38,4	26,2	38,8
Uudet korontasaussopimukset ja -päätökset, arvo (milj. euroa)	1 016,7 sis. vain korontasaussopimukset	949,2 sis. vain korontasaussopimukset	2 062,1	1 893,5
Korontasaussopimuskanta vuoden lopussa, arvo (milj. euroa)	2 351,8	8 440,0*	9 912,6**	10 898,6***

*Josta nostettuja luottoja 2 819,7, ** josta nostettuja luottoja 4 339,7 ja *** josta nostettuja luottoja 5 478,0

Korontasaustoiminnasta kertyi valtiolle suojaustuloja ja korkohyvitystä vuonna 2019 yhteensä 52,6 (38,6) miljoonaa euroa. Korkotuki- ja suojausmenoja aiheutui 38,8 (26,2) miljoonaa euroa. Kumulatiivinen tulos järjestelmän alusta (1997-2019) lähtien on ollut noin 99,0 miljoonaa euroa.

32.20.49. Valtionavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan

VTT tuottaa tutkimustoimintansa avulla ratkaisuja yhteiskunnan haasteisiin ja uutta liiketoimintaa asiakkaille luoden edellytyksiä kestäväälle kasvulle, toimialojen uudistumiselle ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Toimialoja uudistetaan rakentamalla kansainvälisesti kilpailukykyisiä innovaatioekosysteemejä yhdessä kumppaneiden ja yritysasiakkaiden kanssa. Vuonna 2019 VTT jatkoi yhteistyön tiivistämistä kahdeksassa korkean osaamisen innovaatioekosysteemissä: Älykäs energia, Autonomiset järjestelmät, Elin-tarviketalous 4.0, Synteettinen biologia, Älykkäät biotuotteet, Älykäs terveys, Älykäs teollisuus ja Elektroniikka. Vuonna 2019 vahvistettiin yhteistyötä Luonnonvarakeskuk-sen ja Geologian tutkimuskeskuksen kanssa kiertotalouden ekosysteemin ja Raw Ma-terials Hubin rakentamiseksi.

VTT on vakiinnuttanut asemansa merkittävänä toimijana Euroopan tasolla ja suurim-pana yksittäisenä EU-tutkimusrahoituksen saajana Suomessa. Suomeen tulleesta H2020-rahoituksesta VTT:n osuus on 17,3 prosenttia ja useamman toimijan yhteisissä tutkimushankkeissa 25 prosenttia. VTT on ollut mukana noin 400 hankkeessa nykyi-sellä ohjelmakaudella (mukaan lukien Horisontti 2020 ja muut EU-ohjelmat). Asiakas-vaikuttavuuskyselyn mukaan VTT:n rooli on merkittävä yritysten verkottamisessa: noin puolet VTT:n asiakkaista kertoo yhteistyön edistäneen niiden pääsyä kansainvälisiin verkostoihin.

VTT vahvisti kumppanuuksia yliopistojen kanssa osallistumalla kolmeen Suomen Aka-temian rahoittamaan tutkimuksen lippulaivaan: FinnCERES-biotalous, PREIN-Foto-niikka sekä FCAI - Suomen tekoälykeskus.

32.20.51. Naisille suunnattu innovaatiopalkinto

Eduskunta on juhlistanut yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden 110-vuotista historiaa perustamalla vuonna 2016 naisille suunnatun teknologiaan ja talouteen liittyvän innovaatiopalkinnon. Palkinto kattaa kaikki teknologian ja talouden alat. Palkinnon suuruus on 110 000 euroa. Vuonna 2019 palkinto myönnettiin Oulun yliopiston professori Heli Jantuselle, matalien lämpötilojen keraamikomponenttien valmistusmenetelmästä.

32.20.82. Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan

Julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annetun lain (1543/2011) nojalla Suomen Vientiluotto voi myöntää Finnveran varainhankintaan perustuvia vienti- ja alusluottoja. Rahoitusmarkkinoiden toiminnan ollessa sellaisessa häiriötilanteessa, että se estäisi Finnveraa hankkimasta markkinoilta varoja kohtuullisilla ehdoilla, voidaan yhtiölle myöntää valtion talousarviossa olevien määrärahojen puitteissa lyhytaikaista enintään 12 kuukauden pituista lainaa käypää korkoa vastaan. Lainanantovaltuus on talousarviossa enintään 1 000 miljoonaa euroa. Valtuutta ei käytetty vuonna 2019.

32.20.95. Tuotonvaihtosopimus-ja suojausmenot

Rahoitusmarkkinakriisin aikana otettiin käyttöön OECD-ehtoinen väliaikainen viennin ja kotimaisten alusluottojen jälleenrahoitusjärjestelmä, jossa Suomen Vientiluotto Oy lainasi valtiolta vienti- ja alusluottojen rahoittamiseen tarvittavat varat. Luotot olivat sekä kiinteä- että vaihtuvakorkoisia. Järjestelmään ei ole otettu uusia hankkeita 2.10.2012 jälkeen. Suomen Vientiluotto maksoi yhtä luottoa lukuun ottamatta muut luotot ennakkoisesti takaisin vuonna 2018. Suomen Vientiluotto rahoitti luottojen takaisinmaksun ottamalla vastaavan suuruiset luotot Finnveralta. Jäljellä olevan luoton pääoma oli vuoden 2019 lopussa noin 82,0 (97,0) miljoonaa euroa.

Ennen vuotta 2019 momentille 32.20.80. Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitustoimintaan kirjattiin korot sekä johdannaisten ja lainojen kurssitappiot. Momentti on poistettu vuoden 2019 talousarviosta, koska luotot maksettiin ennakkoisesti takaisin ja voimassa olleet suojaussopimukset päättyivät. Voimassa olevasta luotosta valtiolle ei kerry kustannuksia.

Uudessa järjestelyssä Suomen Vientiluotto Oy ja valtio tekivät kiinteäkorkoisten luottojen takaisinmaksun yhteydessä tuotonvaihtosopimukset, joista voi aiheutua valtiolle kustannuksia.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

32.30.51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut

Momentin määrärahaa käytettiin 52,9 miljoonaa euroa. Lisäksi käytettiin vuodelta 2018 siirtynyttä määrärahaa 239,3 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin yhteensä 292,2 miljoonaa euroa (292,2 miljoonaa euroa 2018, 373,2 miljoonaa euroa 2017 ja 391,6 miljoonaa euroa 2016). Vuoden 2019 ajan momentilta rahoitettavien palvelujen piirissä oli keskimäärin 37 600 henkilöä, mikä on noin 4 600 henkilöä vähemmän kuin vuonna 2018. Momentin määrärahasta työvoimakoulutukseen käytettiin 106,3 miljoonaa euroa, mikä on 27,2 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2018. Eroa vuoteen 2018 selittää se, että vuoden 2018 alusta tutkintoon johtavan ammatillisen työvoimakoulutuksen rahoitus siirtyi opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle ja muutoksen siirtymävaihe jatkui vielä vuoden 2019 ajan.

Kotoutumiskoulutuksen osuus oli noin 48 prosenttia (43 prosenttia 2018) ja ammatillisen koulutuksen osuus noin 52 prosenttia. Ammatillisen koulutuksen sisällä yhteishankintakoulutukseen käytettiin arviolta noin 34 prosenttia käytetystä määrärahasta. Työvoimakoulutuksessa oli kuukauden aikana keskimäärin 19 400 henkilöä, mikä on noin 800 henkilöä enemmän kuin edellisellä vuonna. Koulutuksen vaikuttavuus heikkeni vuonna 2019; kolmen kuukauden kuluttua ammatillisen työvoimakoulutuksen päättymisen jälkeen työttömänä oli 39,7 prosenttia, mikä on 2,9 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2018 (36,8 prosenttia). Vuonna 2019 päättäneiden ammatillisten työvoimakoulutusten (1549 kappaletta ja 16 800 opiskelijaa) OPAL-palautteiden vastaajista 83,0 prosenttia antoi ammatilliselle koulutukselle hyvän tai erinomaisen arvosanan. Vastausprosentti oli 77,5.

Palkkatuetuun työhön ja starttirahaan käytettiin työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan määrärahoja yhteensä noin 281,7 miljoonaa euroa, mikä on 11,6 miljoonaa euroa (4 prosenttia) vähemmän kuin vuonna 2018. Työllistettynä oli keskimäärin noin 24 100 henkilöä, mikä tarkoittaa noin 4,7 prosentin vähenemistä edellisestä vuodesta (2018 noin 25 300 henkilöä). Kolmen kuukauden kuluttua palkkatuetun työn päättymisen jälkeen työttömänä oli 47,9 prosenttia, mikä on saman verran kuin vuonna 2018 (47,9 prosenttia).

Työllistämiseen käytetyistä määrärahoista maksettiin momentilta 32.30.51 noin 113,9 miljoonaa euroa (josta noin 11,2 miljoonaa euroa valtionhallintoon työllistämiseen), momentilta 33.20.50 maksettiin noin 41,2 miljoonaa euroa (josta noin 1,7 miljoonaa euroa valtionhallintoon työllistämiseen), ja momentilta 33.20.52 maksettiin noin 126,5 miljoonaa euroa (josta noin 1,8 miljoonaa euroa valtionhallintoon työllistämiseen).

Valmennuksiin ja kokeiluihin käytettiin noin 20 miljoonaa euroa (28,6 miljoonaa euroa 2018).

Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä

32.01.01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot

Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenoista myönnettiin 220 000 euroa Suomen Kuntaliiton organisaatiossa toimivalle julkisten hankintojen neuvontayksikölle. Julkisten hankintojen neuvontayksikön toiminnalla tavoitellaan tehokasta, avointa ja osaa-
vaa julkista hankintatointa, joka takaa yrityksille tasapuoliset ja avoimet mahdollisuudet tarjota tavaroita, palveluita ja urakoita julkiselle sektorille. Neuvontayksikön työ oli vuonna 2019 kysyttyä ja tuloksellista.

Myös Suomen yrittäjille myönnettiin avustusta hankintalainsäädännön mukaiseen neuvontatoimintaan 280 000 euroa. Neuvontaa annetaan hankintojen tarjoajille Suomen Yrittäjien aluejärjestöjen kautta. Neuvonnan tavoitteena on saada useampia tarjoajia ja sitä kautta lisätä kilpailua. Toiminnan yhtenä painopisteenä oli markkinavuoropuhelut ja niiden edistäminen. Vuoden 2019 neuvonta oli aktiivista ja tuloksellista.

32.01.20. Siviilipalvelus

Vuonna 2019 momentille myönnettiin 4 939 000 euroa siviilipalveluksen toimeenpanosta aiheutuviin kustannuksiin lukuun ottamatta palkkauskustannuksia. Tästä rahasta ELY-keskusten sekä TE-toimistojen hallinto- ja kehittämiskeskus (KEHA) käytti kirjausoikeuttaan 3 879 024 euroa. Käyttämättä jäi 1 059 976 euroa.

32.20.41. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet

Valtionavustusta myönnettiin Standardisoimisryhdistys SFS ry:lle 1 330 000 euroa, Ympäristömerkki Suomi Oy:lle 160 000 euroa pohjoismaisen ympäristöjärjestelmän ylläpitoon ja FiBS ry:lle 30 000 euroa vastuulliseen yritystoimintaan liittyen.

Suomen Standardisoimisliitto SFS ry on elinkeinoelämälle ja julkishallinnolle palveluja tuottava järjestö, joka luo puitteet standardisoinnille ja sen hyötyjen saavuttamiselle myös Suomessa. Valtion rahoituksella tuetaan standardisoinnin perusrakenteita sekä avustetaan taloudellisesti SFS:n toimialayhteisöjen osallistumista eurooppalaiseen ja kansainväliseen standardisointiin.

Pohjoismaisen ympäristömerkintäjärjestelmän avulla kannustetaan valmistajia ja palveluntarjoajia tarjoamaan ympäristön kannalta parempia vaihtoehtoja. Samalla pyritään antamaan kuluttajille ja hankkijoille tietoa keskimääräistä vähemmän ympäristöä

kuormittavista tavaroista ja palveluista. Näillä toimenpiteillä parannetaan paitsi ympäristön tilaa myös kilpailukykyä ja luodaan mahdollisuuksia uusille innovaatioille.

FiBS ry:n avulla edistetään taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti vastuullista yritystoimintaa Suomessa. Tavoitteena on saada yritykset omaksumaan yhteiskuntavastuu osaksi arjen strategista johtamista ja tehdä yhteiskuntavastuusta yritysten konkreettinen menestystekijä niin asiakkaita, työntekijöistä kuin sijoittajistakin kilpaillessa.

32.40.50 Valtionavustus kuluttajajärjestölle

Kuluttajaliitolle myönnettiin valtionavustusta 872 000 euroa. Avustuksen perusteena on edistää Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry:n aktiivisuutta kuluttajapolitiikassa ja sitä kautta lisätä kotitalouksien toimivuutta parantamalla kuluttajien omia toimintaedellytyksiä neuvomalla sekä jakamalla ja välittämällä kuluttajatietoa.

32.40.51. Eräät merimiespalvelut

Valtio tukee suomalaista merenkulkua korvaamalla työnantajalle eri tilanteissa kustannuksia, jotka syntyvät työntekijän matkustaessa alukselta kotiinsa ja korvaavan työntekijän lähettämisestä alukselle. Vuoden 2009 alusta työnantajan oikeutta matkakustannusten korvauksiin laajennettiin koskemaan myös miehistöjen vaihtojen yhteydessä syntyviä matkakustannuksia. Matkakustannusten korvausten hakuaika on pitkä, korvaushakemukset ruuhkautuvat loppuvuoteen ja yleensäkin työnantajien (varustamojen) hakukäyttäytymistä on vaikea ennakoida, joka vaikeuttaa vuosittain määrärahan tarpeen arvioimista.

Aiemmin osa merimiespalvelutoimiston määrärahoista rahoitettiin lästimaksuilla, joiden perintä loppui vuoden 2015 alussa ja merimiespalvelutoimintaan aiemmin momentilta 31.30.50. myönnetty avustus korvattiin 492 000 euron määrärahalla, joka siirrettiin momentille 32.40.51. Vuonna 2019 toimintaan myönnettiin yhteensä 2 572 000 euroa. Matkakulujen korvauksiin käytettiin 1 297 318 euroa. Merimiespalvelutoimiston menoihin käytettiin 1 101 129 euroa. Käyttämättä jäi 173 553 euroa.

32.40.52. Palkkaturva

Momentille budjetoidusta 32 000 000 eurosta käytettiin 29 729 220 euroa palkkaturvaan, 708,93 euroa takaisinperittyjen saatavien palautuksiin ja niistä kertyneisiin korkoihin sekä 132 481,46 euroa viranomaismaksuihin, oikeudenkäyntikuluihin ja konkurssikustannuksiin eli yhteensä 29 862 409 euroa. Käyttämättä jäi 2 137 594 euroa.

32.40.95. Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset

Momentille on budjetoitu 50 000 euroa. Vuonna 2019 määrärahaa ei käytetty.

Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka

32.50.40. Alueellisten innovaatioiden ja kokeilujen käynnistäminen

Seutukaupunkien hankkeisiin varatusta määrärahasta on vuonna 2019 myönnetty tukea viidelle hankkeelle, joiden tavoitteina on muun muassa pilotoida joustavia koulutusmalleja, oppilaitosten välisiä yhteistyömalleja sekä eriasteisten koulutusmallien tuomista seutukaupunkeihin. Tavoitteina on ollut myös tunnistaa työelämän osaamistarpeita palvelujen ja koulutuksen suuntaamiseksi työelämän tarpeita vastaavaksi, yritysten ja työnantajien kansainvälisten rekrytointien tukeminen ja kriittisen osaamisen ja kehittämisresurssien vahvistaminen yrityksissä ja kehittämisorganisaatioissa sekä kasvualojen tunnistaminen, yritysverkostojen kasvattaminen ja kehittäminen näillä aloilla. Hankkeiden toteutusaika päättyy 31.8.2021.

Määrärahaa on käytetty vuodesta 2016 lähtien Kimolan kanavan rakennushankkeeseen. Vuosi 2019 oli Kimolan kanavanhankkeen rakentamisen vilkkaain vuosi. Kaikki kolme pääurakkaa (silta-, sulku- ja väyläurakka) rakentuivat vauhdilla. Vesiväylä ja sen ylittävät sillat ovat valmiit. Sulkukin on lähes valmis, lopulliset viimeistelyt ja käyttöönotto tapahtuvat keväällä 2020. Koko hanke valmistuu alkuperäisen tavoitteen mukaisesti vuoden 2020 veneilykaudelle.

32.50.42. Yritysten kehittämishankkeiden tukeminen

Momentille myönnettiin vuoden 2019 I lisätalousarviossa 10 400 000 euroa käytettäväksi pääomasijoitusrahastohankkeisiin sekä Varsinais-Suomen uuden teknologian investointihankkeisiin. Valtuutta käytettiin yhteensä 10 391 500 euroa, josta 8 400 000 euroa myönnettiin kolmeen Itä-Suomessa toteutettavaan pääomasijoitusrahastohankkeeseen sekä 1 991 500 euroa Varsinais-Suomessa toteutettavaan uuden teknologian investointihankkeeseen. Määrärahaa käytettiin vuonna 2019 ja sitä aikaisempina vuosina tehtyjen päätösten maksatuksiin 4 944 751 euroa.

32.50.44. Alueellinen kuljetustuki

Harvaan asutuilla alueilla sijaitsevien pk-yritysten kuljetuskustannusten tasaamiseen myönnettiin määrärahaa yhteensä 5 955 251 euroa 236 pk-yritykselle.

32.50.64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin

Ohjelmakauden 2014-2020 rakennerahasto-ohjelman julkinen rahoitus on noin 2,6 miljardia euroa, josta EU:n osuus on puolet. Vuoden 2019 lopulla 85 prosenttia rahoituskehyksestä oli varattu ohjelmakauden aikana käynnistyneisiin runsaaseen 7 500 hankkeeseen. Maksatuksia hankkeille oli vuoden 2019 loppuun mennessä tehty 1,3 miljardilla eurolla (julkinen rahoitus yhteensä). Ohjelman seurantakomitean kesällä 2019 tarkistamien tavoitetasojen mukaan ohjelman avulla tavoitellaan muun muassa 10 500 uuden työpaikan ja 600 uuden yrityksen syntymistä vuoteen 2023 mennessä. Vuoden 2019 loppuun mennessä uusia työpaikkoja oli syntynyt 7 917 ja uusia yrityksiä 414.

Vuonna 2019 rakennerahasto-ohjelman toteutus eteni kaikilla alueilla tasapainoisesti ja tuloksellisesti. Koska vuoden 2018 loppuun asetetut tuloskehystavoitteet (yhteensä 17 kappaletta) saavutettiin, voitiin vuonna 2019 ohjelman rahoituskehykseen liittää tuloskehystavoitteiden toteutumiseen sidottu 6 prosentin suoritusvaraus.

Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osarahoittamat hankkeet ovat liittyneet mm. nuorisotakuuseen, pitkäaikaistyöttömyyden hoitoon, ikääntyvien työllisyyteen ja maahanmuuttajien kotoutumiseen. Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) osarahoittamien hankkeiden pääalaa ovat olleet pk-yritysten kasvun ja kansainvälistymisen tukeminen sekä t&k- ja innovaatiotoiminta, joka on rakennerahasto-ohjelmassa painottunut erityisesti alueille, joiden osuus kansallisesta t&k&i- rahoituksesta on pienempi. Vuonna 2019 jatkui myös EAKR-osarahoitteinen takausohjelma kasvuyritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseksi, joka on otettu markkinoilla erittäin hyvin vastaan. Vuoden 2019 lopulla 25,3 % EAKR-rahoituksesta oli kohdistunut vähähiilisyttä edistäviin hankkeisiin.

Kaiken kaikkiaan Suomen rakennerahasto-ohjelman toteutusaste on EU-tason vertailussa edelleen parhaiden joukossa. Syyskuun 2019 lopulla Suomi oli EAKR:n osalta Kyproksen ja Alankomaiden jälkeen kolmantena 47 % maksatusasteellaan ja ESR:n osalta viidentenä (maksatusaste 48 %) edellään Luxemburg, Kypros, Alankomaat ja Saksa.

32.50.65. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin

Momentilta ei vuodesta 2015 alkaen enää ole myönnetty avustuksia. Momentin määrärahaa ei vuonna 2019 myöskään enää käytetty.

Energiapolitiikka

32.60.40. Energiatuki

Energiatukea myönnettiin yhteensä 51,4 miljoonaa euroa uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden investoinneille ja niitä tukeville selvityksille. Myönnetystä valtuudesta 13,4 miljoonaa käytettiin suuriin demonstraatiohankkeisiin. Tukipäätöksiä tehtiin yhteensä 794, joista 783 tehtiin Business Finlandissa ja 11 työ- ja elinkeinoministeriössä. Suuria uuden energiateknologian demonstraatiohankkeita rahoitettiin kolme kappaletta.

Uusiutuvan energian investointeihin myönnettiin yhteensä 34,8 miljoonaa euroa, josta noin 19,7 miljoonaa euroa myönnettiin työ- ja elinkeinoministeriöstä ja noin 15,1 miljoonaa euroa Business Finlandista. Kappalemääräisesti suurin osa uusiutuvan energian hankkeista liittyi aurinkosähköhankkeisiin.

Energiatehokkuusinvestoinneille myönnettiin yhteensä 17 miljoonaa euroa tukea, josta valtaosa, eli noin 14,9 miljoonaa euroa myönnettiin Business Finlandista ja noin 2,1 miljoonaa euroa työ- ja elinkeinoministeriöstä. Selvityksille ja katselmuksille myönnettiin yhteensä 0,2 miljoonaa euroa, joka oli edellisvuotta enemmän.

Kokonaisuudessa hakemus- ja tukipäätösmäärät kasvoivat edellisvuodesta. Myönnetty tukimäärä oli viime vuotta hieman suurempi.

32.60.41. LNG-terminaalien investointituki

Vuonna 2019 ei tehty uusia tukipäätöksiä LNG-terminaaleille. Tukiohjelman mukaisista hankkeista myönnettyjen avustusten maksaminen päättyy vuoden 2020 aikana.

32.60.42. Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi

Vuonna 2019 otettiin talousarvioon myöntämisvaltuutta 7 000 000 euroa. Myöntämisvaltuudesta ei tehty päätöksiä.

32.60.44. Uusiutuvan energian tuotantotuki

Syöttötariffia maksettiin metsähakkeella tuotetusta sähköstä 12 004 000 euroa, tuulivoimalla tuotetusta sähköstä 214 289 000 euroa, biokaasulla tuotetusta sähköstä 2 238 000 euroa ja puupolttoainevoimalaitoksilla tuotetusta sähköstä 90 000 euroa. Päästöoikeuden korkeasta hinnasta johtuen metsähaketukimäärä väheni merkittävästi. Muutoin maksettu tukimäärä oli edellisvuoden tasolla. Tuulivoimakapasiteetin kehitys on vuoden 2014 lopulta alkaen lähtenyt nopeaan kasvuun ja tuulivoimakiintiö

(2 500 MVA) tuli käytännössä täyteen kesäkuussa 2015. Syöttötariffijärjestelmään oli vuoden 2017 loppuun mennessä hyväksytty noin 2300 MVA tuulivoimakapasiteettia. Biokaasun ja puupolttoainevoimalaitosten osalta hankkeiden määrä on ollut ennakoitua vähäisempää, joka on johtunut erityisesti alhaisesta sähkön hinnasta ja hankkeiden huonosta kannattavuudesta. Tällä ei arvioida kuitenkaan olevan vaikutusta uusiutuvan energian tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Metsähaketta lukuun ottamatta, tukiohjelman ei enää hyväksytä uusia laitoksia.

Kotouttaminen

32.70.30. Valtion korvaukset kotouttamisesta

Momentin vuoden 2019 talousarvion määräraha oli 222,1 miljoonaa euroa. Määrärahaa käytettiin 201,6 miljoonaa euroa (225,1 miljoonaa euroa 2018, 232,2 miljoonaa euroa 2017) ja määrärahaa jäi käyttämättä 20,5 miljoonaa euroa.

Pakolaisia vastaanottavia kuntia tuettiin vuonna 2019 EU:n AMIF-rahaston rahoittaman Sylvia-hankkeen lisätuilla yhteensä 1,1 miljoonalla eurolla.

1.4 Toiminnallinen tehokkuus

Työ- ja elinkeinoministeriön toiminnan tuottavuutta ja taloudellisuutta on arvioitu ministeriön keskeisten toimintojen osalta Kieku-järjestelmästä saatavien kustannustietojen perusteella. Kustannustiedot perustuvat seurantakohteille (toiminnot, toimintayksiköt, suoritteet, projektit ja seuko1-koodit) kirjattuihin menoihin sekä seurantakohteille tehtyjen työajankohdennusten perusteella laskettuihin henkilötyövuosiin ja palkkakustannuksiin.

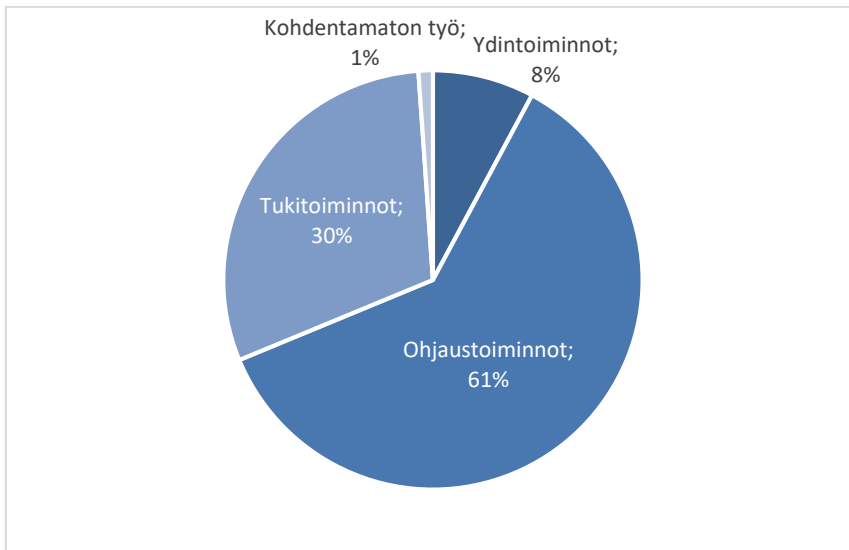
Ministeriön toiminnoille ei ole asetettu varsinaisia tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteita. Toimintoihin sisältyy tehtäviä, joiden osalta suoritteet eivät ole määriteltävissä ja tehokkuuden tunnusluvut ovat vain suuntaa antavia.

1.4.1 Toiminnan tuottavuus

Työ- ja elinkeinoministeriössä on vuonna 2019 panostettu työajankohdennusten oikeellisuuteen lisäämällä ohjeistusta, seurantaa ja raportointia. Työ- ja elinkeinoministeriön vuoden 2019 tehollisesta työajasta (293,1 htv) suurin osa kohdistuu ohjaustoimintoihin (61 %). Tukitoimintojen osuus on 30 % ja ydintoimintojen osuus 8 %. Työajankohden-

nusten ohjeistuksen ja seurannan myötä kohdentamattoman työajan osuus on vähentynyt huomattavasti vuodesta 2018. Vuonna 2019 kohdentamatonta työaikaa Kiekun raporteilla oli 1 % tehollisesta työajasta.

Kuvio 1: Tehollisen työajan kohdentuminen toiminnoille Kieku-raportin mukaisesti 2019

Taulukkoon 7 on koottu Kieku-raportoinnin mukaisesti kirjatut työajat toiminnoittain ja toimintayksiköittäin. Vuonna 2018 tilinpäätöksessä esitettyyn erillislaskelman perusteella tehtyihin vuoden 2018 oikaistuihin tietoihin verrattuna vuosi 2018 on taulukossa 7 raportoitu pelkkien Kiekun työaikojen mukaisesti.

Henkilötyövuosien määrä kasvoi 1,8 % vuoteen 2018 verrattuna. Osastokohtaisessa vuosien vertailussa on huomioitava vuoden 2018 huhtikuussa tapahtunut organisatiomuutos, minkä takia osastojen tiedot eivät vuosien välillä ole vertailukelpoisia. Vuosi 2019 on ensimmäinen kokonainen vuosi uusilla toimintayksiköillä.

Taulukko 7. Henkilötyövuodet toimintayksiköittäin ja toiminnoittain Kieku-raportin mukaisesti 2017-2019

Toimintayksiköt	htv			Ydintoiminnot			Ohjaustoiminnot			Tukitoiminnot			Poissaolot			Kohdentamaton		
	2017	2018*	2019	2017	2018*	2019	2017	2018*	2019	2017	2018*	2019	2017	2018*	2019	2017	2018*	2019
Konserniohjausyksikkö	35,7	34,7	35,1	1,3	0,7	0,1	16,6	12,9	15,3	6,6	9,2	9,3	8,5	8,9	10,3	2,7	3,0	0,1
Henkilöstö- ja hallintoyksikkö	38,2	37,2	36,6	0,0	0,4	0,0	3,6	2,7	3,9	23,6	22,1	23,1	10,3	9,7	8,6	0,7	2,3	1,1
Viestintä	10,4	10,0	10,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7,6	6,8	8,6	2,5	2,3	2,1	0,3	0,8	0,0
Innovaatio- ja yritysrahoitusosasto (ent. EIO)	63,7	69,1	72,4	1,2	2,1	3,6	12,6	15,6	33,2	8,1	9,1	12,5	24,9	29,5	22,1	16,9	12,8	1,0
Energiaosasto	43,3	43,5	45,5	6,3	7,4	8,7	16,1	16,3	19,1	5,6	5,2	6,2	11,2	11,8	11,4	4,2	2,9	0,1
Alueet- ja kasvupalveluosasto (alk. 4/2018)		70,7	110,2		3,0	5,6		30,8	59,4		7,7	14,8		24,5	29,8		4,7	0,6
Työllisyys- ja toimivat markkinat osasto (alk 4/2018)		48,7	80,9		2,8	4,9		19,8	41,3		6,3	13,8		16,1	20,5		3,8	0,4
Yritys- ja alueosasto (päätt. 3/2018)	73,2	24,8		5,0	1,4		28,8	11,3		9,8	3,0		22,9	7,0		6,8	2,1	
Työelämä- ja markkinaosasto (päätt. 3/2018)	56,1	21,8		0,6	0,2		28,2	13,1		9,1	3,5		12,9	3,2		5,4	1,7	
Työllisyys- ja yrittäjyysosasto (päätt. 3/2018)	67,0	23,6		4,9	2,5		23,2	11,4		11,1	4,9		21,5	4,0		6,4	0,8	
Muut (VST, YTA, TN)	8,8	7,8	7,7	0,0	0,0	0,0	3,9	4,1	6,4	0,3	0,0	0,0	1,9	1,7	1,3	2,5	2,1	0,0
Sisäinen tarkastus (päätt. 2017)	0,4			0,0			0,0			0,4			0,0			0,0		
Yhteensä	396,8	392,1	399,3	19,3	20,4	23,0	133,0	138,0	178,6	82,2	78,0	88,3	116,6	118,7	106,2	45,9	37,0	3,3
%-osuus kokonaishenkilötyövuosista				5 %	5 %	6 %	34 %	35 %	45 %	21 %	20 %	22 %	29 %	30 %	27 %	12 %	9 %	1 %
%-osuus teollisista henkilötyövuosista	280,4	273,4	293,1	7 %	7 %	8 %	47 %	50 %	61 %	29 %	29 %	30 %	0 %	0 %	0 %	16 %	14 %	1 %

*vuoden 2018 tiedot suoraan Kieku-raportin mukaisesti (vrt. vuosi 2018 tilinpäätös: vuoden 2018 tiedot oli oikaistu)

Taulukkoon 8 on koottu Kiekun työajankohdennusten mukaiset HTV-tiedot toiminnoittain vuosina 2017-2019.

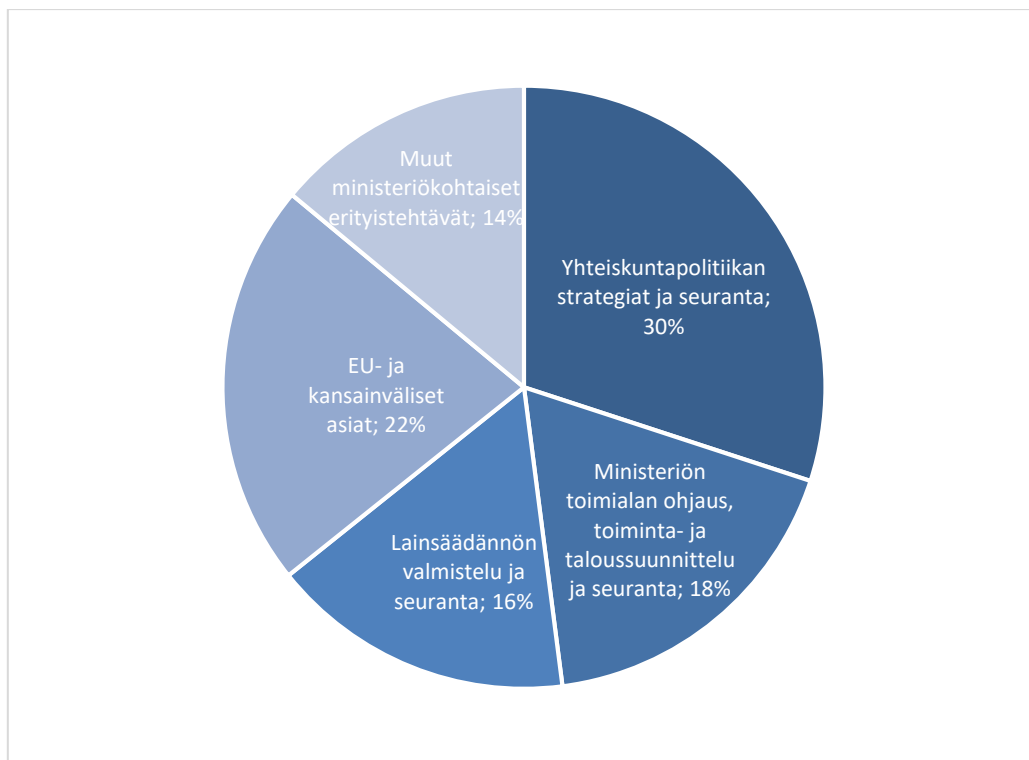
Taulukko 8. Kiekun HTV:t toiminnoittain

Toiminnot	HTV		
	2017	2018	2019
YDINTOIMINNOT	19,3	20,4	23,0
Työllisyys, työttömyys ja julkinen työvoimapalvelu	2,9	2,0	1,3
Alueiden kehittäminen ja maakunnan liittojen yhteistoiminta-alueet	3,5	3,0	3,2
Elinkeinopolitiikka	0,0	0,4	0,5
Energiapolitiikka sekä ilmastopolitiikan kansallisen valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittaminen	6,3	7,3	8,7
Innovaatio- ja teknologiapoliitiikka, yritysten kansainvälistyminen ja tekninen turvallisuus	1,6	2,7	4,5
Markkinoiden toimivuus, kilpailun edistäminen ja kuluttajapolitiikat	0,5	0,7	1,6
Siviilipalvelus	0,1	0,0	0,3
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yleishallinnollinen ohjaus	2,2	1,3	1,3
Maahanmuuttajien kotouttaminen	2,2	3,0	1,5
OHJAUSTOIMINNOT	133,0	138,0	178,6
Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta	37,7	39,6	53,6
Strategiatyö, kehittäminen ja seuranta	17,3	21,4	32,7
Hallitusohjelman valmistelu ja seuranta	5,0	3,7	4,9
Tutkimustoiminta, arvioinnit ja ennakointi	6,7	6,4	8,0
Asiantuntijaosallistuminen muiden strategia-asioihin	6,7	5,7	5,7
Yhteiskuntasuhteiden hoito	2,1	2,4	2,3
Ministeriön toimialan ohjaus, toiminta- ja taloussuunnittelu ja seuranta	20,5	21,8	32,0
Ohjaus ja kehittäminen	12,4	15,4	23,9
Toiminnan ja talouden suunnittelu	6,3	5,4	6,2
Henkilöstöpolitiikka ja henkilöstösuunnittelu	0,3	0,3	0,3
Seuranta ja raportointi	1,3	0,6	1,6
Laillisuusvalvonta	0,1	0,0	0,0
Lainsäädännön valmistelu ja seuranta	29,9	29,4	29,1
Lainsäädännön valmistelu ja seuranta		0,0	0,8
EU-säädösten valmistelu ja seuranta	5,7	5,6	4,5
Kansallinen säädösten valmistelu	17,6	17,5	18,7

Toiminnot	HTV		
	2017	2018	2019
Säädösvalmistelun avustaminen	1,5	1,7	1,1
Säädösvalmistelun kehittäminen	2,0	1,7	1,8
Säädösten toimeenpano, seuranta ja arviointi	0,9	0,6	0,5
Lainsäädännön asiantuntijatehtävät muille hallinnonaloille	2,1	2,4	1,7
EU- ja kansainväliset asiat	23,4	25,7	38,8
EU-asiat	13,1	16,2	26,5
Kansainväliset asiat	10,2	9,5	12,3
Muut ministeriökohtaiset erityistehtävät	21,6	21,5	25,0
Valtionavustukset ja -osuudet työaika	1,6	1,1	0,7
Ministeriökohtaiset erityistehtävät	6,0	7,1	8,3
Rakennerahastojen viranomaistehtävät	13,9	13,3	15,9
Tukitoiminnot	82,2	78,0	88,3
Kohdistamaton työ	45,9	37,0	3,3
Poissaolot	116,6	118,7	106,2
YHTEENSÄ	396,9	392,1	399,3

Ohjaustoiminnoista henkilötyövuosia kohdistui eniten toimintoryhmään Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta (53,6 htv). Toiseksi eniten työaika kohdistui EU- ja kansainväliset asiat -toimintoryhmään (38,8 htv). Ministeriön toimialan ohjaus ja toiminta- ja taloussuunnittelu sekä seuranta -toimintoryhmään kohdistui 32 htv, lainsäädännön valmistelu ja seuranta -toimintoryhmään kohdistui 29,1 htv ja muihin ministeriökohtaisiin erityistehtäviin kohdistui 25 htv (mm. rakennerahastojen viranomaistehtävät).

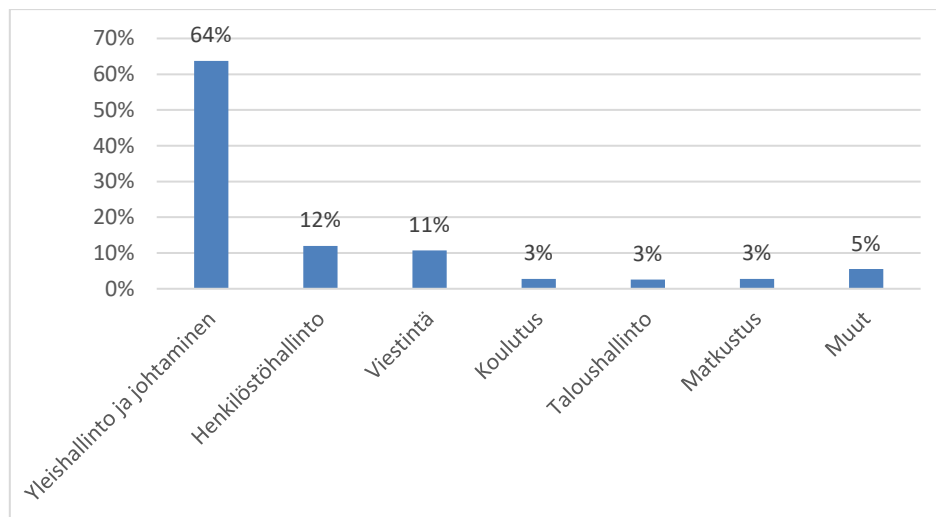
Kuvio 2: Ohjaustoimintojen työajat Kieku-raportin mukaisesti 2019

Ohjaustoimintojen htv-määrä nousi vuodesta 2018 yhteensä 29,4 prosenttia, mikä johtui henkilökunnan aktivoituneesta työajan kohdentamisesta. Suurin yksittäinen muutos ohjaustoimintojen kirjauksissa vuosien 2018 ja 2019 välillä oli EU- ja kansainväliset asiat -toiminto, jonka htv-määrä nousi 51 prosenttia. Tähän vaikutti Suomen EU-puheenjohtajuus 2019, mikä lisäsi työajankohdennuksia kyseiselle toiminnolle vuonna 2019.

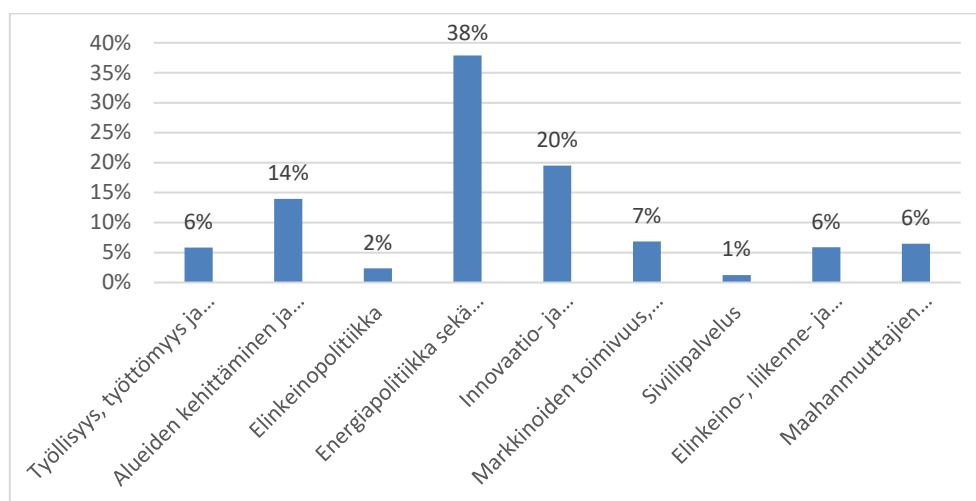
Kuviossa 3 on vuoden 2019 kirjaukset tukitoimintojen osalta. Tukitoiminnoista suurin osa kohdistui Yleishallinto ja johtaminen -toiminnolle (56,2 htv), jonne Kiekun yhteisen toimintotilikartan mukaisesti kuuluu kohdistaa johtamisen lisäksi muun muassa perusvirkamiehen hallinnollisiin tehtäviin kulunut työaika. Kyseistä toimintoa käyttää käytännössä koko työ- ja elinkeinoministeriön henkilöstö.

Kuvio 3: Tukitoimintojen työajat Kieku-raportin mukaisesti 2019

Ydintoiminnoista työaika kohdistui eniten energiapolitiikka sekä ilmastopolitiikan kansallisen valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittaminen -toiminnoille (38 prosenttia ydintoiminnoista). Suurin osa työ- ja elinkeinoministeriön työajasta kirjataan ohjaustoiminnoille, mutta joitakin toimintoja seurataan vielä ydintoiminnoilla.

Kuvio 4: Ydintoimintojen työajat Kieku-raportin mukaisesti 2019

Työ- ja elinkeinoministeriön Handin käyttöönotto

Työ- ja elinkeinoministeriössä otettiin käyttöön tilausten ja laskujen käsittelyjärjestelmä Handi 1.9.2019. Ministeriössä on panostettu laskujen käsittelyn automaation edistämiseen ja siksi automaattisesti käsiteltyjen laskujen automaatioprosentti on kasvanut kuukausittain käyttöönotosta lähtien. Joulukuun automaatioaste oli 25,6 prosenttia (täysin automaattisesti kohdistuneet laskut). Handin käytön myötä ostolaskujen tiliöinti on selkiytynyt, koska tiedot viedään etukäteen järjestelmään ja toistuvissa laskuissa seurankohdetiedot pysyvät samoina. Ministeriössä on säännöllisesti toistuvia kiinteähintaisia laskuja usealta eri toimittajalta. Automatisointi ei rajoitu pelkästään sopimuksellisiin laskuihin, vaan myös yksittäisten tilausten käsittelyä on pystytty automatisoimaan järjestelmässä.

Handin myötä työ- ja elinkeinoministeriössä on otettu laskentatoimen ylläpitämä sopimusrekisteri aktiiviseen käyttöön. Sopimusrekisteriin on koottu kaikki ministeriön voimassa olevat sopimukset. Sopimusrekisteriä päivitetään ajantasaisesti yhteistyössä osastojen kanssa ja näin suurin osa sopimuksista on saatu vietyä Handiin automaattikohdennukseen taulukon 9 mukaisesti.

Taulukko 9. TEM:n sopimukset 2019

TEM:n sopimukset (kpl)	31.12.2019
Sopimusrekisterissä olevat sopimukset	149
Handissa sopimuksia yhteensä	253
- Sopimusrekisterissä olevia sopimuksia Handissa	110
- Tilauksellisia sopimuksia Handissa	143
Kuukausittain toistuvat kiinteähintaiset sopimukset Handissa	17

1.4.2 Toiminnan taloudellisuus

Taulukossa 10 on työ- ja elinkeinoministeriön kulujen toteumatiedot vuosina 2017-2019. Työ- ja elinkeinoministeriön kulut kasvoivat 4,9 prosenttia vuodesta 2018. Luvut eivät sisällä valtioneuvoston hallintoyksikön (VNHY) kautta maksettuja menoja (vrt. toimintolaskennan taulukko 12).

Taulukko 10. Kulujen toteuma Kiekun raportilla 2017-2019 (1000 €)*

Kululaji	2017	2018	2019
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	83	105	90
Henkilöstökulut	26 927	27 448	29 118
Vuokrat	307	259	343
Palvelujen ostot	11 370	12 002	13 601
Muut kulut	9 322	9 398	10 175
Sisäiset kulut	9 358	10 386	9 249
Rahoitustuotot ja kulut	-248	-3	-52
Satunnaiset kulut	28	2	0
YHTEENSÄ	57 148	59 597	62 524

*Vuosien vertailukelpoisuuden lisäämiseksi luvuissa ei ole mukana Suomen Vientiluotto Oy:ta, talousarviotilille 130105 kohdistuneita lainojen korkotuloja, lkp-tiliä 50900000 (osingot), lkp-tiliä 50980000 ja 51980000 (tileistäpoistot), 48120000 ja 48190000 (poistot) ja lkp-tiliä 41080000 ja 41180000 (lomapalkkavelan muutos). Luvut eivät sisällä valtioneuvoston hallintoyksikön (VNHY) kautta maksettujen menojen.

Taulukkoon 11 on koottu tiedot kulujen kohdistumisesta toiminnolle (Kiekun sisäisen laskennan raportti). Vuonna 2019 toimintokoodin käyttöön on kiinnitetty erityistä huomiota sekä työajankohdennuksissa että menojen kirjaamisessa, joten toiminnolle kohdentamattomien menojen osuus on vähentynyt 96 prosenttia vuodesta 2018.

Taulukko 11. Kulujen toteuma Kiekun sisäisellä raportilla 2017-2019 (1000 €)

Toiminto	2017	2018	2019
Ydintoiminnot	6 313	9 353	13 002
Ohjaustoiminnot	16 653	17 419	30 044
Tukitoiminnot	5 106	5 376	10 604
Poissaolot	8 064	8 511	8 196
Kohdentamaton työ ja ei toimintoa	21 012	18 938	678
YHTEENSÄ	57 148	59 597	62 524

Taulukossa 12 on esitetty työ- ja elinkeinoministeriön vuoden 2019 kustannukset ydin- ja ohjaustoiminnoilla. Poissaolojen ja tukitoimintojen kustannukset, TEM:n osuus VNHY:n kustannuksista (8 033 600 €) sekä kohdentamaton työ on kustannuslaskennan avulla kohdennettu ministeriön ydin- ja ohjaustoiminnoille.

Eniten kustannuksia kohdistui ohjaustoiminnolle EU- ja kansainväliset asiat (24 prosenttia). Huomioitavaa kuitenkin on, että kyseinen toiminto sisältää myös kansainvälisiä jäsenmaksuja, joiden osuus on 7,5 miljoonaa. Toiseksi eniten kustannuksia kohdistui

toiminnolle yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta (23 prosenttia kokonaiskustannuksista).

Taulukko 12. Vyörytetyt kustannukset ydin- ja ohjaustoiminnoilla 2019 sis. TEM:n osuus VNHY:n kustannuksista (1000 €)

Toiminto	2019	%
Ydintoiminnot	16 081	23 %
Työllisyys, työttömyys ja julkinen työvoimapalvelu	816	1 %
Alueiden kehittäminen ja maakunnan liittojen yhteistoiminta-alueet	10 857	15 %
Elinkeinopolitiikka	161	0 %
Energiapolitiikka sekä ilmastopolitiikan kansallisen valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittaminen	1 977	3 %
Innovaatio- ja teknologiapolitiikka, yritysten kansainvälistyminen ja tekninen turvallisuus	1 000	1 %
Markkinoiden toimivuus, kilpailun edistäminen ja kuluttajapolitiikka	354	1 %
Siviilipalvelus	53	0 %
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yleishallinnollinen ohjaus	274	0 %
Maahanmuuttajien kotouttaminen	589	1 %
Ohjaustoiminnot	53 881	76 %
Yhteiskuntapolitiikan strategiat ja seuranta	16 071	23 %
Ministeriön toimialan ohjaus- ja toiminta - ja taloussuunnittelu sekä seuranta	6 776	10 %
Lainsäädännön valmistelu ja seuranta	6 329	9 %
EU- ja kansainväliset asiat *	16 909	24 %
Muut ministeriökohtaiset eritystehtävät	7 796	11 %
Ei toimintoa	595	1 %
YHTEENSÄ	70 557	100 %

*sis. kv-jäsenmaksuja 7,5 miljoonaa

Taulukossa 13 on työ- ja elinkeinoministeriön matkustuskulut, jotka olivat vuonna 2019 2,4 miljoonaa euroa (1,9 miljoonaa euroa vuonna 2018). Kulut kasvoivat 32 prosenttia edellisestä vuodesta. Matkustusmenojen nousuun vaikutti EU puheenjohtajuuskausi, jota varten työ- ja elinkeinoministeriö sai valtioneuvoston kanslian myöntämää puheenjohtajuuskauden matkoihin varattua erillismäärärahaa (momentti 23.01.24.1). Kyseistä määrärahaa käytettiin vuonna 2019 yhteensä 293 560,47€.

Henkilötyövuotta kohden matkustusmenot kasvoivat 30 prosenttia. Ministeriön matkustuskulut olivat 6 132 euroa/henkilötyövuosi (4 720 euroa/htv vuonna 2018).

Taulukko 13. Työ- ja elinkeinoministeriön matkakulut kirjanpidon kululajeilla 2017–2019 (1 000€)

Kululaji	2017	2018	2019
Päivärahat kotimaa	39	38	37
Päivärahat ulkomaat	145	174	227
Kilometrikorvaukset	15	13	11
Matkustuspalvelut*	1 444	1 626	2 174
Yhteensä	1 643	1 851	2 448

*Huom! Komission korvaukset kirjattu matkustuspalvelut-tilille menon oikaisuna.

Komission ja neuvoston korvaamat matkamenot nousivat vuonna 2019 edellisvuoden 394 000 eurosta 490 000 euroon (taulukko 14). Vastaavasti komission ja neuvoston matkavuorokaudet kasvoivat vuonna 2019 vuodesta 2018 (taulukko 15).

Taulukko 14. Euroopan komission ja Euroopan neuvoston matkakustannusten korvaukset 2017–2019 (1 000€)

Kululaji	2017	2018	2019
Euroopan neuvosto	157	242	323
Euroopan komissio	126	152	167
Yhteensä	283	394	490

Taulukko 15. Matkavuorokaudet 2017-2019

Matkatyyppi	2017	2018	2019
Ulkomaa	1 912	2 109	2 408
EU-neuvosto	292	454	812
EU-komissio	307	415	532
Kotimaa	682	654	631
Yhteensä	3 192	3 633	4 383

Ministeriöiden hallinto- ja palvelutoimintoja hoitaa valtioneuvoston hallintoyksikkö (VNHY). Palvelusta syntyneet kustannukset jaetaan ministeriöille vuosittain sovituin ja-koperustein, pääasiallisesti henkilömäärien suhteessa.

Työ- ja elinkeinoministeriön osalta valtioneuvoston kanslian tuottamien palveluiden laskennalliset kustannukset olivat 8,0 miljoonaa euroa vuonna 2019 (vuonna 2018 7,5 miljoonaa euroa). Työ- ja elinkeinoministeriön laskennallisista kustannuksista lähes 50

prosenttia (40 prosenttia vuonna 2018) koostui toimitila- ja turvallisuuspalveluista. Kyseiset kustannukset nousivat 33 prosenttia vuodesta 2018. Syynä kustannusten nousuun voi osittain olla Suomen EU:n puheenjohtajuuskausi, jolloin työ- ja elinkeinoministeriön palkattiin lisää työntekijöitä.

Taulukko 16. VNHY:n palvelutuotannon kustannukset työ- ja elinkeinoministeriön osalta

(1 000 euroa)	2017	2018	2019
Tietotoimiala	3 280	3 033	2 849
Tila- ja turvallisuuspalvelut	4 909	3 019	4 006
Tietotuki- ja julkaisupalvelut	234	227	233
Käännöspalvelut	655	727	425
Henkilöstöpalvelut ja taloustoimiala	428	428	419
Muut valtioneuvoston yhteiset	120	102	102
Yhteensä	9 626	7 536	8 034

1.4.3 Maksullisen toiminnan ja yhteisrahoitteisen toiminnan tulos ja kannattavuus

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus

Työ- ja elinkeinoministeriön maksullista toimintaa säätelevät työ- ja elinkeinoministeriön asetus työ- ja elinkeinoministeriön maksullisista suoritteista (1292/2018), työ- ja elinkeinoministeriön asetus ydinenergian käytön valvontaan kuuluvista työ- ja elinkeinoministeriön maksullisista suoritteista (261/2019), työ- ja elinkeinoministeriön asetus ydinlaitosten ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn kuuluvista työ- ja elinkeinoministeriön maksullisista suoritteista (260/2019) sekä valtioneuvoston asetus ydinenergian käytön valvontaan kuuluvista valtioneuvoston päätöksistä suoritettavista maksuista (1474/2001).

Työ- ja elinkeinoministeriön valtion maksuperustelain (150/1992) ja maksullisista toimintaa koskevien erityislakien mukainen maksullinen toiminta muodostuu julkisoikeudellisista suoritteista, ydinenergian käytön valvontaan kuuluvista valtioneuvoston päätöksistä suoritettavista maksuista, ydinenergian käytön valvontaan kuuluvista maksullisista suoritteista, ydinlaitoksen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn kuuluvista maksullisista suoritteista ja liiketaloudellisesti hinnoitelluista suoritteista.

Työ- ja elinkeinoministeriön maksulliset julkisoikeudelliset suoritteet ovat lupia ja päätöksiä, jotka hinnoitellaan omakustannusarvon mukaan ja niistä peritään yleensä maksuperustelain 6 §:n mukainen kiinteä hinta.

Ministeriön toiminnan luonteesta ja tehtävistä johtuen ministeriön maksullinen toiminta on suoritemäärältään vähäistä. Maksullinen toiminta voi kuitenkin olla euromäärältään merkittävää, jos vuoden aikana on tehty esimerkiksi ydinenergian käytön valvontaan liittyvä periaatepäätös.

Vuonna 2019 maksullisen toiminnan tuotot vähenivät kolmatta vuotta peräkkäin. Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus vuonna 2019 oli 68,9%. Laskelma sisältää työ- ja elinkeinoministeriön osuuden VNHY:n kustannuksista, joita ei ole kuitenkaan hinnoittelussa vielä vuonna 2019 huomioitu.

Taulukko 17. Maksullisen toiminnan tuottojen jakautuminen (1 000€)

Maksullisen toiminnan tuotot	2017	2018	2019
Maksuperustelain mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet	231	95	71
Maksuperustelain mukaiset muut suoritteet	16	14	10
Yhteensä	247	109	81

Ministeriön maksullisen toiminnan kustannuslaskennan kehittäminen aloitettiin syksyllä 2019 ja maksullisten suoritteiden hinnoittelu päivitetään vuoden 2020 aikana. Hallinnonalan maksupolitiikan laatiminen on suunniteltu toteutettavaksi vuonna 2020.

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus

Yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoja kertyi 2,4 miljoonaa euroa (2,2 miljoonaa euroa vuonna 2018 ja 3,9 miljoonaa euroa vuonna 2017). Summa koostui sisäministeriön hallinnoimasta Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastosta (Asylum, Migration and Integration Fund, AMIF). AMIF-rahaston projekteja vuonna 2019 olivat Sylvia III (1,2 miljoonaa euroa) ja Sylvia IV (1,2 miljoonaa euroa). Työ- ja elinkeinoministeriö on jakanut edelleen kyseisen määrärahan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksien käyttöön, jotka ovat laskuttaneet ministeriöltä kyseisestä toiminnasta niille syntyneet kustannukset (1 miljoonaa vuonna 2019) ja työ- ja elinkeinoministeriö on laskuttanut kustannukset edelleen sisäministeriöltä.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä oli vuonna 2019 käynnissä 3 EU:n Horisontti-ohjelman hanketta. Käynnissä olevat hankkeet olivat CARES-hanke sekä kaksi EU-puheenjohdajuuskauteen liittynyttä hanketta Innovation Principle sekä SET-Plan. Koska hankkeet ovat käynnissä, ennakkotulot on kirjattu taseeseen, eikä tuloutuksia tehty hankkeille vielä vuoden 2019 aikana.

Taulukossa 18 on yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma vuoden 2019 osalta (sisältää VNHY:n kustannukset).

Taulukko 18. Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma 2019 (sisältää VNHY:n kustannukset)

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus	2019
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot	
Muilta valtion virastoilta saatu rahoitus*	1 249 861
Tuotot yhteensä	1 249 861
Kokonaiskustannukset	
Erilliskustannukset	
Aineet tarvikkeet tavarat	408
Henkilöstökustannukset	137 612
Vuokrat	1 766
Palvelujen ostot	160 105
Muut erilliskustannukset	1 075 949
Erilliskustannukset yhteensä	1 375 840
Osuus yhteiskustannuksista	
Tukitoimintojen kustannukset	156 146
Muut yhteiskustannukset	136 114
Yhteiskustannukset yhteensä	292 260
Kokonaiskustannukset yhteensä	1 668 100
KUSTANNUSVASTAAVUUS	-418 239
	75 %

*Yhteisrahoitteiseen toimintaan kirjattu yhteensä 2,4 milj. Tästä kuitenkin 1.151.224,72 kohdistuu vuodelle 2018 (poistettu laskelmasta). Raportissa siis vuoden 2019 tulot yhteensä 1,25 miljoonaa.

Yhteistoiminnan kustannusten korvaukset

Yhteistoiminnan kustannusten korvauksia kertyi 5,9 miljoonaa euroa (8,5 miljoonaa euroa vuonna 2018 ja 12,7 miljoonaa euroa vuonna 2017). Yhteistoiminnan kustannusten korvaukset sisältävät viranomaistoimintaan liittyvät yhteistoiminnasta ja yhteisistä hankkeista aiheutuneiden kustannusten korvaukset. Yhteistoiminnalla tarkoitetaan myös ministeriön rakennerahastovaroin rahoitettuja teknisen tuen hankkeita.

EU-rakennerahastojen itse toteutettujen valtakunnallisten kehittämishankkeiden ja teknisen tuen rahoitusta kirjataan tukikelpoisia menoja vastaavasti ministeriön pääluokan talousarviomomentin menoksi. Työ- ja elinkeinoministeriössä oli vuonna 2019 neljä teknisen tuen hanketta. Yhteistoiminnan kustannusten korvauksia saatiin valtakunnallisiin rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanoon, sähköisiin palveluihin, teknisen tuen hankkeiden hallintoon, viestintään ja vuosien 2014-2020 teknisen tuen arviointiin yhteensä 5,4 miljoonaa euroa. Teknisen tuen hankkeisiin käytettiin ministeriössä tehollista työaikaa 9,9 henkilötyövuotta (10,2 htv vuonna 2018 ja 9,9 htv vuonna 2017) ja hankkeiden tehollisen työajan henkilöstökuluihin 0,6 miljoonaa euroa (0,6 miljoonaa vuonna 2018 ja 0,6 miljoonaa euroa vuonna 2017). Tekninen tuki voidaan katsoa kustannusten korvaukseksi. Rakennerahastovaroista katetaan vain tukikelpoiset menot, joista saadaan korvaus. Alla taulukossa 19 on esitetty rakennerahastohankkeiden kustannusvastaavuuslaskelma vuoden 2019 osalta, johon ei ole sisällytetty VNHY:n kustannuksia.

Taulukko 19. Rakennerahastojen kustannusvastaavuuslaskelma (ei sis. VNHY:n kustannuksia) 2019

Rakennerahastohankkeet kustannusvastaavuus	2019
Yhteistoiminnan tuotot	
EU:lta saatu rahoitus	5 445 112
Tuotot yhteensä	5 445 112
Erilliskustannukset	
Aineet tarvikkeet tavarat	397
Henkilöstökustannukset	740 301
Vuokrat	202
Palvelujen ostot	3 402 803
Muut erilliskustannukset	1 301 410
Erilliskustannukset yhteensä	5 445 112
Osuus yhteiskustannuksista	
Tukitoimintojen kustannukset*	256 884
Yhteiskustannukset yhteensä	256 884
Kokonaiskustannukset yhteensä	5 701 996
KUSTANNUSVASTAAVUUS	-256 884
	95 %

*ei sisällä VNHY:n kustannuksia. Yhteisten tukitoimintojen osuus on laskettu poikkeuksellisesti TEM:n yleiskustannuskertoimen avulla (hallinnon kustannusten osuus)

Euroopan globalisaatiorahaston taseessa olevia ennakoita ei tuloutettu vuonna 2019 hankkeille (1,3 miljoonaa euroa vuonna 2018, vuonna 2017 6,8 miljoonaa euroa). Ministeriössä EGR-hankkeisiin (EGR Microsoft 2, EGR Nokia 3 ja EGR kaupan ala) käytettiin yhteensä 0,9 henkilötyövuotta (v. 2018 1,1 htv, v. 2017 1,5 htv) ja suoriin henkilöstökuluihin noin 16 000 euroa (57 000 euroa vuonna 2018, 80 000 euroa vuonna 2017).

Yhteistoiminnan kustannusten korvauksia saatiin lisäksi mm. Palkeet-palvelukeskuksesta EU-neuvoston matkojen kustannuksiin, Valtiokonttorilta Kaiku-kehittämisrahaan sekä yliopistoilta korkeakouluharjoittelijoiden kustannuksiin.

1.5 Tuotokset ja laadunhallinta

1.5.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Hallituksen esityksiä annettiin 6 (tavoite 30). Esityksistä annettiin ilmoitettuna istuntokautena 43 % (tavoitetaso > 80 %). Valtioneuvoston asetuksia annettiin 13 (tavoite 20). Vuonna 2019 sisämarkkinadirektiivien täytäntöönpanovaje oli 0,1 % (tavoite <1,0 %).

Taulukko 20. Tuotokset ja laadunhallinta

	2017	2018	2019
Hallituksen esitykset (kpl)	28	35	6
Luvatun istuntokauden aikana eduskunnalle (%)	79	85	43
Muutoksia eduskunnassa säädösteknisten ja kielellisten puutteiden johdosta (%)	0,6	0,5	0,00
Valtioneuvoston asetukset (kpl)	24	33	13
Sisämarkkinalainsäädännön alaan kuuluvien direktiivien täytäntöönpanovaje (%)	0,6	0,3	0,1

1.5.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

Palvelukyvylle ja suoritteiden laadulle ministeriössä ei ole määritelty tavoitteita tai indikaattoreita. Työ- ja elinkeinoministeriön toiminnassa pyritään kuitenkin jatkuvaan toiminnan ja palvelukyvyn kehittämiseen. Työ- ja elinkeinoministeriö johtaa ja ohjaa kasvu- sekä elinkeino- ja innovaatiopolitiikkaa, työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikkaa, kulut-

taja- ja kilpailupolitiikkaa, alue-, energia- ja ilmastopolitiikkaa sekä työelämän kehittämistä ja maahanmuuttajien kotouttamista. Hallinto palvelee kasvutavoitetta huolehtimalla siitä, että yritysten toimintaympäristö on kunnossa ja kansainvälisesti kilpailukykyinen.

1.6 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön määrä ja ikärakenne

Ministeriön henkilöstömäärä on vakiintunut viimeisten vuosien aikana, mutta on kuitenkin hieman lisääntynyt viimeisen vuoden aikana. Vuoden 2019 lopussa henkilöstömäärä oli 408 ja henkilötyövuosimäärä 399,4 kun edellisen vuoden lopussa luvut olivat 389 ja 392,8.

Taulukko 21. Henkilöstömäärän ja henkilötyövuosien kehitys

Henkilöstömäärä	Henkilöstömäärän ja henkilötyövuosien kehitys			Vuosi- muutos %
	2017	2018	2019	
Yhteensä	389	389	408	4,9
Naiset	272	273	293	7,3
Miehet	117	116	115	-0,9
Henkilötyövuodet	397,5	392,8	399,4	1,7

Ministeriön ydintoimintojen turvaamiseen ja henkilöstöresurssien tarkoituksenmukaiseen kohdentamiseen tähtääviä resurssikartoituksia on tehty vuosittain ennen tulosneuvottelujen käynnistymistä osastojen ja yksiköiden sekä henkilöstö- ja hallintoyksikön kesken. Näiden kartoitusten lisäksi toimintayksiköiden kanssa käydään jatkuvaa vuoropuhelua riittävien osaamisresurssien turvaamiseksi. Henkilötyövuosien ja palkkausmäärärahojen seuranta tehdään osasto- ja yksikkökohtaisesti henkilötarkkuudella.

Vuonna 2019 ministeriön henkilöstön keski-ikä oli 49,4 vuotta (vuonna 2018 keski-ikä 49,5 vuotta ja vuonna 2017 49,4 vuotta). Naisten keski-ikä oli 49,1 vuotta ja miesten 50,1 vuotta.

Taulukko 22. Työ- ja elinkeinoministeriön henkilöstön määrä ikäluokittain 2017-2019

Ikäluokat	Henkilöstön määrä ikäluokittain			Vuosimuutos %
	2017	2018	2019	
65 -	4	6	8	33,3
55 - 64	129	132	139	5,3
45 - 54	134	124	125	0,8
35 - 44	84	84	89	6,0
25 - 34	37	42	43	2,4
-24	1	1	4	300

Henkilöstörakennetta kehitetään johdonmukaisesti asiantuntijapainotteisemmaksi. Viime vuosina on tapahtunut henkilöstön tehtäväkuvien laajentamisten ja monipuolistamisen ansiosta siirtymää vaativammille tehtävätasolle. Vaativuustasojen ja suoritus- tasojen korotuksia on tehty palkkausjärjestelmän käyttöönottovuoden 2010 jälkeen runsaasti, viime vuosina kuitenkin maltillisesti. Samaan aikaan takuupalkalla olevien prosenttiosuus henkilöstöstä on normalisoitunut.

Määräaikaisen henkilöstön määrä on lisääntynyt viimeisten vuosien aikana. Vuonna 2019 määräaikaisia virkasuhteita oli 80, vuosimuutos 12,7 prosenttia. Tähän ovat vaikuttaneet hallitusten hankkeiden toimeenpanon aikataulut sekä vuoden 2019 Suomen EU-puheenjohtajuuskauden valmistelu ja toimeenpanotehtävät.

Taulukko 23. Työ- ja elinkeinoministeriön henkilöstöresurssit 2017–2019

	2017	2018	2019	Vuosi- muutos %
Vakinaiset	323	318	328	3,1
Naiset	225	221	232	5
Miehet	98	97	96	-1
Määräaikaiset	66	71	80	12,7
Naiset	47	52	61	17,3
Miehet	19	19	19	0
Kokoaikaiset	376	375	395	5,3
Naiset	263	262	284	8,4
Miehet	113	113	111	-1,8
Osa-aikaiset	13	14	13	-7,1
Naiset	9	11	9	-18,2
Miehet	4	3	4	33,3
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta, %	81,4	81,3	82,6	1,6
Kokonaistyoimakustannukset, €/v	28 141 796,7	28 021 910,3	29 616 184,3	5,7
Tehdyn työajan palkkojen %- osuus palkkasummasta	77,9	79,3	80,1	1,0
Välilliset työvoimakustannukset, €/vuosi	10 074 147,40	9 323 576,90	9 932 746,70	6,5
Välilliset työvoimakustannusten %- osuus tehdyn työajan palkoista	55,8	49,9	50,5	1,2

Työ- ja elinkeinoministeriön kokonaistyoimakustannukset olivat vuonna 2019 yhteensä 29 616 184,30 euroa. Vuonna 2018 kustannukset olivat 28 021 910,30 euroa ja vuonna 2017 yhteensä 28 141 796,70 euroa. Työvoimakustannusten vuosimuutos 5,7 prosenttia.

Työn tekemisen tapojen monipuolistuminen

Työ- ja elinkeinoministeriössä noudatetaan vuonna 2016 hyväksyttyä koko valtioneuvostoa koskevaa työaikaohjetta, joka yhdenmukaistaa ministeriöiden työaikamääräyksiä ja -linjauksia.

Työaikajoustoja hyödynnettiin edelleen henkilöstön työ- ja elämäntilanteiden mukaan osa-aikatyön, vuorotteluvapaiden, etätyön sekä liukuvan työajan muodossa.

Ministeriössä on käytössä työaikapankkijärjestelmä. Sen avulla voidaan tuoda joustoa erityisesti tilanteissa, joihin liittyy ennakoitavissa olevan työmäärän lisääntyminen erilai-

sista ajallisista ja muista työtilanteista riippuen. Työaikapankkiin etukäteen siirrettyksi sovitut tunnit voidaan pitää myöhemmin vapaapäivinä. Työaikapankkeja käytettiin kuluneen vuoden aikana aiempaa enemmän.

Etätyötä tekevien määrä on muutamassa vuodessa toimitusteknologian kehittymisen ja monitoimitilojen käyttöönoton myötä kasvanut runsaasti. Etätyön tekeminen on vakiintunut työskentelymalli ja siihen on olemassa selkeät, koko henkilöstöä koskevat pelisäännöt.

Uusien työn tekemisen tapojen kehittäminen ja monipuolistaminen on ollut viimeisen parin vuoden aikana erittäin tärkeää, sillä ministeriö on totutellut työskentelemään uudistuksessa kiinteistössä ja monitilatyöympäristössä, jossa keskeistä on ollut siirtyminen yhä enemmän liikkuvaan ja sähköiseen työskentelytapaan. Henkilöstöasiantuntijoiden rooli on ollut tukea henkilöstöä uusien toimitilojen täysimääräisessä hyödyntämisessä ja uusiin työskentelytapojen omaksumisessa.

Henkilöstön koulutustasoindeksi

Ministeriön henkilöstön koulutustasoindeksi 6,4 oli vuoden 2019 lopussa (vuosina 2018 ja 2017 myös samalla tasolla 6,4).

Taulukko 24. Työ- ja elinkeinoministeriön koulutustasoindeksi 2017–2019

	2017	2018	2019	Vuosimuutos %
Koulutustasoindeksi yhteensä	6,4	6,4	6,4	-0,5
Naiset	6,2	6,3	6,3	0,9
Miehet	6,9	6,9	6,7	-3,0

Työterveyshuolto ja työsuojelutoiminta

Ministeriössä on jatkettu erimuotoista työhyvinvointitoiminnan ja työterveyshuollon kehittämistä yhteistyössä Suomen Terveystalo Oy:n kanssa. Painopiste on ollut ennaltaehkäisevässä työterveyshuollossa. Työterveyshuolto sekä muut työhyvinvoinnin asiantuntijat ovat jatkaneet toimintayksiköiden vastuullisten sekä yksittäisten virkamiesten konsultointeja työhyvinvoinnin ja muutoksissa jaksamisen tukemiseksi.

Ministeriön työterveyshuollon kustannukset, joista vastaa VNHY, olivat vuonna 2019 yhteensä 779 euro/htv (kokonaiskustannukset, Kela-palautusten jälkeen 585 euroa/htv). Vuonna 2018 ne olivat 701 euroa/htv, ja vuonna 2017 822 euroa/htv).

Työsuojelutoiminta on keskittynyt tukemaan henkilöstön asettautumista monitilatyöympäristöön uudistetussa kiinteistössä Aleksanterinkatu 4-10:ssä. Työsuojeluun ovat kuuluneet monimuotoisesti työpaikan henkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin liittyvät tehtävät ja työergonomiakysymykset. Poistumisharjoitus järjestettiin keväällä 2019. Työsuojeluohjelman toteutumista seurattiin yt-ryhmän kokouksissa.

Työtyytyväisyys

Ministeriössä mitattiin henkilöstön työtyytyväisyyttä syksyllä 2019 VMBaro-työtyytyväisyyskyselyllä. Kyselyn tulokset ajettiin ministeriö-, osasto-/yksikkö- ja ryhmätasolla. Toimintayksiköissä tulokset käsiteltiin 31.12.2019 mennessä kullekin toimintayksikölle sopivalla tavalla. Vastausprosentti kyselyyn oli 77,4 (vuonna 2018 se oli 73) perusjoukon ollessa noin 400 henkeä. Ministeriössä VMBaro-kyselyn tulokset edelleen hienoisesti parantuivat. Kokonaistyötyytyväisyysindeksi oli 3,64 (vuonna 2018 se oli 3,61).

Taulukko 25. VMBaron indeksit työ- ja elinkeinoministeriössä osa-alueittain 2017-2019

	2017	2018	2019
Johtaminen	3,47	3,53	3,55
Työn sisältö ja vaikuttamismahdollisuudet	4,05	4,05	4,05
Palkkaus	2,73	2,80	2,81
Osaaminen, oppiminen ja uudistuminen	3,64	3,67	3,74
Työyhteisön toimintakulttuuri	3,88	3,91	3,97
Työ- ja toimintaympäristö	3,71	3,67	3,63
Vuorovaikutus ja viestintä	3,49	3,46	3,50
Työnantajakuva ja arvot	3,62	3,61	3,69
Kokonaisindeksi	3,59	3,61	3,64

1.7 Tilinpäätösanalyysi

1.7.1 Rahoituksen rakenne

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan pääluokassa (32) oli vuoden 2019 talousarviossa tilijaottelun mukaisesti määrärahaa käytössä 2 594,2 miljoonaa euroa (3 011,3 miljoonaa euroa vuonna 2018).

Talousarvion toteumalaskelman mukaisesti ministeriö-kirjanpitoyksikön käytössä oli menoarviomäärärahoista 504,9 miljoonaa euroa, mikä oli noin 40,4 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2018 (846,9 miljoonaa euroa vuonna 2018). Vuodelta 2018 siirtyi määrärahoja vuodelle 2019 yhteensä 180,0 miljoonaa euroa (vuodelta 2017 vuodelle 2018 siirtyi yhteensä 160,7 miljoonaa euroa). Vuoden 2019 työ- ja elinkeinoministeriön käytössä olevat tulo- ja menoarviotilien summat ovat pienentyneet vuosista 2017 ja 2018. Vuonna 2018 Suomen Vientiluotto Oy maksoi yhtä luottoa lukuun ottamatta muut luotot ennenaikaisesti takaisin, mikä näkyy vuoden 2018 tiedoissa. Takaisinmaksettavat lainat korvattiin tuotonvaihto- ja tuotontasaussojimuksilla.

Taulukko 26. Työ- ja elinkeinoministeriön käytettävissä ollut rahoitus (talousarvio ja siirtyneet määrärahat) vuosina 2017-2019 (1000 euroa)

	2017	2018	2019
Tuloarviotilit	793 644	2 114 369	388 823
Käytössä olleet menoarviotilit			
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	944 695	1 006 449	683 735
Ulkoasiainministeriön hallinnonala	293	261	288
Valtiovarainministeriön hallinnonala		562	198
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	3412	50	
Valtioneuvoston kanslia	249	354	612
Menoarviotilit yhteensä	948 649	1 007 676	684 833

Maksullisen toiminnan tuottoja kertyi 0,1 miljoonaa euroa (0,1 miljoonaa euroa 2018) ja muita toiminnan tuottoja 38,2 miljoonaa euroa (24 miljoonaa euroa 2018).

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

32.20.42. Kasvukekosysteemien ja innovatiivisten julkisten hankintojen kehittäminen

Momentille myönnetystä 5 miljoonasta eurosta talousarviossa on osoitettu 3 miljoonaa euroa kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen verkostomaiselle osaamiskeskuselle (KEINO).

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

32.30.51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut

Vuoden 2019 talousarvion 256,693 miljoonan euron määrärahasta on jaettu ELY-keskuksille noin 238,5 miljoonaa euroa, työ- ja elinkeinoministeriöön on jätetty 11,2 miljoonaa euroa valtionhallintoon työllistämisen menoihin, jotka valtion kirjanpitoyksiköt ovat veloittaneet momentilta suoraan ja ministeriön käyttöön on jätetty noin 7 miljoonaa euroa. Vuodelta 2018 siirtynyttä määrärahaa oli noin 239,3 miljoonaa euroa, josta ELY-keskusten käytössä noin 238,4 miljoonaa euroa ja työ- ja elinkeinoministeriön käytössä noin 0,9 miljoonaa euroa. Vuoden 2019 neljännellä lisätalousarviolla momentilla siirtynyttä vuoden 2018 määrärahaa peruutettiin 31,425 miljoonaa euroa.

Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä

32.40.51. Eräät merimiespalvelut

Valtio tukee suomalaista merenkulkua korvaamalla työnantajalle eri tilanteissa kustannuksia, jotka syntyvät työntekijän matkustaessa alukselta kotiinsa ja korvaavan työntekijän lähettämisestä alukselle. Vuoden 2009 alusta työnantajan oikeutta matkakustannusten korvauksiin laajennettiin koskemaan myös miehistöjen vaihtojen yhteydessä syntyviä matkakustannuksia. Matkakustannusten korvausten hakuaika on pitkä, korvaushakemukset ruuhkautuvat loppuvuoteen ja yleensäkin työnantajien (=varustamojen) hakukäyttäytymistä on vaikea ennakoida, joka vaikeuttaa vuosittain määrärahan tarpeen arvioimista. Aiemmin osa merimiespalvelutoimiston määrärahoista rahoitettiin lästimaksuilla, joiden perintä loppui vuoden 2015 alussa ja merimiespalvelutoimintaan aiemmin momentilta 31.30.50 myönnetty avustus korvattiin 492 000 euron määrärahalla, joka siirrettiin momentille 32.40.51. Vuonna 2019 toimintaan myönnettiin yhteensä 2 572 000 euroa. Matkakulujen korvauksiin käytettiin 1 297 318 euroa. Merimiespalvelutoimiston menoihin käytettiin 1 101 129 euroa. Käyttämättä jäi 173 553 euroa.

32.40.52. Palkkaturva

Momentille on budjetoitu 32 000 000 euroa. Tästä 29 729 220 euroa käytettiin palkkaturvaan, 708,93 euroa takaisinperittyjen saatavien palautuksiin ja niistä kertyneisiin korkoihin ja 132 481,46 euroa viranomaismaksuihin, oikeudenkäyntikuluihin ja konkurssikustannuksiin eli yhteensä 29 862 409 euroa. Käyttämättä jäi 2 137 594 euroa.

Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka

32.50.42. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen

Momentin lisätalousarvion mukainen valtuus jaettiin kokonaan valtioneuvoston päätöksellä Etelä-Savon ja Keski-Suomen ELY-keskuksille. Momentin vuoden 2019 määräraha oli 17 578 000 euroa, josta toimivaltaisille ELY-keskuksille jaettiin 4 944 751 euroa ja työ- ja elinkeinoministeriön käyttöön jäi 12 633 249 euroa.

32.50.44. Alueellinen kuljetustuki

Vuoden 2019 talousarviossa määrärahaa oli 6 000 000 euroa, joka jätettiin kokonaan työ- ja elinkeinoministeriön käyttöön. Vuoden 2018 määrärahaa siirtyi vuodelle 2019 yhteensä 5 000 000 euroa ja vuoden 2017 määrärahaa 1 809 358 euroa.

32.50.64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin

Momentin myöntämisvaltuuksista kohdistui valtaosa (96 prosenttia) Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 - Suomen rakennerahasto-ohjelmaan. Osuus on aiempia vuosia suurempi, koska alun perin vuoden 2020 myöntämisvaltuudet budjetoitiin etukäteen vuodelle 2019 ja eurooppalaisen alueellisen yhteistyön (EAY) myöntämisvaltuuksien viimeiset osuudet budjetoitiin jo vuonna 2018.

Ohjelman myöntämisvaltuudet jaettiin valtioneuvoston päätöksillä ohjelmaa toteuttavien viranomaisten käyttöön paitsi tekninen tuki, joka jaettiin viranomaisille työ- ja elinkeinoministeriön päätöksillä valtioneuvoston päättämän perusjaon mukaisesti. Myöntämisvaltuuksien alueellinen jako välittävälle toimielimille perustui maakunnan yhteistyöryhmien hyväksymiin maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmiin (Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista, 7/2014, 33 §). Ohjelman varojen jaossa on huomioitu hallitusohjelman linjaukset, EU:n painotukset ja toimintaympäristöhaasteet.

Valtioneuvosto jakoi päätöksellään myös valtion rahoitusosuuden myöntämisvaltuudet Euroopan alueellinen yhteistyö (EAY) -tavoitteen sekä Euroopan naapuruusvälineen rajayhteistyöohjelmien (ENI CBC) hallintoviranomaisena toimiville maakuntien liitoille sekä pk-yritysaliohjelman valtion rahoitusosuuden työ- ja elinkeinoministeriölle. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön päätöksellä myönnettiin Vähävaraisten avun toimenpideohjelman 2014-2020 vuosien 2019-2020 ohjelmärahoitus sekä tekninen tuki Ruoka- ja elintarvikkeiden viraston käyttöön.

IV lisätalousarviossa 2019 budjetoitiin uudelleen päättyneiltä hankkeilta purkaantuneita tai purkaantuviksi arvioituja myöntämisvaltuuksia. Valtuudet jaetaan ohjelmaa toteuttaville viranomaisille vuonna 2020.

32.50.65. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin

Momentilla ei ole enää vuodesta 2015 alkaen ollut käytettävissä myöntämisvaltuutta. Aikaisempien vuosien valtuuksien käytöstä ei ole vuonna 2019 aiheutunut talousarviomenoa

Energiapolitiikka

32.60.40. Energiatuki

Työ- ja elinkeinoministeriön käyttöön määrärahaa kohdennettiin 12,54 miljoonaa euroa ja Innovaatorahoituskeskus Business Finlandille 13,99 miljoonaa euroa ja ELY-keskuksille 0,97 miljoonaa euroa.

Hankkeiden määrät ovat sellaisia, ettei ministeriössä voitaisi käsitellä niin montaa hakemusta. Lisäksi paikalliset BF-käsittelijät tuntevat alueensa yritykset huomattavasti paremmin, joka auttaa päätöksenteossa. Nykyään jako on siten, että standardinomaiset hankkeet (kappalemääräisesti suurin osa) sekä pienet uuden teknologian hankkeet (< 1 M€) päätetään Business Finlandissa ja suuret (yli 5 milj.euron investoinnit) päätetään ministeriössä.

32.60.45. Uusiutuvan energian ja uuden energiateknologian investointituki

Maksatuksia tehtiin aikaisempina vuosina päätettyihin hankkeisiin yhteensä 25,5 miljoonalla eurolla.

Kotouttaminen

32.70.03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen

Vuodelta 2018 siirtyi määrärahaa 3 279 916 euroa vuodelle 2019 työ- ja elinkeinoministeriön käyttöön. Vuoden 2019 talousarvion momentin 32.70.03. määrärahasta yhteensä 1 881 000 euroa myönnettiin Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen käyttöön 34 333 euroa ja Opetushallituksen käyttöön 16 000 euroa.

1.7.2 Talousarvion toteutuminen

Tuloarviotilit

Työ- ja elinkeinoministeriön tulorahoituksen rakenne muodostui vuonna 2019 pääosin sekalaisina tuloina, yhteensä 314,7 miljoona euroa (2018 yhteensä 300,6 miljoonaa euroa).

Momentille 12.32.30 Siirrot valtion talousarvion ulkopuolisista rahastoista kertyi 58,3 miljoonaa euroa (0 euroa vuonna 2018). Momentille 12.32.30 oli vuoden 2019 talousarviossa budjetoitu siirto huoltovarmuusrahastosta 21 600 000 euroa. Tuloutus perustui huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain (1390/1992) 12 a §:ssä säädetystä menettelystä, jonka mukaisesti valtioneuvosto voi Huoltovarmuuskeskuksen esityksestä päättää huoltovarmuusrahastoon kertyneiden varojen siirrosta valtion talousarvioon. Vuosittain tehtävä tuloutus liittyy valtiovarainministeriön ja Huoltovarmuuskeskuksen Fingrid Oyj:n ja Gasum Oy:n osakevaihtosopimukseen. Aikaisempina vuosina valtiovarainministeriö on kirjannut osinkojen tuloutuksen momentille 13.03.01. Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden myyntitulot. Vuoden 2019 budjetointimenettelyn perusteella työ- ja elinkeinoministeriö kirjasi osinkotulon 21.246.184,80 euroa momentille 12.32.30 Siirrot valtion talousarvion ulkopuolisista rahastoista.

Palkkaturvamaksujen palautuksista kertyi 19,5 miljoonaa euroa ja EU:n rakennerahastoista ja muista koheesiopolitiikan rahastoista saatavista tuloista kertyi 162,9 miljoonaa euroa.

Momentille 12.32.99. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot tuloutui 29,1 miljoonaa euroa (41,1 miljoonaa euroa v. 2018). Kaivostoiminnan royalty-tuloja tuloutettiin 3,9 miljoonaa euroa (3,5 miljoonaa euroa vuonna 2018) ja muita tuloja yhteensä 25,2 miljoonaa euroa (37,6 miljoonaa euroa vuonna 2018). Muihin tuloihin sisältyy Finnveran tytäryhtiön varojen palautus valtiolle (20 milj.).

Korko- ja osinkotuloja kertyi 13,4 miljoonaa euroa (77,8 miljoonaa euroa vuonna 2018). Merkittävä muutos vuoteen 2018 verrattuna johtui siitä, että vuonna 2018 Suomen Vientiluotto maksoi lainoja ennenaikaisesti takaisin (pl. yksi laina). Vuoden 2019 tuloista 13,1 miljoonaa on Suomen Vientiluoton lainan korkoja ja korkojaksotuksia.

Tuloarviotilille 15.01.04 Muiden lainojen lyhennykset kertyi yhteensä 22,6 miljoonaa euroa (1 683 miljoonaa euroa vuonna 2018). Summasta 14,9 miljoonaa on Suomen Vientiluotto Oy:n lainan takaisinmaksuja. Lisäksi TA-tilille kirjattiin mm. Finnveran pääomailainan takaisinmaksu 7,5 miljoonaa euroa.

Vuoden 2019 talousarviossa ja lisätalousarvioissa arvioitiin tuloarviotileille kertyvän yhteensä 388,8 miljoonaa euroa. Tuloarviotileille tuloutettiin yhteensä 350,7 miljoonaa euroa.

Menoarviotilit

Ministeriön toimintamenoihin (32.01.01.1) oli vuonna 2019 käytettävissä yhteensä 40,1 miljoonaa euroa ja sen käyttö oli 33,4 miljoonaa euroa. Vuodelle 2020 siirtyi 6,6 miljoonaa euroa (vuodelle 2019 vuodelta 2018 siirtyi yhteensä 6,9 miljoonaa euroa).

Ministeriön toimintayksiköt tekevät jakamattomien määrärahojen osalta jakopäätökset.

Hallinto

32.01.21. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha

Momentin määrärahaa sai käyttää vuonna 2019 enintään 5 henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen. Tästä käytettiin Turvallisuus- ja kemikaaliviraston Kemidigi -hankkeeseen 1,8 htv ja SDG-kokonaisuuteen 1 htv eli yhteensä 2,8 henkilötyövuotta.

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

32.40.42. Kasvukosysteemien ja innovatiivisten julkisten hankintojen kehittäminen

Määrärahan kokonaismäärä 5 miljoonaa euroa ja siitä KEINO:lle osoitettu 3 miljoonaa euroa pysyivät samoina kuin vuoden 2018 talousarviossa. KEINO:n kolmevuotisen toimintasuunnitelman pohjalta toiselle toimintakaudelle myönnettiin 1,994 milj. euroa, josta käyttöoikeutta myönnettiin Business Finlandille enintään 182 500 euroa ja Suomen ympäristökeskukselle (SYKE) enintään 185 000 euroa. Suuri osa muista 3-vuotisista siirtomäärärahoista on yhä sitomatta. Huomattava erä oli 1,57 milj. euron osoittaminen LUMI-konsortiolle supertietokoneen rakentamiskustannuksiin vuoden 2017 talousarviosta. Momentin määrärahaa sai vuonna 2019 käyttää enintään 8 henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen. Tästä toteutui yhteensä noin 7 henkilötyövuotta, joista arviolta 4 KEINO:sta, jakautuen Suomen ympäristökeskus SYKE:lle noin 2,5 ja Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandille noin 1,5 henkilötyövuotta.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

32.30.51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2v)

Määrärahaa myönnettiin vuoden 2019 talousarviossa 244 061 000 euroa. Vuoden ensimmäisessä lisätalousarviossa momentin määrärahaa vähennettiin 7 500 000 euroa. Vähennyksestä 3 000 000 euroa oli siirtoa momentille 32.30.01. TE-toimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2v) työvoima- ja yrityspalvelujen uusien palvelumallien pilotointiin ja 4 500 000 euroa siirtoa momentille 32.50.42. Yritysten kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha). Vuoden neljännessä lisätalousarviossa momentille lisättiin 20 132 000 euroa. Määrärahan muutoksessa otettiin huomioon vähennyksenä 9 900 000 euroa siirtona momentille 32.30.01. TE-toimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2v), mistä 7 000 000 euroa TE-digihankkeen kustannuksiin ja 2 900 000 euroa tietohallintajärjestelmän vaihtoon ja lisäyksenä 32 000 euroa Pohjois-Kalotin koulutussäätiöltä hankittavaan Nord-koulutukseen siirtona momentilta 32.01.40. Valtionavustus yritysten kansainvälistymiseen ja yrittäjyyden edistämiseen (siirtomääräraha 3 v) sekä 30 000 000 euroa peruutetun määrärahan uudelleenbudjetointina. Vuoden 2019 talousarvion määräraha oli yhteensä 256 693 000 euroa. Määrärahaa käytettiin 52 902 046,60 euroa, josta ELY-keskusten käyttö oli 41 592 698,03 euroa ja valtion virastojen ja laitosten valtionhallintoon työllistämismenojen käyttö suoraan momentilta 11 221 777,31 euroa. Työ- ja elinkeinoministeriö käytti lisäksi määrärahaa 87 571,26 euroa. Määrärahaa jäi jäljelle 203 790 953,40 euroa, mikä siirrettiin vuodelle 2020. Siirtyneen määrärahan määrä momentilla oli aiempina vuosina kasvussa ja tilannetta saatiin vuonna 2019 tasapainotettua siten, että siirtyneen ja kuluvan vuoden määrärahan suhde on paremmin tasapainossa vuonna 2020. Siirtyvän määrärahan määrän kasvuun vaikuttivat muun muassa palkkatuen ja starttirahan sekä ammatillisen työvoimakoulutuksen rahoitusvastuun siirtoon liittyvä siirtymävaihe sekä erilaisten tulokseen perustuvien pilotointihankkeiden maksatusten viiveet ja odotettua alhaisemmat toteumat.

Vuodelta 2018 siirtyneestä määrarahasta 270 760 270,19 eurosta ELY-keskukset käyttivät 238 399 497,25 euroa ja työ- ja elinkeinoministeriö 935 772,94 euroa. Ministeriön käyttämä määräraha kohdistui SIB-toimintamallin mukaisiin maksatuksiin, työvoimakoulutuksen kehittämistoimintaan yhden henkilötyövuoden palkkaukseen, Suomen Kuntaliiton avustukseen sekä valtakunnalliseen TE-palveluiden viestintäkampanjaan. Vuoden 2019 neljännellä lisätalousarviolla momentilla siirtynyttä vuoden 2018 määrärahaa peruutettiin 31,425 miljoonaa euroa. Vuoden 2018 määrärahan peruuttamisesta 1 425 000 euroa aiheutui kotouttamisen vaikuttavuusinvestointirahaston (SIB) kautta toteutuneista säästöistä kotouttamiskoulutusmenoissa ja 30 000 000 euroa määrärahan uudelleenbudjetoinnista.

Momentin 32.30.51. päätösosan mukaan määrärahaa saa käyttää enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Määrärahaa on käytetty yhteen

henkilötyövuoteen työ- ja elinkeinoministeriössä. Lisäksi momentin päätösosan mukaan määrärahaa saa käyttää työttömien työllistämiseen valtion virastoille ja laitoksille enintään 500 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen ja lain 7 luvun 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun palkkatuen maksamiseen siten, että vuoden kuluessa on keskimäärin työllistettynä enintään 4 000 henkilöä. Määrärahaa on vuonna 2019 käytetty 461 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen valtionhallintoon ja 3 237 henkilön työllistämiseen keskimäärin vuoden kuluessa lain 7 luvun 9 §:n 1 momentissa tarkoitetulla palkkatuella.

Momentin 32.30.51 vuoden 2019 myöntämisvaltuus oli yhteensä 65 000 000 euroa, josta käytettiin 27 269 569,94 euroa ja käyttämättä jäi 37 730 430,06 euroa. Myöntämisvaltuutta on käytetty vuodelta 2019 vuodelle 2020 ja myöhemmille vuosille jatkuvien työvoimakoulutusten hankintaan.

Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka

32.50.40. Alueellisten innovaatioiden ja kokeilujen käynnistäminen

Momentilla oli määrärahaa vuoden 2019 talousarviossa 3 300 000 euroa. Määrärahasta jaettiin helmikuussa valtioneuvoston päätöksellä 3 000 000 euroa Etelä-Pohjanmaan liitolle käytettäväksi seutukaupunkien osaavan työvoiman saatavuutta edistäviin hankkeisiin. Etelä-Pohjanmaan liitto on myöntänyt määrärahasta tukea viidelle hankkeelle yhteensä 2 915 212 euroa.

Eduskunnan momentille lisäämät 300 000 euroa on jaettu Pohjois-Pohjanmaan liitolle sekä Sastamalan kaupungille ao. hankkeisiin käytettäväksi.

Vuoden 2019 toisessa lisätalousarviossa momentille myönnettiin lisäystä 814 000 euroa käytettäväksi Kimolan kanavan kunnostamiseen. Määräraha osoitettiin tilijaotuksessa Liikenneviraston käyttöön.

Momentilta sai vuoden 2019 talousarviosta palkata henkilöresurssia enintään 2 henkilötyövuotta, mutta ketään ei palkattu.

32.50.42. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen

Vuoden 2019 lisätalousarviossa momentille myönnettiin valtuutta 10 400 000 euroa, josta myönnettiin 10 391 500 euroa. Myöntämisvaltuudesta jäi käyttämättä 8 500 euroa. Vuoden 2019 määräraha (ottaen huomioon vuoden lisätalousarvio) oli 17 578 000 euroa, josta käytettiin vuonna 2019 ja sitä ennen tehtyjen päätösten maksuihin 4 944 751 euroa.

32.50.44. Alueellinen kuljetustuki

Vuoden 2019 talousarviossa momentille myönnettiin määrärahaa 6 000 000 euroa. Vuoden 2017 määrärahaa siirtyi vuodelle 2019 yhteensä 1 809 358 euroa ja vuoden 2018 määrärahaa 5 000 000 euroa. ELY-keskukset maksoivat kuljetustukea vuoden 2017 talousarvion määrärahasta vuonna 2019 yhteensä 1 809 114 euroa ja vuoden 2018 määrärahasta 4 146 137 euroa.

32.50.64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin

Momentille on budjetoitu ohjelmakauden 2014-2020 rakennerahasto-ohjelman lisäksi, ulkorajayhteistyö- ja muiden koheesiopolitiikan ohjelmien rahoitus. Budjetoinnin lähtökohtana ovat em. ohjelmien vuosittaiset rahoituskehykset, joiden mukaisesti momentin vuosittainen myöntämisvaltuus on mitoitettu.

Rakennerahasto-ohjelmien myöntämisvaltuudesta tehdään useampivuotiselle hankkeelle sidonta pääsääntöisesti vuosittain, jotta useita hankkeita voidaan rahoittaa yhtäaikaaisesti ja näin varmistaa ohjelmavarojen täysimääräinen käyttö. Menettely vähentää myös hankkeesta peruuntuvan valtuuden määrää, mikäli hanke toteutuu arvioitua pienempänä. Tämä nopeuttaa ohjelmavarojen käyttöä. Jos valtuuden käyttö peruuntuu sen jälkeen, kun valtuus ei ole enää käytettävissä (sitoumusta seuraavina vuosina), on peruuntunut valtuus uudistettava talousarvion kautta, joka on verraten hidas prosessi.

Kesän 2019 tilanteessa arvioitiin lisätalousarvioon ehdotettavia muutoksia. EAY- ja ENI-ohjelmat ovat käynnistyneet muita ohjelmia myöhemmin, joten niiden maksatukset ovat jääneet ennakoitua pienemmiksi. Näiden ohjelmien osalta oli mahdollista arvioida loppuvuoden määrärahatarpeet ja vähentää lisä-talousarviossa määrärahaa arvioiden mukaisesti. EAKR:n ja ESR:n arvioiden tekeminen on niiden suuresta volyymistä ja hallintomallin moninaisuudesta johtuen huomattavasti hankalampaa ja arviomäärärahaa vähennettiin loppujen lopuksi liian vähän, jolloin sitä jäi huomattavasti käyttämättä vuoden lopussa. Arviomäärärahan käyttö jäi jopa alle edellisvuoden tason, joka ei ollut ennakoitavissa suhteessa siihen, että myöntämisvaltuuksista suurin osa on ohjelmakauden eri vaiheissa etupainotteisesti jaettu. Kesän tilanteessa ei myöskään voida yksiselitteisesti arvioida sitä, mikä loppuvuoden toteuma on ensimmäisen puolen vuoden toteuman perusteella: joinakin vuosina maksatukset ovat painottuneet alkuvuoteen ja joinakin vuosina loppuvuoteen. Lisäksi maksatuksia on kuluvalle ohjelmakaudella toteutunut suhteellisesti vähemmän kuin vastaavassa vaiheessa edellisellä ohjelmakaudella. Vaikka alku on ollut edelliskautta hitaampi, on kuitenkin oletettu, että maksustahti nopeutuisi ohjelmakauden edetessä ja valtuusmäärän kasvaessa. Vuoden 2019 osalta arvio on ollut kuitenkin liian optimistinen. Momentin 32.50.64 määrärahasta, 366 987 000 euroa, käytettiin lopulta 81 %.

Ohjelmakaudella 2014-2020 on maakuntien liitoille jaettujen momentin 32.50.64 valtuuksien käsittelyssä otettu käyttöön tekninen uudistus, jossa maakunnan liitolle jaetut, mutta hankkeille sitomattomat vuoden 2019 valtuudet palautettiin EURA 2014 -järjestelmän vuodenvaihteen käyttökätkon aikana työ- ja elinkeinoministeriöön. Valtuudet jaettiin vuodelle 2020 työ- ja elinkeinoministeriössä uusittuina valtuuksina käytettäväksi maakunnan liitossa välittömästi vuodenvaihteen jälkeen.

Menettely mahdollistaa maakunnan liittojen tekemien todellisten sitoumusten huomioimisen ao. varainhoitovuoden valtuusilmoituksessa. Käytännöt maakunnan liitoille myönnettyjen valtuuksien osalta säilyvät muilta osin ennallaan ja näiden valtuuksien seuranta sisältyy työ- ja elinkeinoministeriön valtuuskirjanpitoon. Hankkeiden sulkemistoiminto otettiin käyttöön kesällä 2019. Maakuntien liittojen osalta sulkeminen ja uudelleen budjointi on tehty samojen periaatteiden mukaan kuin muissakin välittävissä toimielimissä. Hankkeilta purkaantuneet valtuudet huomioitiin vuoden 2019 tilinpäätöksen yhteydessä.

Vuoden 2019 tilinpäätöksen liitetiedoissa on ilmoitettu rahoitettujen hankkeiden rahoitussuunnitelmätiedot yhteensä (vuoden 2019 sidonta + varaukset kustannuksiksi tuleville vuosille). Rakennerahastojen välittävät toimielimet ovat tehneet rahoituspäätöksiä eli sitoneet myöntämisvaltuuksia vuonna 2019 yhteensä 332 179 161 eurolla. Tämän lisäksi ne ovat varautuneet rahoittamaan näitä sekä aiempina valtuusvuosina rahoitettuja hankkeita tulevana vuosina yhteensä 174 481 590 eurolla, edellyttäen että tulevien vuosien talousarvioihin otetaan lisää myöntämisvaltuuksia ja että niitä jaetaan edelleen ko. välittävälle toimielimelle. Varsinaisessa valtuusilmoituksessa ilmoitettavat valtuuden käyttötiedot on ilmoitettu ohjelmakauden 2014-2020 osalta hankkeille tehtyjen rahoituspäätösten (sidontojen) mukaan ohjelmakaudeksi 2014-2020 sovittujen menettelyjen mukaisesti.

Momentilta saa vuoden 2019 talousarviosta palkata henkilöresurssia enintään 250 henkilötyövuotta. Tästä toteutui yhteensä noin 131 henkilötyövuotta. Toteuma on pienempi kuin vuonna 2018, joka johtuu vähennyksistä ELY-keskusten itse toteuttamien hankkeiden henkilötyövuosiluvuissa.

32.50.65. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin

Momentilla ei vuodesta 2015 alkaen enää ole ollut käytettävissä myöntämisvaltuutta. Momentin vuoden 2019 määräraha oli 50 000 euroa. Määrärahaa ei käytetty lainkaan.

Energiapolitiikka

32.60.40. Energiatuki

Momentille myönnetystä arviomäärärahasta 47,250 miljoonaa euroa jäi käyttämättä 19,7 miljoonaa euroa. Suurten hankkeiden tukipäätökset painottuivat loppuvuoteen. Näin ollen niistä ei ehtinyt tulla maksatuksia vuoden 2019 puolella. Myös aikaisemmin tuettuja hankkeita on jäänyt toteutumatta tai ne ovat myöhästyneet merkittävästi.

32.60.41. LNG-terminaalien investointituki

Momentille myönnetystä arviomäärärahasta 14,93 miljoonaa euroa tehtiin maksatuspäätöksiä yhteensä 14,29 miljoonaa euroa.

32.60.44. Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)

Momentilla oli käytössä yhteensä 250,6 miljoonaa euroa.

32.60.45. Uusiutuvan energian ja uuden energiateknologian investointituki (siirtomääräraha)

Momentti 32.60.45.Uusiutuvan energian ja uuden energiateknologian investointituki (siirtomääräraha 3v) poistettiin vuoden 2019 talousarviossa. Vuoden 2019 aikana tehtiin maksatuspäätöksiä vuoden 2017 siirtomäärärahasta yhteensä 26,5 miljoonaa euroa. Vuodelta 2018 siirtynyttä määrärahaa ei käytetty.

Kotouttaminen

32.70.03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2v)

Määrärahaa myönnettiin vuoden 2019 talousarviossa 1 631 000 euroa. Vuoden ensimmäisessä lisätalousarviossa momentille myönnettiin 250 000 euron lisämääräraha omakielisen orientaatiokoulutuksen järjestämiseen ja valtakunnallisen koulutusmateriaalin tuottamiseen maahanmuuttajien yhteiskuntatietouden lisäämiseksi. Vuoden 2019 määräraha oli yhteensä 1 881 000 euroa, josta Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen käytössä oli 34 333 euroa ja Opetushallituksen käytössä oli 16 000 euroa. Määrärahasta myönnettiin valtionavustusta järjestöille kotoutumisen edistämistä tukevaan toimintaan sekä rasismien ehkäisyyn yhteensä 506 851 euroa. Kotouttamisen osaamiskeskuksen toimintaan sekä pakolaisten kuntiin osoittamisen kehittämiseen ja ohjaukseen määrärahasta käytettiin yhteensä 365 608 euroa. Määrärahaa jäi jäljelle 958 208 euroa, mikä siirrettiin seuraavalle vuodelle.

Vuodelta 2018 siirtynyt määräraha 3 279 916 euroa oli työ- ja elinkeinoministeriön käytössä. Työ- ja elinkeinoministeriö käytti vuoden 2018 määrärahasta 2 500 000 euroa kunnille myönnettäviin valtionavustuksiin maahanmuuttajien osaamiskeskustoimintaan, 191 964 euroa valtionavustuksiin järjestöille ja muille toimijoille kotoutumista edistävän toiminnan tukemiseen sekä rasismien ja etnisen syrjinnän ehkäisemiseen, ja 587 952 euroa kotouttamistoimiin, seurantaan ja koulutukseen sekä kotouttamisen osaamiskeskustoimintaan. Kunnat palauttavat maahanmuuttajien osaamiskeskustoimintaan myönnettyä käyttämätöntä valtionavustusta yhteensä 229 875 euroa korkoineen.

Momentin 32.70.03. päätösosan mukaan määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin. Vuoden 2018 määrärahasta palkkauskustannuksiin kohdistui 1,38 henkilötyövuotta, josta 0,33 henkilötyövuotta maahanmuuttajien maan sisäisen muuttoliikkeen selvittämiseen työ- ja elinkeinoministeriössä, 0,75 henkilötyövuotta EU:n Amif-rahoitteisen tukea perheryhmäkotoiminnan kehittämiseen ja yksintulleiden alaikäisten kotoutumiseen Uudellamaalla -hankkeeseen Uudenmaan ELY-keskuksessa sekä 0,30 henkilötyövuotta EU:n Amif-rahoitteisen Kotoutumisen tukena -hankkeeseen Uudenmaan ELY-keskuksessa. Vuoden 2019 määrärahasta palkkauskustannuksiin kohdistui 1,06 henkilötyövuotta, josta 1 henkilötyövuosi pakolaisten kuntiin osoittamisen kehittämiseen ja ohjaukseen työ- ja elinkeinoministeriössä ja 0,06 henkilötyövuotta EU:n Amif-rahoitteeseen Osaava edustaja -hankkeeseen Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa.

Kotouttamisen osaamiskeskustoiminnan vuodelta 2018 siirtynyt momentin 4.18.32.70.03.2 määräraha, 3 010 754 euroa sekä Kotoutumisen ja hyvien etnisten suhteiden edistämisen vuoden 2018 momentin 4.18.32.70.03.1 määräraha 269 162 euroa oli työ- ja elinkeinoministeriön käytössä. Vuodelle 2020 siirretään yhteensä 958 208 euroa, mikä sisältää kotouttamisen osaamiskeskustoimintaan kohdennettua määrärahaa 631 854 euroa.

32.70.30. Valtion korvaukset kotouttamisesta (arviomääräraha)

Määrärahaa myönnettiin vuoden 2019 talousarviossa 222 073 000 euroa. Vuoden 2019 talousarvion määrärahasta 222 073 000 euroa käytettiin 201,6 miljoonaa euroa. Paluumuuttajien kustannuksiin käytettiin 1,5 miljoonaa euroa, laskennallisiin korvauksiin pakolaisista 58,7 miljoonaa euroa, muihin pakolaisista maksettaviin kuntakorvauksiin 114,5 miljoonaa euroa ja alkukartoituksiin 0,2 miljoonaa euroa. Määrärahaa jäi käyttämättä 20,6 miljoonaa euroa, koska korvausten piirissä olevien määrä on laskenut aiempia olettamia enemmän. Kaikkia korvaushakemuksia ei saatu käsiteltyä vuoden 2019 aikana. Lisäksi Kelalta on palautumassa perustoimeentulotukeen käyttämättä jäänyttä määrärahaa noin 2,6 miljoonaa euroa.

1.7.3 Tuotto- ja kululaskelma

Toiminnan tuotot 38,2 miljoonaa euroa (24,1 miljoonaa euroa vuonna 2018) koostuvat maksullisen toiminnan tuotoista 0,1 miljoonaa euroa, yhteisrahoitteisen toiminnan tuotoista 2,4 miljoonaa euroa ja yhteistoiminnan kustannusten korvauksista 5,8 miljoonaa euroa. Lisäksi summassa on mukana mm. Finnveran tytäryhtiön (Veraventure) varojen palautus valtiolle (20 milj.).

Toiminnan kulut olivat 63,2 miljoonaa euroa (59,7 miljoonaa euroa vuonna 2018). Suurimmat kuluerät ovat henkilöstökulut 29,7 miljoonaa euroa, palvelujen ostot 13,6 miljoonaa euroa, muut kulut 10,2 miljoonaa euroa sekä sisäiset kulut 9,2 miljoonaa euroa.

Palvelujen ostoihin sisältyy muun muassa asiantuntija- ja tutkimuspalveluhankinnat 6,2 miljoonaa euroa (vuonna 2018 asiantuntija- ja tutkimuspalveluhankinnat 5,1 miljoonaa euroa), tietotekniikan asiantuntija- ja ylläpitopalveluhankinnat 5,2 miljoonaa euroa (4,9 miljoonaa euroa 2018). Palvelujen ostoihin sisältyy myös ICT-palvelujen ostot valtion virastoilta ja laitoksilta (Valtori) 0,32 miljoonaa euroa (0,25 miljoonaa euroa vuonna 2018) sekä talous- ja henkilöstöhallinnon palvelujen ostot (Palkeet) 0,38 miljoonaa euroa (0,35 miljoonaa euroa vuonna 2018).

Muissa kuluissa 10,2 miljoonaa euroa suurimpina erinä ovat jäsenmaksut ulkomaille 7,5 miljoonaa euroa (7,4 miljoonaa euroa 2018) ja matkustuspalvelut 2,2 miljoonaa euroa (1,6 miljoonaa euroa 2018). Valtioneuvoston myöntämä EU-puheenjohtajuuden matkustuksen erillismääräraha (momentti 23.01.24.1) nosti matkustuspalvelujen osuutta (määrärahan käyttö yhteensä 293 560,47 euroa)

Rahoitustuottoja kertyi vuonna 2019 yhteensä 30,1 miljoonaa euroa (132,2 miljoonaa euroa 2018) ja rahoituskuluja 0,001 miljoonaa euroa (69,6 miljoonaa euroa 2018). Rahoitustuottojen ja -kulujen lasku edellisiin vuosiin verrattuna johtui pääosin siitä, että suurin osa Suomen Vientiluotto Oy:n lainoista maksettiin takaisin vuonna 2018. Vuonna 2019 rahoitustuotoissa on mukana myös Huoltovarmuusrahaston edellä tulomomenttien yhteydessä kuvattu osinkotulo 21,2 miljoonaa euroa.

Työ- ja elinkeinoministeriön tuotto- ja kululaskelmassa siirtotalouden tuottoja kertyi 199 872 miljoonaa euroa (228,6 miljoonaa euroa 2017) ja siirtotalouden kuluja 291 788 miljoonaa euroa (317,7 miljoonaa euroa vuonna 2017). Huoltovarmuuskeskuksesta on tuloutettu 37 miljoonaa euroa Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain 12 §:n perusteella. Palkkaturva-maksujen tuloutuksia on kirjattu 19,5 miljoonaa virheellisesti kuluihille. Alla olevaan taulukkoon 27 tiedot on oikaistu.

Taulukko 27. Siirtotalouden tuotot ja kulut 2017–2019

Siirtotalouden tuotot ja kulut (1 000 €)	2017	2018	2019
Tuotot			
Siirtotalouden tuotot EU:lta	221 201	189 344	162 872
Siirtotalouden tuotot sosiaaliturvarahastoilta*	23 413	19 213	19 531
Siirrot talousarvion ulkopuolelta	0	0	0
Siirtotalouden tuotot valtionhallinnolta		20 000	37 000
Tuotot yhteensä	244 614	228 557	219 403
Kulut			
Siirtotalouden kulut paikallishallinnolle	88 786	106 386	100 542
Siirtotalouden kulut sosiaaliturvarahastoille		29 040	26 840
Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle	66 977	22 381	50 302
Siirtotalouden kulut rahoitus- ja vakuutuslaitoksille	24 277	444	0
Siirtotalouden kulut voittoa tavoittamattomille yhteisöille*	6 450	5 940	6 351
Siirtotalouden kulut kotitalouksille	1 065	1 084	1 101
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	18 429	39 087	2 501
Siirrot valtionhallinnolle	158 497	94 139	105 549
Muut		19 176	18 133
Kulut yhteensä	364 481	317 677	311 319

*LKP-kulutilille 82510000 on virheellisesti kirjattu palkkaturvamaksuja, jotka olisi pitänyt kirjata LKP-tulotilille 80200000. Taulukkoon on tehty oikaisu tämän tiliöinnin osalta.

Siirtotalouden kuluihin on kirjattu käyttötalouden kuluina valtionhallinnolle yhteensä 105,5 miljoonaa euroa muun muassa 94,4 miljoonan euron yleisavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:lle.

Tilikauden kulujäämää kertyi 89,2 miljoonaa euroa (2018 kulujäämä 63,8 miljoonaa euroa).

1.7.4 Tase

Työ- ja elinkeinoministeriön taseen loppusumma on 1 765 miljoonaa euroa (1 752 miljoonaa euroa 2018).

Käyttöomaisuusarvopapereiden yhteisarvo oli 1 655 miljoonaa euroa (1 618 miljoonaa euroa 2018). Valtioneuvoston yleisistunto päätti 9.2.2017 valtuuttaa työ- ja elinkeinoministeriön merkitsemään vuosien 2017 - 2019 aikana valtion puolesta Terrafame Group

Oy:n osakkeita ja korottamaan Terrafame Group Oy:n omaa pääomaa 22 500 000 eurolla. Tämän päätöksen perusteella työ- ja elinkeinoministeriö merkitsi 22 500 kappaletta Terrafame Group Oy:n uusia osakkeita 1 000 euron osakekohtaiseen hintaan. Terrafame Group Oy:n nimi on muutettu Suomen Malmijalostus Oy:ksi vuonna 2018. Suomen Malmijalostus Oy:n osakkeiden merkintähinta, yhteensä 22 500 000 euroa, maksettiin valtion vuoden 2017 talousarviossa momentille 32.01.89. (Osakehankinnat) myönnetystä 100 000 000 euron määrärahasta.

Valtioneuvoston yleisistunto päätti 28.3.2019 valtuuttaa työ- ja elinkeinoministeriön korottamaan valtion puolesta Suomen Teollisuussijoitus Oy:n omaa pääomaa 14 500 000 eurolla. Päätöksen perusteella työ- ja elinkeinoministeriö sijoitti Suomen Teollisuussijoitus Oy:n vapaaseen pääomaan 14 500 000 euroa, joka maksettiin valtion vuoden 2017 talousarviossa momentille 32.20.88. (Pääomasijoitus Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle) myönnetystä 29 500 000 euron määrärahasta.

Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset (15,9 miljoonaa) vähenivät Finnveran pääomalainan 7,5 miljoonan euron takaisinmaksun myötä.

Pitkäaikaisia saamisia on 88,6 miljoonaa euroa (104 miljoonaa euroa 2018), josta 82 miljoonaa on Suomen Vientiluotto Oy:n euromääräinen laina.

Lyhytaikaiset saamiset 5,5 miljoonaa euroa (6,6 miljoonaa euroa 2018) koostuu Suomen Vientiluotto Oy:n tuotonvaihto- ja -tasaussopimuksiin liittyvistä korkojaksotuksista (3,0 miljoonaa euroa) ja muista lyhytaikaisista saamisista.

Lyhytaikaiset velat ovat 926,7 miljoonaa euroa (916,2 miljoonaa euroa vuonna 2018), josta suurimpana eränä on talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdys-tilien saldot 913,4 miljoonaa euroa (903,4 miljoonaa euroa vuonna 2018). Lisäksi summassa on mukana saadut ennakot 1,6 miljoonaa euroa (2,7 miljoonaa euroa vuonna 2018), ostovelat 2,3 miljoonaa euroa (2,5 miljoonaa euroa vuonna 2018) ja siirtovelat 7,8 miljoonaa euroa (6,2 miljoonaa euroa 2018). Siirtoveloissa on mukana Suomen Vientiluotto Oy:n tuotonvaihto- ja -tasaussopimuksiin sekä tuotonvaihtosopimusten suojauksiin liittyvät korkojaksotukset 1,5 miljoonaa euroa.

1.8 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Kansliapäällikkö vastaa ministeriön sisäisen valvonnan yleisestä toteuttamisesta ja kehittämisestä. Toimintayksiköiden esimiehet ovat vastuussa käytännön valvontatoimenpiteistä, ohjeistamisesta sekä kehittämisestä omalla vastuualueellaan. Esimiehet huolehtivat, että ministeriössä toteutetaan asianmukaiset ja tehokkaat sisäisen valvonnan menettelyt, jotka koskevat ministeriön toiminnan, talouden ja tietoturvan järjestämistä. Määräykset sisäisen valvonnan järjestämisestä ovat ministeriön taloussäännön luvussa 1.3.

Ministeriön riskienhallintapolitiikka on uusittu. Siitä käy ilmi riskienhallinnan tarkoitus, liityntä ministeriön toimintaan ja tavoitteisiin, riskityypit ja vastuut. Riskienhallintatyötä rytmittämään on laadittu riskienhallinnan vuosikello, mikä on tiiviisti kytketty tulosohjausmenettelyn vuosikelloon.

Tarkastus ja auditointi vastuualue on arvioinut sisäisen valvonnan riittävyttä ja asianmukaisuutta suorittamiensa tarkastusten ja arviointien, antamiensa lausuntojen ja muiden selvitysten perusteella. Valtionvarain controller -toiminto on tarkastusviranomaisena tehnyt EU:n rakennerahastojen tarkastukset.

Ministeriön yksiköt ovat arvioineet riskinsä ja suunnitelleet niille hallintatoimet riskienhallintapolitiikan mukaisesti. Vastuualueen arvion mukaan ministeriön yksiköt ovat vielä vuonna 2019 arvioineet riskejään hyvin eri tasoisesti ja erilaisista lähtökohdista. Yhtenäinen käsitys riskeistä ja niiden hallinnasta on ollut puutteellinen. Yksiköiden riskikartat olivat kehittyneet, mutta ne olisivat voineet olla vielä paremmin yhteydessä TEM:n toiminnallisiin painopisteisiin.

Strategisten ja digihankkeiden tarkastusten yhteydessä havaittiin tarve kehittää ja uudistaa hankeohjeistusta. Ministeriön yhteydessä toimivien erillisyksiköiden arvioinneissa annettiin suosituksia yksiköiden työmenetelmien, tiedottamisen ja organisoinnin kehittämiseksi.

Tuloksellisuuden laskentatointa kehitetään edelleen. Työajan kohdentamisen puutteisiin on kiinnitetty erityistä huomiota. Toimintayksiköiden kanssa yhteistyössä kehitetään raportointia, toimintakoodistoa ja koodien oikean käytön ohjeistusta.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että kokonaisuutena sisäisen valvonnan menettelyt täyttävät kohtuullisesti talousarvioasetuksen 69:ssä säädetyt toiminnan laillisuuden ja tuloksellisuuden varmistamista, varojen turvaamista sekä tietojen oikeellisuutta ja riittävyttä koskevat tavoitteet.

1.9 Arvioinnin tulokset

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

Vuonna 2019 valmistui valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan osana julkaistu tutkimus (26/2019) työttömien määräaikaishaastatteluiden vaikutuksista. Lisäksi vuoden 2019 aikana valmistui osana työ- ja elinkeinoministeriön tutkimus- ja selvitystoimintaa arviointi työkokeilusta (TEM Julkaisuja 16/2019) sekä yritystoiminnan kehittämispalveluista (TEM Julkaisuja 48/2019). Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön tilaamassa tutkimuksessa aktiivimallin vaikutuksista (VATT julkaisuja 189/2019) arvioitiin muun muassa aktiivimallin vaikutuksia TE-toimistojen toimintaan ja työttömien palveluihin ohjautumiseen.

Määräaikaishaastatteluiden arvioitiin tutkimuksen perusteella lisänneen palveluihin ohjattujen asiakkaiden määrää ja näin ollen välillisesti parantaneen työllisyyttä. Määräaikaishaastattelujen suorat työllisyysvaikutukset ovat suhteellisen vähäisiä, mutta haastattelumäärien lisääntymisellä on kuitenkin tilastollisesti merkitsevä syy-yhteys työllistymiseen avoimille työmarkkinoille ja alueiden kohtaantotehokkuuteen. Määräaikaishaastattelut ovat myös parantaneet asiakastietojen ajantasaisuutta ja asiakasymmärrystä, mutta toisaalta lisääntynyt työ määrä ja resurssien keskittäminen määräaikaishaastatteluiden toteuttamiseen on saattanut viedä mahdollisuuksia keskittyä asiakkaiden esittelyyn työnantajille. (VNTEAS 26/2019)

Aktiivimallin käyttöönoton jälkeen työllistymistä edistäviin palveluihin osallistuminen kasvoi sekä Kelan etuuksia että ansiopäivärahaa saavien työttömien joukossa. Palveluihin osallistuminen kasvoi erityisesti vanhimmissa ikäryhmissä, joissa työllistyminen avoimille työmarkkinoille on harvinaisempaa. Ansioturvan saajien keskuudessa eniten kasvoi lyhyisiin, juuri aktiivimallin ehdot täyttäviin palveluihin osallistuminen. Sen sijaan aktiivimallin työllisyysvaikutuksia ei pystytty tutkimuksessa luotettavasti arvioimaan.

TE-toimistojen asiantuntijoille ja esimiehille suunnatun kysely- ja haastattelututkimuksen perusteella työttömien työnhakijoiden halukkuus osallistua palveluihin lisääntyi ja tähän kasvaneeseen palvelutarpeeseen vastattiin ennen kaikkea ostopalveluilla, mutta myös omaa palvelutarjontaa kehitettiin. TE-toimistoissa aktiivimallia ei pidetty työvoimapolitiittisesti tarkoituksenmukaisena keinona edistää työllisyyttä. Vastaajien mielestä aktiivimallin avulla ei pystytty vastaamaan erilaisten asiakkaiden motivaatioon, tarpeisiin ja edellytyksiin aktivoitua, minkä takia sitä pidettiin eriarvioistavana, epäoikeudenmukaisena ja väärin asiakasryhmiin kohdentuvana. Virkailijat katsoivat aktiivimallin kannustavan aktiivisuuteen, mikä ei perustu asiakkaiden tarpeisiin, motivaatioon tai työvoimapolitiittiseen tarkoituksenmukaisuuteen, vaan aktiivimallin ehtojen täyttämiseen. (VATT 189/2019)

Työkokeilututkimuksen tulosten perusteella työkokeilu on pääosin hyvin toimiva palvelu, joka työllistää ja ohjaa opintoihin asiakkaita verrokkejaan paremmin. Työkokeilun kustannukset työhallinnolle ovat varsin alhaiset ja työkokeilun hyöty julkiselle taloudelle ja muulle yhteiskunnalle arvioitiin ylittävän sen kustannukset. Tilastollisen vertailuanalyysin tulosten mukaan työkokeiluihin osallistuneiden työnhaku päättyi nuorten urasuuntansa hakevien osalta vertailuryhmää useammin opiskeluun. Työhön palaavien työkokeiluihin osallistuvien osalta työnhauksen päättymisen työllistymiseen oli yleisempää. Erot olivat tilastollisesti merkitseviä. Työkokeiluihin osallistuneiden joukossa työnhauksen jatkuminen oli harvinaisempaa, kuin vertailuryhmän jäsenillä. Työkokeilussa olleiden, työelämäänsä palaajien osalta tilastot eivät osoita merkittävää työllistymistä. Muu tutkimuksessa kerätty aineisto puhuu sen puolesta, että työelämäänsä paluuta tekevät asiakkaat tarvitsevat tilanteeseensa enemmän tukea.

Työkokeilun väärinkäytöstä kertoi tutkimuksen yhteydessä tehdyssä kyselyssä iso osa TE-toimiston asiantuntijoista. Epäkohdista merkittävin oli työkokeilijan hyödyntäminen varsinaisena resurssina, toiseksi yleisintä oli puutteellinen ohjaus. Muina aikoina kuin sopimuksessa sovittuina aikoina työkokeiluun osallistumisen edellyttäminen ja liian suuren työkokeilutuntimäärän teettäminen olivat harvinaisempia. Työkokeilijoiden käyttö varsinaisena työresurssina vaikuttaa tutkimuksen mukaan liian helpolta, jolla on vaikutuksensa myös kilpailun vääristymiseen. Työkokeilun valvonta näyttäytyy tämän tutkimuksen perusteella löyhältä. Valvonta perustuu TE-toimiston asiantuntijan omaan aktiivisuuteen, asiakkaiden vapaaehtoisesti kertomiin tietoihin, sekä muiden TE-toimiston asiantuntijoiden URA-järjestelmään tallentamiin tietoihin (TEM Julkaisuja 16/2019).

Yritystoiminnan kehittämispalvelujen arvioinnin yhteydessä tehdyssä kyselyssä sekä ELY- ja KEHA-keskusten palvelutyytyväisyystutkimuksissa asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä yritystoiminnan kehittämispalveluihin. Vuoden 2017 palvelutyytyväisyystutkimuksessa analyysi ja konsultointi saivat arvosanaksi 4,39 ja koulutus 4,11, suurimman mahdollisen arvosanan ollessa 5. Kehittämispalvelujen asiakkaat jakautuvat arvioinnin aineiston perusteella kahteen ryhmään: liiketoimintaosaamisen kehittäjiin ja liiketoiminnan laajentajiin. Liiketoimintaosaamisen kehittäjien tavoitteena on tyypillisesti parantaa yrityksen tuottavuutta ja kehittää esimerkiksi myyntiä ja markkinointia. Laajentajat sen sijaan ovat lanseeraamassa uutta tuotetta tai palvelua ja laajentamassa toimintaansa kansainväliseksi tai kotimaan sisällä.

Kehittämispalveluilla vahvistetaan yritysten liiketoimintaosaamista ja sen kautta liikevaihdon ja tuottavuuden kasvua. Innovaatioiden kaupallistamiseen ja kansainvälistymiseen sen sijaan kehittämispalvelujen vaikutuksen ovat vähäisempiä. Kyseessä on kyselytutkimus, joten tulos ei kerro palvelun onnistumisesta vaan sen kohdentumisesta. Arviot perustuivat asiakkaiden, palveluntuottajien ja ELY-keskusten esittämiin arvioihin. Käytännössä muilla tavoin vaikutuksia on mahdotonta arvioida, koska kyseessä on niin

pienimuotoinen tuki, että tuen vaikutus voitaisiin eristää yritysten taloudellisten lukujen analyysissä. (TEM Julkaisuja 48/2019).

1.10 Yhteenveto havaituista väärinkäytöksistä

Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot

Rakennerahastohankkeissa eli Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osarahoittamista hankkeista on kaikki julkiselta rahoitukseltaan yli 20 000 euron sääntöjenvastaisuudet sekä petokset tai petosepäilyt raportoitava neljä kertaa vuodessa Euroopan petoksentorjuntavirastoon (OLAF). Kertomusvuonna on raportoitu tällaisia tapauksia 20 hankkeessa, joista viisi on ESR-hankkeita ja 15 EAKR-hankkeita. Petosepäilyjä on vuonna 2019 raportoitu kaksi kappaletta.

Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot

Ohjelmakauden 2014-2020 rakennerahastohankkeisiin eli Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osarahoittamiin hankkeisiin tehtiin kertomusvuonna takaisinperintätoimia 122 hankkeessa. Takaisinperittäväksi määrätyn tukiosuuden määrä korkoineen oli yhteensä noin 764 000 euroa. Perintäpäätöksiä tehtiin yhtä paljon ESR- ja EAKR-hankkeisiin, mutta ESR-hankkeista perittävä kokonaissumma jäi noin 193 000 euroon, kun taas EAKR-hankkeista perittiin noin 570 000 miljoonaa euroa. Kaikki takaisinperinnät perustuvat hankkeen rahoittajan tekemään takaisinperintäpäätökseen ja perintäpäätöksiä tehtiin melko tasaisesti kaikissa ELY-keskuksissa ja maakuntien liitoissa. Sääntöjenvastaiset menot havaitaan pääasiassa hankkeen rahoittajan ja tarkastusviranomaisen tekemissä tarkastuksissa. Takaisinperittäväksi määrätystä tukiosuudesta on saatu jo perittyä takaisin noin 517 000 euroa kaikkiaan 96:stä hankkeesta.

Valtaosa takaisinperintäpäätöksistä koskevat kuluvan ohjelmakauden 2014-2020 hankkeita. Vuonna 2017 suljetun ohjelmakauden 2007-2013 hankkeisiin tehtiin kertomusvuonna vielä kaksi takaisinperintäpäätöstä. Niitä tehdään pääasiassa hankkeiden jälkiseurannan perusteella. Jälkiseurannalla kontrolloidaan mm. investointien pysyvyyttä eli yleisimmin koskevat vain EAKR-hankkeita.

Käytännössä takaisinperintään johtavat syyt liittyvät vain harvoin petoksiin tai aiheutuvat tahallisuudesta väärinkäytöksestä, kuten tietojen salaamisesta tai väärin tietojen antamisesta. Yleisin syy takaisinperinnän taustalla on, että jonkin yksittäisen kuluerän ei

katsota kuuluvan hankkeelle tai riittävää dokumentaatiota kuluerälle ei löydy tarkastuksessa. Yritystukihankkeiden takaisinperinnän syy on yleisimmin yritystoiminnan tai tuella hankittujen laitteiden myynti tai yrityksen ajautuminen konkurssiin.

2 Talousarvion toteumalaskelma

Osaston, momentin ja tilijaoittelun numero ja nimi		Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2019	Vertailu Tilin-päätös - Talous-arvio	Toteuma %
11. Verot ja veronluonteiset tulot		843 552,15	5 364	5 363,69	0,00	100
11.04.01.	Arvonlisävero	843 552,15	5 364	5 363,69	0,00	100
12. Sekalaiset tulot		300 628 442,00	352 820 612	314 713 675,96	-38 106 936,47	89
12.23.99.	Valtioneuvoston kanslian muut tulot		63 750	63 750,00	0,00	100
12.32.30.	Siirrot valtion talousarvion ulkopuolisista rahastoista		58 600 000	58 246 184,80	-353 815,20	99
12.32.31.	Palkkaturvamaksujen palautukset	19 213 247,04	19 531 465	19 531 464,92	0,00	100
12.32.50.	EU:n rakennerahastoista ja muista koheesiopolitiikan rahastoista saatavat tulot	189 343 554,38	200 000 000	162 871 509,81	-37 128 490,19	81
	12.32.50.01. Euroopan aluekehitysrahastosta saatavat tulot	92 927 286,36	105 000 000	102 747 585,23	-2 252 414,77	98
	12.32.50.01.1. Tulot kauden 2014-2020 ohjelmista, EAKR		105 000 000	99 922 720,54	-5 077 279,46	95
	12.32.50.01.2. Tulot kauden 2007-2013 ohjelmista, EAKR			2 824 864,69	2 824 864,69	0
	12.32.50.01.5. Tulot kauden 2014-2020 ohjelmista, EAKR	92 927 286,36				
	12.32.50.02. Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot	75 183 267,29	90 000 000	56 702 389,02	-33 297 610,98	63

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi		Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2019	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteuma %
	12.32.50.02.1. Tulot kauden 2014-2020 ohjelmista, ESR		90 000 000	56 702 389,02	-33 297 610,98	63
	12.32.50.02.2. Tulot kauden 2007-2013 ohjelmista, ESR	75 183 267,29				
	12.32.50.03. Vähävaraisten rahastosta saatavat tulot	3 208 000,73	5 000 000	3 396 535,56	-1 603 464,44	68
	12.32.50.04. PK-yritysaloitteesta saatavat tulot	18 025 000,00		25 000,00	25 000,00	0
12.32.99.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot	41 097 373,06	29 729 520	29 104 888,70	-624 631,08	98
	12.32.99.02. Royalty-tulot	3 501 012,62	4 500 000	3 875 368,92	-624 631,08	86
	12.32.99.06. Muut tulot	37 596 360,44	25 229 520	25 229 519,78	0,00	100
12.39.04.	Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	49 625 367,39	42 930 538	42 930 538,49	0,00	100
12.39.10.	Muut sekalaiset tulot	1 348 900,13	1 965 339	1 965 339,24	0,00	100
13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset		77 849 862,92	13 404 559	13 404 559,18	0,00	100
13.01.05.	Korot muista lainoista	61 849 862,92	13 404 559	13 404 559,18	0,00	100
13.03.01.	Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden myyntitulot	16 000 000,00				
15. Lainat		1 683 391 390,91	22 592 102	22 592 101,66	0,00	100
15.01.04.	Muiden lainojen lyhennykset	1 683 391 390,91	22 592 102	22 592 101,66	0,00	100
Tuloarviotilit yhteensä		2 062 713 247,98	388 822 637	350 715 700,49	-38 106 936,47	90

Päälukon, momentin ja tilijaoituksen numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2019 määrärahojen		Tilinpäätös 2019	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö 2019	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2019	Käyttö vuonna 2019 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
23. Valtioneuvoston kanslia		88 012,11	557 268	332 328,62	224 939,80	557 268,42	0,00	54 500,27	611 350,31	386 410,51	224 939,80
23.01.03.	Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (S2)		92 850	92 850,04		92 850,04	0,00		92 850,04	92 850,04	
	23.01.03.1. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkausmenot		92 850	92 850,04		92 850,04	0,00		92 850,04	92 850,04	
23.01.24.	Suomen EU-puheenjohtajuus (S2)	88 000,00	464 000	239 060,20	224 939,80	464 000,00	0,00	54 500,27	518 500,27	293 560,47	224 939,80
	23.01.24.1. Lisähenkilöstön palkkausmenot sekä muut kulutusmenot (EK)	88 000,00	464 000	239 060,20	224 939,80	464 000,00	0,00	54 500,27	518 500,27	293 560,47	224 939,80
23.01.29.	Arvonlisäveromenot (A)	12,11	418	418,38		418,38	0,00				
24. Ulkoministeriön hallinnonala		90 000,00	100 000		100 000,00	100 000,00	0,00	188 205,95	288 205,95	115 481,18	158 397,13
24.90.68.	Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (S3)	90 000,00	100 000		100 000,00	100 000,00	0,00	188 205,95	288 205,95	115 481,18	158 397,13
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala		500 000,00	0				0,00	198 000,00	198 000,00	198 000,00	0,00
28.70.05.	Maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelun ja toimeenpanon tuki ja ohjaus (S3)	500 000,00	0				0,00	198 000,00	198 000,00	198 000,00	0,00
	28.70.05.1. Maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelun ja toimeenpanon tuki ja ohjaus	500 000,00	0				0,00	198 000,00	198 000,00	198 000,00	0,00
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala		727 901 165,92	504 217 838	320 880 790,09	50 163 278,10	371 044 068,19	133 173 769,73	179 516 694,35	363 934 193,96	223 447 401,40	97 570 581,71
32.01.01.	Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (netto) (S2)	32 874 000,00	33 700 000	24 734 908,19	8 965 091,81	33 700 000,00	0,00	8 709 173,33	42 409 173,33	33 444 081,52	8 965 091,81
	32.01.01.1. Toimintamenot (KPY)	31 654 000,00	32 180 000	25 538 108,69	6 641 891,31	32 180 000,00	0,00	7 905 788,61	40 085 788,61	33 443 897,30	6 641 891,31

Päälukon, momentin ja tilijaoittelun numero, nimi ja määrälajike		Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2019 määrärahojen		Tilinpäätös 2019	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö 2019	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2019	Käyttö vuonna 2019 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
	32.01.01.2. Tutkimus- ja selvitystoiminta (KPY)	1 200 000,00	1 500 000	541 980,14	958 019,86	1 500 000,00	0,00	803 384,72	2 303 384,72	1 345 364,86	958 019,86
	32.01.01.3. Ulkopuolinen rahoitus (KPY)	20 000,00	20 000	-1 097 682,20	1 117 682,20	20 000,00	0,00	0,00	20 000,00	-1 097 682,20	1 117 682,20
	32.01.01.4. Toimintamomenttien tulot (KPY)	0,00		-247 498,44	247 498,44	0,00	0,00			-247 498,44	247 498,44
32.01.02.	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintameno (netto) (S2)	2 064 205,86	1 616 444	50 638,45	1 565 805,55	1 616 444,00	0,00	48 284,94	1 664 728,94	98 923,39	1 565 805,55
	32.01.02.1. Toimintameno (KPY)	1 893 400,86	1 499 944	211,19	1 499 732,81	1 499 944,00	0,00	0,00	1 499 944,00	211,19	1 499 732,81
	32.01.02.2. Yritystoiminnan kehittämis- palvelut (KPY)	170 805,00	116 500	50 427,26	66 072,74	116 500,00	0,00	48 284,94	164 784,94	98 712,20	66 072,74
32.01.20.	Siviilipalvelus (A)		1 059 976				1 059 976,42				
32.01.21.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (S3)	5 732 000,00	826 000		826 000,00	826 000,00	0,00	6 281 042,99	7 107 042,99	1 964 315,13	5 142 727,86
32.01.29.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonnäkövero (A)	2 379 240,48	2 296 711	2 296 711,23		2 296 711,23	0,00				
32.01.40.	Valtionavustus yritysten kansainvälistymiseen ja yrittäjyyden edistämiseen (S3)	5 651 000,00	5 959 000	3 908 685,00	2 050 315,00	5 959 000,00	0,00	2 078 425,89	8 037 425,89	5 781 678,25	2 211 153,89
32.01.60.	Siirrot hallinnonalan rahastoihin (A)		20 000				20 000,00				
32.01.66.	Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (S2)	8 507 000,00	8 507 000	4 987 186,18	3 519 813,82	8 507 000,00	0,00	3 019 077,91	11 526 077,91	8 006 264,09	3 519 813,82
32.01.88.	Pääomasijoitus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:lle (S3)	15 000 000,00									
32.01.89.	Osakehankinnat (S3)	46 000 000,00		0,00		0,00	0,00	22 500 000,00	22 500 000,00	22 500 000,00	0,00

Päälukon, momentin ja tilijaoittelun numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2019 määrärahojen		Tilinpäätös 2019	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö 2019	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2019	Käyttö vuonna 2019 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.20.28.	Materiaalitehokkuuden edistäminen (S3)	400 000,00	400 000		400 000,00	400 000,00	0,00	570 397,53	970 397,53	237 153,60	733 243,93
	32.20.28.1. Materiaalitehokkuuden edistäminen (KPY)	270 000,00	270 000		270 000,00	270 000,00	0,00	317 597,53	587 597,53	114 353,60	473 243,93
	32.20.28.2. Materiaalikatselmukset (EK) (enintään)	130 000,00	130 000		130 000,00	130 000,00	0,00	252 800,00	382 800,00	122 800,00	260 000,00
32.20.41.	Erityisavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n tutkimusinfrastruktuuriin (A)	1 500 000,00	10 400 000	10 400 000,00		10 400 000,00	0,00				
32.20.42.	Kasvukosysteemien ja innovatiivisten julkisten hankintojen kehittäminen (S3)	5 000 000,00	5 000 000	1 335 707,26	3 664 292,74	5 000 000,00	0,00	7 941 028,51	12 941 028,51	6 286 642,81	6 654 385,70
32.20.44.	Kiertotalouden investointi- ja kehittämistuki (S3)	2 000 000,00	2 000 000	93 340,00	1 906 660,00	2 000 000,00	0,00	1 934 100,00	3 934 100,00	673 900,00	3 260 200,00
32.20.46.	Laivanrakennuksen innovaatiotuki (S3)	10 000 000,00	10 000 000		10 000 000,00	10 000 000,00	0,00	0,00	10 000 000,00		10 000 000,00
32.20.47.	Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset (A)	19 619 946,59	30 777 000	18 133 336,33		18 133 336,33	12 643 663,67				
32.20.49.	Valtionavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n toimintaan (S2)	89 303 000,00	94 403 000	94 403 000,00		94 403 000,00	0,00		94 403 000,00	94 403 000,00	0,00
32.20.50.	Avustus kansainvälisen teknologiapalkinnon maksamiseen (S2)	1 000 000,00									
32.20.51.	Naisille suunnattu innovaatiopalkinto (S2)	8 000,00	8 000	8 000,00		8 000,00	0,00		8 000,00	8 000,00	0,00
32.20.80.	Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitustoimintaan (A)	214 786 638,22									
32.20.82.	Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan (A)		10 000	0,00		0,00	10 000,00				

Päälukon, momentin ja tilijaoituksen numero, nimi ja määrälajeli		Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2019 määrälajeli		Tilinpäätös 2019	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärälajeli koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö 2019	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrälajeli	Käytettävissä vuonna 2019	Käyttö vuonna 2019 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.20.87.	Päälajeli talousuuden uudistamiseen ja yritysveltoisten liiketoimintaekosysteemien kehittämiseen (A)	0,00		0,00		0,00	0,00	1 658 234,04	1 658 234,04	0,00	
32.20.88.	Päälajeli Suomen Teollisuusliiito Oy:lle (S3)							14 500 000,00	14 500 000,00	14 500 000,00	0,00
32.20.95.	Tuotonvaihtosopimus- ja suojausmenot (A)		4 200 000	4 594 306,70		4 594 306,70	-394 306,70				
32.30.01.	Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (netto) (S2)	4 069 850,00	3 876 789	772 726,02	3 104 062,98	3 876 789,00	0,00	0,00	3 876 789,00	772 726,02	3 104 062,98
	32.30.01.1. Toimintamenot (KPY)	4 069 850,00	3 876 789	772 726,02	3 104 062,98	3 876 789,00	0,00	0,00	3 876 789,00	772 726,02	3 104 062,98
32.30.51.	Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (S2)	15 770 880,77	6 990 600	87 571,26	6 903 028,69	6 990 599,95	0,00	32 360 772,94	39 351 372,89	1 023 344,20	6 903 028,69
	32.30.51.03. Työvoimakoulutuksen hankinta (KPY)	15 470 880,77	6 906 353		6 903 028,69	6 903 028,69	3 324,00	31 266 000,00	38 172 352,69	0,00	6 903 028,69
	32.30.51.04. Palvelujen kehittämisen ja kokeilumenot (KPY)	300 000,00	84 247	87 571,26		87 571,26	-3 324,00	1 094 772,94	1 179 020,20	1 023 344,20	0,00
32.40.50.	Valtionavustus kuluttajajärjestölle (K)	872 000,00	872 000	872 000,00		872 000,00	0,00				
32.40.51.	Eräät merimiespalvelut (A)	1 080 759,86	1 303 811	1 101 129,26		1 101 129,26	202 681,74				
	32.40.51.1. Valtion osuus merimiespalvelutoiminnan menoista (KPY)	1 080 759,86	1 072 000	1 072 000,00		1 072 000,00	0,00				
	32.40.51.2. Valtion osuus työnantajille eräisiin merimiesten matkakustannuksiin (KPY)		231 811	29 129,26		29 129,26	202 681,74				
32.40.52.	Palkkaturva (A)		2 137 589	0,00		0,00	2 137 589,11				
	32.40.52.1. Palkkaturva (KPY)		2 080 780	0,00		0,00	2 080 779,50				
	32.40.52.2. Takaisinperittyjen saatavien palautukset ja korot(KPY)		79 291	0,00		0,00	79 291,07				

Päälukon, momentin ja tilijaoituksen numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2019 määrärahojen		Tilinpäätös 2019	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö 2019	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2019	Käyttö vuonna 2019 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
	32.40.52.3. Viranomaismaksut, oikeudenkäyntikulut ja konkurssikustannukset (KPY)		-22 481	0,00		0,00	-22 481,46				
32.40.95.	Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset (A)		50 000				50 000,00				
32.50.40.	Alueellisten innovaatioiden ja kokeilujen käynnistäminen (S3)	12 500 000,00	3 300 000	3 000 000,00	300 000,00	3 300 000,00	0,00	112 055,25	3 412 055,25	3 069 385,28	342 669,97
32.50.42.	Yritysten kehittämishankkeiden tukeminen (A)		12 633 249	0,00		0,00	12 633 249,00				
32.50.43.	Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin (A)	8 000,00									
32.50.44.	Alueellinen kuljetustuki (S3)	5 000 000,00	6 000 000	0,00	6 000 000,00	6 000 000,00	0,00	0,00	6 000 000,00		6 000 000,00
32.50.64.	EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikanohjelmiin (A)	123 232 754,61	164 499 325	94 795 346,72		94 795 346,72	69 703 978,42				
	32.50.64.07. EAKR 2014-2020 (KPY)	70 312 715,88	116 683 704	76 113 135,11		76 113 135,11	40 570 568,78				
	32.50.64.08. EAY ja ENI CBC (KPY)	8 258 790,38	14 020 000	12 793 964,67		12 793 964,67	1 226 035,33				
	32.50.64.08.1. EAY (KPY)	4 566 759,88	6 415 000	6 053 800,17		6 053 800,17	361 199,83				
	32.50.64.08.2. ENI CBC (KPY)	3 692 030,50	7 605 000	6 740 164,50		6 740 164,50	864 835,50				
	32.50.64.09. ESR 2014-2020 (KPY)	6 898 367,04	33 220 386	5 888 246,94		5 888 246,94	27 332 138,92				
	32.50.64.10. Vähävaraisten apu (KPY)		575 235	0,00		0,00	575 235,39				
	32.50.64.11. PK-yritysalote (KPY)	37 762 881,31									
32.50.65.	Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (A)		50 000	0,00		0,00	50 000,00				
32.60.40.	Energiatuki (A)	14 101 298,65	32 283 676	12 542 985,50		12 542 985,50	19 740 690,91				

Päälukon, momentin ja tilijaoituksen numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2019 määrärahojen		Tilinpäätös 2019	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö 2019	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2019	Käyttö vuonna 2019 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.60.41.	LNG-terminaalien investointituki (A)	13 830 000,00	14 930 000	14 929 080,00		14 929 080,00	920,00				
32.60.42.	Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi (A)	9 590,88	125 000	121 672,84		121 672,84	3 327,16				
32.60.45.	Uusiutuvan energian ja uuden energiateknologian investointituki (S3)	40 000 000,00						74 524 185,43	74 524 185,43	26 525 612,37	38 210 190,00
32.60.47.	Sähköisen liikenteen ja biokaasun liikennekäytön infrastruktuurin edistäminen (S3)	3 000 000,00									
32.70.03.	Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (S2)	3 561 000,00	1 830 667	872 459,15	958 207,51	1 830 666,66	0,00	3 279 915,59	5 110 582,25	4 152 374,74	958 207,51
	32.70.03.1. Kotouttamisen ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen (KPY)	291 000,00	626 667	240 604,90	386 061,76	626 666,66	0,00	269 161,68	895 828,34	509 766,58	386 061,76
	32.70.03.2. Kotouttamisen osaamiskeskus (EK) (enintään)	3 270 000,00	1 204 000	631 854,25	572 145,75	1 204 000,00	0,00	3 010 753,91	4 214 753,91	3 642 608,16	572 145,75
32.70.30.	Valtion korvaukset kotouttamisesta (A)	29 040 000,00	42 152 000	26 840 000,00		26 840 000,00	15 312 000,00				
	32.70.30.1. Paluumuuttajien kustannukset (KPY)		2 124 000	0,00		0,00	2 124 000,00				
	32.70.30.2. Laskennalliset korvaukset pakolaisista (KPY)		5 008 000	0,00		0,00	5 008 000,00				
	32.70.30.3. Muut pakolaisista maksettavat kuntakorvaukset (KPY)	29 040 000,00	33 977 000	26 840 000,00		26 840 000,00	7 137 000,00				
	32.70.30.4. Alkukartoituksen kustannukset (KPY)		1 043 000	0,00		0,00	1 043 000,00				
Määrärahatilit yhteensä		728 579 178,03	504 875 106	321 213 118,71	50 488 217,90	371 701 336,61	133 173 769,73	179 957 400,57	365 031 750,22	224 147 293,09	97 953 918,64

Työ- ja elinkeinoministeriön talousarvion toteutumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1 000 €) ¹⁾								Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1 000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy ²⁾	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö ³⁾	Vuoden 2019 valtuudet						Talousarvio-menot 2019	Määrä-raha-tarve 2020	Määrä-raha-tarve 2021	Määrä-raha-tarve 2022	Määrä-raha-tarve myöhemmin	Määrä-raha-tarve yhteensä
		Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittavissa 2020 TA:ssa						
32.20.41. Erityisavustus Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy:n tutkimusinfrastruktuuriin		13 500	0	13 500	13 500	0	0	10 400	2 100	500	500	0	3 100
Aikaisempien vuosien valtuudet													
Vuonna 2019 käytettävissä olleet valtuudet		13 500	0	0	13 500	0	0	10 400	2 100	500	500	0	3 100
32.20.48. Korko- ja muu tuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille¹⁾		22 000 000	0	22 000 000	13 539 317	8 460 683	0	38 751	42 241	46 836	49 083	225 266	363 426
Aikaisempien vuosien valtuudet													
Vuonna 2019 käytettävissä olleet valtuudet		22 000 000	0	22 000 000	13 539 317	8 460 683	0	38 751	42 241	46 836	49 083	225 266	363 426
32.20.82. Lainat Finnvera Oyj:n varainhankintaan		1 000 000	0	1 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aikaisempien vuosien valtuudet													
Vuonna 2019 käytettävissä olleet valtuudet		1 000 000	0	1 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
32.30.00. Työllistämistuloksesta maksettavat korvaukset		23 000	0	23 000	23 000	0	0	0	20	2 500	5 700	14 780	23 000
Aikaisempien vuosien valtuudet													
Vuonna 2019 käytettävissä olleet valtuudet		23 000	0	23 000	23 000	0	0	0	20	2 500	5 700	14 780	23 000
32.50.64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopolitiikan ohjelmiin	168 693	289 604	144 891	434 495	138 821	295 674	295 674	94 795	66 233	49 675	16 559	33 117	165 584
Aikaisempien vuosien valtuudet	168 693							79 669	16 755	12 567	4 189	8 378	41 889
Vuonna 2019 käytettävissä olleet valtuudet		289 604	144 891	434 495	138 821	295 674	295 674	15 126	49 478	37 108	12 370	24 739	123 695

Valtuudet ja niiden käyttö (1 000 €) ¹⁾								Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1 000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy ²⁾	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö ³⁾	Vuoden 2019 valtuudet						Talousarvio-menot 2019	Määräraha-tarve 2020	Määräraha-tarve 2021	Määräraha-tarve 2022	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
		Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittavissa 2020 TA:ssa						
32.60.40. Energiatuki		48 200	0	48 200	21 406	26 794	26 794	12 543	11 789	7 502	4 555	2 948	26 794
Aikaisempien vuosien valtuudet													
Vuonna 2019 käytettävissä olleet valtuudet		48 200	0	48 200	21 406	26 794	26 794	12 543	11 789	7 502	4 555	2 948	26 794
32.60.41 LNG- terminaalien investointituki	92 876							14 930	5 532	0	0	0	5 532
Aikaisempien vuosien valtuudet	92 876							14 930	5 532	0	0	0	5 532
Vuonna 2019 käytettävissä olleet valtuudet													
32.60.42. Valtiontuki sähköhuollon turvaamiseksi		7 000	0	7 000	0	7 000	0	0	0	0	0	0	0
Aikaisempien vuosien valtuudet													
Vuonna 2019 käytettävissä olleet valtuudet		7 000	0	7 000	0	7 000	0	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	261 569	23 358 304	144 891	23 503 195	13 713 044	8 790 151	322 468	171 419	127 895	104 513	70 697	261 331	564 436
Vuonna 2019 käytettävissä olleet valtuudet, josta		23 358 304	144 891	23 503 195	13 713 044	8 790 151	322 468	171 419	127 895	104 513	70 697	261 331	564 436
- korkotuki- tms. valtuudet 1)		22 000 000	0	22 000 000	13 539 317	8 460 683	0	38 751	42 241	46 836	49 083	225 266	363 426

1) Momentin 32.20.48 Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille valtuuden luonteesta johtuen laskelmalla ei esitetä tietoja aikaisempien vuosien valtuuksista, vaan ainoastaan vuonna 2019 käytettävissä olevat kumulatiiviset valtuustiedot. Momentin valtuuden käytöstä aiheutuvat talousarviomenot kirjataan Valtiokonttorissa. Julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annettua lakia (1543/2011) muutettiin heinäkuussa 2014 (486/2014) niin, että luotto- ja rahoituslaitosten kanssa korontasausluottoja koskevia korontasaus sopimuksia tai näitä vastaavia 6§:ssä tarkoitettuja korontauspäätöksiä voi tehdä enintään 7,0 miljardin euron pääoma-arvosta. Huhtikuussa 2016 tehdyn lain muutoksen (255/2016) mukaan pääoma-arvo korotettiin 13 miljardiin euroon ja edelleen joulukuussa 2016 (1513/2019) pääoma-arvo korotettiin 1.1.2017 lukien 22 miljardiin euroon.

3 Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2019-31.12.2019		1.1.2018-31.12.2018	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	81 353,00		108 561,03	
Muut toiminnan tuotot	<u>38 178 597,54</u>	38 259 950,54	<u>23 955 375,46</u>	24 063 936,49
	-		-	
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	89 880,96		104 990,78	
Henkilöstökulut	29 730 816,02		27 502 588,72	
Vuokrat	343 431,50		259 097,30	
Palvelujen ostot	13 601 094,29		12 001 877,87	
Muut kulut	10 174 928,31		9 397 799,14	
Poistot	0,00		15 208,46	
Sisäiset kulut	<u>9 248 781,30</u>	<u>63 188 932,38</u>	<u>10 385 932,22</u>	<u>-59 667 494,49</u>
JÄÄMÄ I	-	-24 928 981,84	-	-35 603 558,00
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	30 109 335,88		132 209 329,88	
Rahoituskulut	<u>-1 065,55</u>	30 108 270,33	<u>-69 569 321,63</u>	62 640 008,25
	-		-	
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset tuotot	0,00		-10 300,37	
Satunnaiset kulut	<u>-75,00</u>	<u>-75,00</u>	<u>-2 200,00</u>	<u>-12 500,37</u>
JÄÄMÄ II	-	5 179 213,49	-	27 023 949,88
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Siirtotalouden tuotot sosiaaliturvarahastoilta	0,00		19 213 247,04	
Siirtotalouden tuotot EU:n toimielimiltä ja muilta	162 871 509,81		189 343 554,38	
Siirtotalouden tuotot valtionhallinnolta	<u>37 000 000,00</u>	199 871 509,81	<u>20 000 000,00</u>	228 556 801,42
Kulut				
Siirtotalouden kulut paikallishallinnolle	100 542 173,77		106 386 424,86	
Siirtotalouden kulut sosiaaliturvarahastoille	26 840 000,00		29 040 000,00	
Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle	50 302 022,03		22 381 054,34	
Siirtotalouden kulut rahoitus- ja vakuutuslaitoksille	0,00		443 904,99	
Siirtotalouden kulut voittoa tavoittelemattomille	-13 180 234,29		5 939 988,52	
Siirtotalouden kulut kotitalouksille	1 101 129,26		1 084 314,10	
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	2 501 169,23		39 087 380,66	
Siirtotalouden kulut valtionhallinnolle	105 548 767,60		94 139 084,07	
Muut siirtotalouden kulut	<u>18 133 336,33</u>	<u>-291 788 363,93</u>	<u>19 176 041,60</u>	<u>-317 678 193,14</u>
JÄÄMÄ III	-	-86 737 640,63	-	-62 097 441,84
TUOTOT VEROISTA JA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Perityt arvonlisäverot	5 363,69		843 552,15	
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-2 462 218,17</u>	<u>2 456 854,48</u>	<u>-2 508 762,94</u>	<u>-1 665 210,79</u>
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ	-	-89 194 495,11	-	-63 762 652,63

4 Tase

	31.12.2019		31.12.2018	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIK. SIOITUKSET				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	-	0,00	-	0,00
AINEELLISET HYÖDYKKEET	-	-	-	-
Muut aineelliset hyödykkeet	59 690,17	59 690,17	59 690,17	59 690,17
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET	-	-	-	-
Käyttöomaisuusarvopaperit	1 655 200 157,42		1 618 200 157,42	
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	15 866 799,95	1 671 066 957,37	23 366 799,95	1 641 566 957,37
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIOITUKSET YHTEENSÄ		1 671 126 647,54		1 641 626 647,54
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
PITKÄAIKAISET SAAMISET				
Pitkäaikaiset saamiset	88 574 143,80	88 574 143,80	103 666 245,46	103 666 245,46
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	20 273,03		31 004,64	
Siirtosaamiset	3 653 177,24		3 366 539,71	
Muut lyhytaikaiset saamiset	1 835 567,61	5 509 017,88	3 162 723,05	6 560 267,40
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT	-	0,00	-	0,00
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		94 083 161,68		110 226 512,86
VASTAAVAA YHTEENSÄ		1 765 209 809,22		1 751 853 160,40

VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
VALTION PÄÄOMA				
Valtion pääoma 1.1.1998	5 333 006 975,02		5 333 006 975,02	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-4 497 336 864,33		-2 894 757 071,20	
Pääoman siirrot	92 066 768,40		-1 538 817 140,50	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>-89 194 495,11</u>	838 542 383,98	<u>-63 762 652,63</u>	835 670 110,69
ARVOSTUSERÄT	-	0,00	-	0,00
VIERAS PÄÄOMA				
PITKÄAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA	-	0,00	-	0,00
LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA				
Ta:n ulkop.olevien valt.rahastojen yhdystilit	913 425 123,68		903 443 260,14	
Saadut ennakot	1 631 665,41		2 673 876,67	
Ostovelat	2 301 335,61		2 533 465,21	
Kirjanpitoyksiköiden väliset tilitykset	628 279,88		563 754,11	
Edelleen tilitettävät erät	598 779,32		542 583,78	
Siirtovelat	7 837 771,92		6 204 009,20	
Muut lyhytaikaiset velat	<u>244 469,42</u>	<u>926 667 425,24</u>	<u>222 100,60</u>	<u>916 183 049,71</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		926 667 425,24		916 183 049,71
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>1 765 209 809,22</u>		<u>1 751 853 160,40</u>

5 Liitetiedot

Liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laatimisperiaatteista ja vertailtavuudesta

1. Budjetointia koskevat muutokset ja muutosten vaikutukset

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenojen 32.01.29. talousarviotilin määrärahaa on saanut käyttää momentilta 32.50.65. rahoitettavien valtion investointihankkeisiin liittyvien arvonlisävero-osuuk- sien maksamiseen sekä momenteilta 32.20.40. ja 32.20.42. maksettaviin kulutusmenoihin liittyvien arvonlisävero- osuuk- sien maksamiseen.

2. Valuuttakurssi, jota käytetty muutettaessa ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat sekä muut sitoumukset Suomen rahaksi

Ministeriön ulkomaanrahan määräiset ostovelat eivät ole olennaisia, joten niitä ei ole muutettu tilinpäätös- päivän kurssiin.

3. Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja niiden muutokset

Työ- ja elinkeinoministeriön tilinpäätös on laadittu noudattaen talousarviolakia ja -asetusta sekä valtiova- rainministeriön ja Valtiokonttorin määräyksiä ja ohjeita. Arvostusperiaatteissa ei ole tapahtunut muutoksia edelliseen tilikauteen verrattuna.

Valtion virka- ja työehtosopimuksessa sopimuskaudelle 2018-2020 (9.3.2018) on sopimuksen 6 §:ssä kir- jattu, että virkamiehelle ja työntekijälle, jonka palvelussuhde on alkanut viimeistään 3.9.2018 ja palvelus- suhde on keskeytymättä jatkunut 18.11.2018 saakka, maksetaan tammikuun 2019 palkanmaksun yhtey- dessä erillinen kertaerä. Kertaerä on suuruudeltaan 9,2 %:a yleisen virka- ja työehtosopimuksen 7 §:n mu- kaisesta kuukausipalkkauksesta. Kertaerää ei ole jaksotettu tilikaudelle 2018, vaan se kirjataan kokonaisuus- dessaan tilikauden 2019 menoksi.

4. Aikaisempiin vuosiin kohdistuneet tuotot ja kulut sekä talousarviotulot ja -menot sekä virheiden korjaukset

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole aikaisempiin vuosiin kohdistuvia korjauksia.

5. Tilinpäätöstietojen vertailtavuus edelliseen vuoteen

Tilinpäätöstiedot ovat vertailtavia edelliseen vuoteen nähden.

6. Selvitys tilinpäätösvuoden jälkeisistä olennaisimmista tapahtumista

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole tarvetta esittää selvityksiä tilinpäätös- vuoden jälkeisistä tapahtumista.

Liite 2: Nettoutetut tulot ja menot

Momentin numero ja nimi	Tilinpäätös 2018		Talousarvio 2019 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2019 määrärahojen käyttö vuonna 2019 siirto seuraavalle vuodelle		Tilinpäätös 2019	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
								Edellisiltä vuosilta siirtyneet määrärahat	Käytettävissä vuonna 2019	Käyttö vuonna 2019 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
32.01.01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (nettob)(S2)	Bruttomenot	41 145 687,53	42 700 000	32 271 075,01		41 236 166,82				40 980 248,34	
	Bruttotulot	8 271 687,53	9 000 000	7 536 166,82		7 536 166,82				7 536 166,82	
	Nettomenot	32 874 000,00	33 700 000	24 734 908,19	8 965 091,81	33 700 000,00	0,00	8 709 173,33	42 409 173,33	33 444 081,52	8 965 091,81
32.01.02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristö- keskusten toimintamenot (nettob) (S2)	Bruttomenot	2 141 270,80		50 638,45		1 616 444,00				98 923,39	
	Bruttotulot	77 064,94									
	Nettomenot	2 064 205,86	1 616 444	50 638,45	1 565 805,55	1 616 444,00	0,00	48 284,94	1 664 728,94	98 923,39	1 565 805,55
32.30.01. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (nettob) (S2)	Bruttomenot	4 291 780,85		772 726,02		3 876 789,00				772 726,02	
	Bruttotulot	221 930,85									
	Nettomenot	4 069 850,00	3 876 789	772 726,02	3 104 062,98	3 876 789,00	0,00	0,00	3 876 789,00	772 726,02	3 104 062,98

Liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Pääluokan ja momentin numero ja nimi	Talousarvio (TA + LTA:t)	Ylitys	Ylitys %
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala			
32.20.95. Tuotonvaihtosopimus- ja suojausmenot (arviomääräraha)	4 200 000	394 306,70	9
Pääluokka yhteensä	4 200 000	394 306,70	

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Pääluokan ja tilijaottelun numero ja nimi	Peruutettu	
	Tilijaottelu	Yhteensä
24. Ulkoministeriön hallinnonala		14 327,64
Vuosi 2017		14 327,64
24.90.68. Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö	14 327,64	
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala		42 916 210,85
Vuosi 2017		11 491 210,85
32.01.40. Valtionavustus yritysten kansainvälistymiseen ja yrittäjyyden edistämiseen	44 593,75	
32.20.87. Pääomalaina Finnvera Oyj:lle	1 658 234,04	
32.60.45. Uusiutuvan energian ja uuden energiateknologian investointituki	9 788 383,06	
Vuosi 2018		31 425 000,00
32.30.51.03. Työvoimakoulutuksen hankinta	31 266 000,00	
32.30.51.04. Palvelujen kehittämis- ja kokeilumenot	159 000,00	
Pääluokat yhteensä		42 930 538,49
Vuosi 2017		11 505 538,49
Vuosi 2018		31 425 000,00

Liite 5: Henkilöstökulujen erittely

	2019	2018
Henkilöstökulut	24 980 672,89	23 496 796,34
Palkat ja palkkiot	24 531 155,49	23 451 000,18
Tulosperusteiset erät		
Lomapalkkavelan muutos	449 517,40	45 796,16
Henkilösivukulut	4 750 143,13	4 005 792,38
Eläkekulut	4 312 319,95	3 716 002,51
Muut henkilösivukulut	437 823,18	289 789,87
Yhteensä	29 730 816,02	27 502 588,72
Johdon palkat ja palkkiot, josta	935 366,50	1 030 869,81
- tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	6 380,00	6 920,00
Johto	960,00	1 380,00
Muu henkilöstö	5 420,00	5 540,00

Liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole esitettävää liitteellä 6.

Liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole esitettävää liitteellä 7.

Liite 8: Rahoitustuotot ja kulut

Rahoitustuotot	2019	2018	Muutos 2019-2018
Korot euromääräisistä saamisista	7 741 515,34	12 323 709,29	-4 582 193,95
Korot valuuttamääräisistä saamisista	1 121 635,74	28 023 489,63	-26 901 853,89
Emissio-, pääoma- ja kurssierot saamisista	0,00	36 129 123,86	-36 129 123,86
Osingot	21 246 184,80	36 808 000,00	-15 561 815,20
Liikelaistosten voiton tuloutukset	0,00		0,00
Muut rahoitustuotot	0,00	18 925 007,10	-18 925 007,10
Rahoitustuotot yhteensä	30 109 335,88	132 209 329,88	-102 099 994,00
Rahoituskulut	2019	2018	Muutos 2019-2018
Korot euromääräisistä veloista	1 065,55	138,20	927,35
Korot valuuttamääräisistä veloista	0,00	23 397 079,21	-23 397 079,21
Emissio-, pääoma- ja kurssierot veloista	0,00	36 129 123,78	-36 129 123,78
SWAP-maksut veloista	0,00	8 040 480,44	-8 040 480,44
Sijoitusten ja lainasaamisten tileistäpoistot	0,00	2 002 500,00	-2 002 500,00
Muut rahoituskulut	0,00	0,00	0,00
Rahoituskulut yhteensä	1 065,55	69 569 321,63	-69 568 256,08
Netto	30 108 270,33	62 640 008,25	-32 531 737,92

Liite 9: Talousarviotaloudesta annetut lainat

Sektorit	Lainapääoma 31.12.2019	Lisäys 2019	Vähennys 2019	Lainapääoma 31.12.2018	Pääomamuutos 2019-2018
Yritykset	6 532 477,09	0,00	175 435,00	6 707 912,09	-175 435,00
Julkiset yritykset	6 532 477,09	0,00	175 435,00	6 707 912,09	-175 435,00
Asuntoyhteisöt	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	82 041 666,71		14 916 666,66	96 958 333,37	-14 916 666,66
Muut rahoituslaitokset	82 041 666,71	0,00	14 916 666,66	96 958 333,37	-14 916 666,66
Yhteensä	88 574 143,80	0,00	15 092 101,66	103 666 245,46	-15 092 101,66

Liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit

			31.12.2019		31.12.2018			
	Kappalemäärä	Markkina-arvo	Kirjanpitoarvo	Omistus- osuus %	Myynti-oikeuksien alaraja %	Saadut osin- got	Markkina-arvo	Kirjanpitoarvo
Julkisesti noteeraamattomat osakkeet ja osuudet	1 413 133		1 655 145 160,42					1 618 145 160,42
Finnvera Oyj	11 565		840 940,00	100,00				840 940,00
Finnvera Oyj			4 602 768,00					4 602 768,00
Finnvera Oyj			210 236 346,00					210 236 346,00
Finnvera Oyj			8 310 539,00					8 310 539,00
Finnvera Oyj			16 500 000,00					16 500 000,00
Suomen Teollisuussijoitus Oy	2 710		227 847 660,00	100,00				227 847 660,00
Suomen Teollisuussijoitus Oy	500		42 000 000,00					42 000 000,00
Suomen Teollisuussijoitus Oy	15 000		150 000 000,00					150 000 000,00
Suomen Teollisuussijoitus Oy	2 000		20 000 000,00					20 000 000,00
Suomen Teollisuussijoitus Oy	3 000		30 000 000,00					30 000 000,00
Suomen Teollisuussijoitus Oy	3 000		30 000 000,00					30 000 000,00
Suomen Teollisuussijoitus Oy	5 000		50 000 000,00					50 000 000,00
Suomen Teollisuussijoitus Oy	10 500		105 000 000,00					105 000 000,00
Suomen Teollisuussijoitus Oy	1 450		14 500 000,00					
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy	25		2 500,00					2 500,00
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy	799 975		79 997 500,00					79 997 500,00
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy			91 898 907,42					91 898 907,42
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy			15 000 000,00					15 000 000,00
Terrafame Oy	100		100 000,00					100 000,00
Terrafame Oy	1 750		1 750 000,00					1 750 000,00
Terrafame Oy	389 750		389 750 000,00					389 750 000,00
Terrafame Oy	77 500		77 500 000,00					77 500 000,00
Suomen Malmijalostus Oy	89 308		89 308 000,00					66 808 000,00
Fingrid Oyj *)						21 246 184,80		
Huoneisto- ja kiinteistöosakkeet	1		54 997,00					54 997,00
As Oy Porttikuja 3 ja 5	1		54 997,00					54 997,00
Osakkeet ja osuudet yhteensä	1 413 134		1 655 200 157,42			21 246 184,80		1 618 200 157,42

*)Fingrid Oyj:n osakkeet HVK:n kirjanpidossa. Osinko tuloutettu TEM:n momentille

Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset

	Kirjanpitoarvo 31.12.2019	Kirjanpitoarvo 31.12.2018
Finnvera Oyj	15 866 799,95	23 366 799,95
Yhteensä	15 866 799,95	23 366 799,95

Liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

31.12.2019	Vaihtuvakorkoiset			Kiinteäkorkoiset			Yhteensä
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	
Vastaavien rahoituserät							
Annetut euromääräiset velkakirjalainat	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Euromääräisten joukkovelkakirjalainojen ostot	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00		0,00	15 866 799,95	15 866 799,95
Euromääräiset lainasaamiset	0,00	0,00	0,00	14 931 786,75	59 666 666,64	13 975 690,41	88 574 143,80
Muut euromääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Muut valuuttamääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Muut lyhytaikaiset euromääräiset sijoitukset	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	14 931 786,75	59 666 666,64	29 842 490,36	104 440 943,75
31.12.2019	Vaihtuvakorkoiset			Kiinteäkorkoiset			Yhteensä
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	
Vastattavien rahoituserät							
Otetut euromääräiset lainat	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Otetut valuuttamääräiset lainat	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Lainat talousarvion ulkopuolella olevilta valtion rahastoilta	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Muut pitkäaikaiset velat	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Seuraavana tilikautena maksettavat lyhennykset	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Lyhytaikaiset euromääräiset lainat	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Lyhytaikaiset valuuttamääräiset lainat	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Valtion hoitoon jätetyt vieraat varat	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	
Yhteensä	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	

Liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut

Voimassa olevat takaukset ja niiden käytettävissä oleva enimmäismäärä				
Sektori	Voimassa 31.12.2019	Voimassa 31.12.2018	Voimassa Muutos 2019-2018	Käytettävissä enimmäismäärä 31.12.2019
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	2 000 599 798,53	2 060 277 309,20	-59 677 510,67	6 550 000 000,00
Finnvera Oyj	2 000 599 798,53	2 060 277 309,20	-59 677 510,67	6 550 000 000,00
Laki valtion erityisrahastoyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta (445/1998), luottojen ja takaus- ten pääoma ¹⁾	1 927 665 505,16	1 974 404 895,30	-46 739 390,14	4 200 000 000,00
Laki valtion alustakauksista (573/1972), laki valtionta- kuurahastosta (444/1998), alustakausluottojen ja suojautumisjärjestelyjen määrä ¹⁻³⁾	72 934 293,37	85 872 413,90	-12 938 120,53	1 350 000 000,00
Laki ympäristönsuojelu- ja energiainvestointeihin myön- nettävistä valtiontakauksista (609/1973), laki valtionta- kuurahastosta, takausluottojen pääoma ^{1-2) ja 4)}	0,00	0,00	0,00	1 000 000 000,00
Takaukset yhteensä	2 000 599 798,53	2 060 277 309,20	-59 677 510,67	6 550 000 000,00
Voimassa olevat takuut ja niiden käytettävissä oleva enimmäismäärä				
Sektori	Voimassa 31.12.2019	Voimassa 31.12.2018	Voimassa Muutos 2019-2018	Käytettävissä enimmäismäärä 31.12.2019
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	20 855 924 828,46	19 664 004 259,27	1 191 920 569,18	27 800 000 000,00
Finnvera Oyj	20 855 924 828,46	19 664 004 259,27	1 191 920 569,18	27 800 000 000,00
Laki valtion vientitakuista (422/2001), laki valtiontakuu- rahastosta (444/1998), vientitakuiden ja suojautumisjärjestelyjen yhteenlaskettu vastuu ^{1-2) ja 5)}	20 764 803 583,22	19 573 313 337,93	1 191 490 245,30	27 000 000 000,00
Laki valtion takuista perusraaka-ainehuollon turvaa- miseksi (651/1985), laki valtiontakuurahastosta (444/1998), raaka-ainetakuiden ja suojautumisjärjestely- jen yhteenlaskettu vastuu ^{1-2) ja 6)}	91 121 245,23	90 690 921,34	430 323,89	800 000 000,00
Takuut yhteensä	20 855 924 828,46	19 664 004 259,27	1 191 920 569,18	27 800 000 000,00
Takaukset ja takuut yhteensä	22 856 524 626,99	21 724 281 568,47	1 132 243 058,51	34 350 000 000,00

1) Finnveran yhtiölaissa (443/1998) säädetään kotimaan sekä vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan erillisyydestä. Kotimaan toi-
minnan tappiot katetaan kotimaan toiminnan rahastosta ja vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan tappiot vientitakuu- ja erityista-
kaustoiminnan rahastosta. Valtio vastaa Finnveran myöntämistä laissa valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasi-
joitustoiminnasta (445/1998) tarkoitettuihin takauksiin. Mikäli Finnvera Oyj:n vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan rahaston varat
eivät riitä toiminnasta aiheutuvien tappioiden kattamiseen, tappiot katetaan valtiontakuurahaston varoista, joita täydennetään tar-
vittaessa valtion budjetin otettavalla määrärahalta. Laki valtiontakuurahastosta (444/1998).

2) Sisältää voimassa olevat vastuut. Eri takuiden keskinäiset päällekkäisvastuut on eliminoitu.

3) Laki valtion alustakauksista (573/1972). Lain nojalla myönnettyjä alustakausluottoja ja suojautumisjärjestelyjä saa samanaikai-
sesti olla takaisin maksamatta enintään 1,35 mrd. euroa. Lain mukainen vastuu lasketaan seuraavasti: voimaan tulneiden takaus-
ten kattamien luottojen taattu pääoma ja sitovista takaustarjouksista puolet luottojen taattavasta pääomasta. Muun kuin euomää-
räisen luoton määrä lasketaan Euroopan Keskuspankin kyseiselle valuutalle julkaiseman, takausta myönnettäessä voimassa ole-
van viitekurssin mukaan. Tämän perusteella laskettu voimassa oleva vastuumäärä oli 69 020 833,36 per 31.12.2019

4) Laki ympäristönsuojelu- ja energiainvestointeihin myönnettävistä valtiontakauksista (609/1973). Lain nojalla myönnettyjen ta-
kausluottojen pääomasta saa samanaikaisesti olla takaisin maksamatta yhteensä enintään 1 mrd. euroa. Lain mukainen vastuu
lasketaan seuraavasti: voimaan tulneiden takauksien kattamien luottojen taattu pääoma ja sitovista takaustarjouksista puolet luot-
tojen taattavasta pääomasta. Muun kuin euomääräisen luoton määrä lasketaan Euroopan keskuspankin julkaiseman, takausta

myönnettäessä voimassa olevan viitekurssin mukaan. Tämän perusteella laskettu voimassa oleva vastuumäärä oli 0,00 euroa per 31.12.2019

5) Laki valtion vientitakuista (422/2001). Vientitakuiden ja suojautumisjärjestelyjen yhteenlaskettu vastuu saa olla enintään 27 mrd. euroa. Lain mukainen vastuu lasketaan seuraavasti: katteenmukainen nettovastuu, voimassaoleva vastuu ja puolet tarjousvastuusta, pääoma, vientitakuun myöntämispäivän Euroopan keskuspankin valuutalle ilmoittama valuuttakurssi. Tämän perusteella lasketut voimassa olevat takuuvastuut olivat 20 774 191 647,69 euroa per 31.12.2019. Finnvera-konserniin kuuluvan Suomen Vientiluotto Oy:n myöntämien vientiluottojen takaisinmaksuihin liittyvän riskin kattaa emoyhtiö Finnvera Oy:n myöntämä vientitakuu. Finnvera Oy:n toimesta EMTN-lainaohjelman alla tehtävällä varainhankinnalla on valtion takaus. Siltä osin kuin valtion takaamaa velkaa on käytetty vientiluottojen rahoittamiseen, valtion vastuu ei ole kahdenkertainen. Vientitakuulain 6 §:ssä tarkoitettujen erityisriskinoton piiriin kuuluvien vientitakuiden takausvastuu saa kuitenkin olla enintään 5 mrd. euroa ja 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen investointitakuiden takuuvastuu enintään 200 milj. euroa. Vientitakuiden takausvastuiden lain mukainen vastuu oli 1 041 342 114,92 euroa per 31.12.2019. Investointitakuuta ei ollut voimassa 31.12.2019.

6) Laki valtion takuista perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi (651/1985). Raaka-ainetakuiden ja suojautumisjärjestelyjen yhteenlaskettu vastuu saa olla enintään 0,8 mrd. euroa. Lain mukainen vastuu lasketaan seuraavasti: voimaan tulneiden takuiden kattamien luottojen pääoma ja sitovista takuutarjouksista puolet luottojen taattavasta pääomasta. Takuuvastuun laskemista varten sopimusvaluutta muunnetaan euroiksi käyttäen Euroopan keskuspankin raaka-ainetakuun myöntämispäivänä sopimusvaluutalle ilmoittamaa kurssia. Tämän perusteella lasketut voimassa olevat takuuvastuut olivat 73 541 428,34 euroa per 31.12.2019.

Voimassa olevat takaukset ja takuut valuutoittain			
Valuutta	Vasta-arvo	Jakauma	Tilinpäätöspäivän valuuttakurssi
	€	%	€
Euro	16 178 830 763,87	71 %	
Yhdysvaltojen dollari	6 304 526 195,83	28 %	1,1234
Muut	373 167 667,28	2 %	
Yhteensä	22 856 524 626,99	100 %	

Liite 12.2: Muut monivuotiset vastuut

Valtion talousarvion yksityiskohtaisten perustelujen yleisten määräysten kohdan Toimintamenomäärärahat perusteella tehdyt tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset						
€	Talousarvio-menot 2019	Määräraha-tarve 2020	Määräraha-tarve 2021	Määräraha-tarve 2022	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
Tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Muulla kuin valtion talousarvion yksityiskohtaisten perustelujen yleisten määräysten kohdan Toimintamenomäärärahat perusteella tehdyt sopimukset ja sitoumukset						
€	Talousarvio-menot 2019	Määräraha-tarve 2020	Määräraha-tarve 2021	Määräraha-tarve 2022	Määräraha-tarve myöhemmin	Määräraha-tarve yhteensä
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut sopimukset ja sitoumukset yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut monivuotiset vastuut yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Ydinvastuulain 18 §:n (484/1972, sellaisena kuin se on laissa 581/2011) mukaan Suomessa sijaitsevan ydinlaitoksen haltijan tämän lain mukainen vastuu samasta ydintapahtumasta johtuneista, Suomessa syntyneistä ydinvahingoista on rajoittamaton. Suomessa sijaitsevan ydinlaitoksen haltijan tämän lain mukaisen vastuun enimmäismäärä samasta ydintapahtumasta johtuneista, muualla kuin Suomessa syntyneistä ydinvahingoista on 600 miljoonaa erityisnosto-oikeutta. Laitoksenhaltijan on otettava vastuiden kattamiseksi ydinvastuuvakuutus 600 miljoonan erityisnosto-oikeuden määrään saakka. Valtioneuvostolla on oikeus laitoksenhaltijan hakemuksesta päättää, ottaen huomioon laitoksen koko tai laatu taikka kuljetuksen laajuus, että vastuun enimmäismäärä on alempi kuin 600 miljoonaa erityisnosto-oikeutta, mutta kuitenkin vähintään viisi miljoonaa erityisnosto-oikeutta. Ydinaineen kuljetuksen aikana sattuneesta ydintapahtumasta on laitoksenhaltija vastuussa tämän lain mukaan muiden vahinkojen kuin kuljetusvälineeseen kohdistuneen vahingon osalta vähintään viiden miljoonan erityisnosto-oikeuden määrään saakka. Korvausmäärälle tuleva korko ja oikeudenkäyntikulujen korvaus eivät sisälly vastuumääriin. (L:lla 581/2011 muutettu 18 § on väliaikaisesti voimassa 1.1.2012 lukien, kunnes L 493/2005 tulee asetuksella voimaan.)

Ydinvastuulain 29 §:n mukaan jos se, jolla on oikeus saada vahingonkorvausta tämän lain tai muun sopimusvaltion vastaavan lainsäädännön nojalla Suomessa olevan ydinlaitoksen haltijalta, näyttää, ettei hän ole voinut saada tätä korvausta ydinlaitoksen haltijan kanssa vakuutus sopimuksen tehneeltä vakuutuksenantajalta, maksetaan korvaus valtion varoista. Valtion 1 momentin

mukainen korvausvelvollisuus ei ylitä sitä vastuumäärää, joka on laitoksenhaltijaan nähden voimassa 18 §:n 1 momentin mukaisesti.

Lisäksi Suomi on sopijapuolena Brysselin lisäyleissopimuksessa, jonka voimassa olevan version mukaan sopimusmaat korvaavat tiettyjen edellytysten täytyessä yhteisvastuullisesti myös muissa sopimusmaissa syntyneitä ydinvahinkoja (ns. kolmannen vaiheen vastuumäärä) 125 miljoonan SDR:n verran. Kunkin maan osuus lasketaan erityisten sopimuksessa määrättyjen jakoperusteiden mukaan. Jakoperusteita ovat bruttokansantuote ja Suomeen asennettu ydinvoimateho 8000 MW. Suomen osuus tässä tarkoitettu korvausmäärästä on OECD:n viime vuosina tekemien laskelmien mukaan ollut hieman alle 2 prosenttia. Suomen osuus riskistä on arvioitu noin 5,9 miljoonan euron suuruusluokkaan per sopimusmaassa tapahtunut ydinvahinko.

Valtion vastuu avaruustoiminnan ja avaruusesineiden aiheuttamista vahingoista perustuu YK:n avaruussopimukseen, joihin Suomi on sitoutunut 1970-luvulla. Avaruusesineiden aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta säädetään avaruusyleissopimuksen[1] 7 artiklassa sekä vastuusopimuksessa[2]. Sopimusten mukaan vahingonkorvausvastuu on valtiolla, joka on lähettänyt avaruusesineen tai jonka toimeksiannosta avaruusesine on lähetetty taikka jonka alueelta tai lähetysvälineellä avaruusesine on lähetetty. Tähän mennessä vastuulla ei ole ollut Suomen kannalta käytännön merkitystä, koska Suomella ei ole ollut omaa avaruustoimintaa. Nyt tilanne on kuitenkin muuttunut, koska ensimmäiset suomalaiset satelliitit on laukaistu avaruuteen. Kiertoradalla on seitsemän suomalaista satelliittia, joista viisi yksityisten yritysten lähettämiä.

Avaruustoiminnasta annetun lain (63/2018) 7 §:n mukaan avaruusesineen aiheuttama vahinko korvataan valtion varoista toiminnanharjoittajalle itselleen aiheutuneita vahinkoja lukuun ottamatta.

Pykälän 2 momentin mukaan valtiolla on oikeus periä vahinkoa kärsineelle suorittamansa korvaus toiminnanharjoittajalta siltä osin kuin tämä olisi vahingonkorvauslain (412/1974) nojalla ollut vastuussa vahingosta vahinkoa kärsineelle.

Pykälän 3 momentin mukaan valtiolla on 2 momentista poiketen oikeus periä maksamansa korvaus toiminnanharjoittajalta, vaikka tämä ei olisi aiheuttanut vahinkoa vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n 1 momentin mukaisesti tahallisesti tai tuottamuksesta, jos vahinko on aiheutunut maan pinnalla taikka lennossa olevalle ilma-alukselle, sen matkustajalle tai sen miehistöön kuuluvalla. 3 momentissa säädetyn valtion takautumisoikeuden enimmäismäärä on 60 miljoonaa euroa. Enimmäismäärää koskevaa säännöstä ei kuitenkaan sovelleta, jos toiminnanharjoittaja on laiminlyönyt noudattaa lakia tai 5 §:n nojalla annetun luvun ehtoja.

Lain 8 §:n mukaan toiminnanharjoittajan tulee ottaa vakuutus kolmansille osapuolille avaruustoiminnasta aiheutuvien vahinkojen varalta vähintään valtion takautumisoikeuden enimmäismäärään saakka. Työ- ja elinkeinoministeriö voi olla vaatimatta 1 momentissa tarkoitettua vakuutusta, jos:

1) laukaisuyhtiön vakuutus tai muu vastaava vakuutus kattaa olennaisilta osin toiminnanharjoittajan ja valtion vastuun avaruustoiminnan kolmansille osapuolille aiheuttamista vahingoista (Yleissopimus valtioiden toimintaa johtavista periaatteista niiden tutkiessa ja käyttäessä avaruutta, siihen luettuna kuu ja muut taivaankappaleet (SopS56-57/1967)); tai

2) avaruustoiminnan riskeistä tehdyn arvion perusteella riski avaruustoiminnan aiheuttamista vahingoista maan pinnalla, ilmassa ja avaruudessa on työ- ja elinkeinoministeriön hyväksyttävissä (Kansainvälistävastuuta avaruusesineiden aiheuttamista vahingoista koskeva yleissopimus (SopS8 ja 9/1977)).

[1] Yleissopimus valtioiden toimintaa johtavista periaatteista niiden tutkiessa ja käyttäessä avaruutta, siihen luettuna kuu ja muut taivaankappaleet (SopS 56-57/1967).

[2] Kansainvälistä vastuuta avaruusesineiden aiheuttamasta vahingoista koskeva yleissopimus (SopS 8 ja 9/1977).

Huoltovarmuuskeduksen turvavarastolain (970/1982) mukaisia vastuita oli yhteensä 9,4 miljoonaa euroa ja muiden pitkäaikaisten sopimusten tuottamia vastuita oli yhteensä 53,9 miljoonaa euroa.

Liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole liitteen mukaista esitettävää.

Liite 14: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Nimi	Taseen loppusumma tai varojen määrä	Organisaation toiminta-alue tai varojen käyttötarkoitus
Huoltovarmuusrahasto	2 048 228 266,23	Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain (1390/1992, 1 §) tarkoituksena on poikkeusolojen ja niihin verrattavissa olevien vakavien häiriöiden varalta turvata väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömät taloudelliset toiminnot ja niihin liittyvät tekniset järjestelmät. (huoltovarmuus)
Valtiontakuurahasto	708 270 137,53	Laki valtiontakuurahastosta (444/1998) tarkoituksena on turvata Finnveran antamien vientitakuiden, takausten ja muiden rahastolain 4 § tarkoitettujen sitomusten täyttäminen. Rahaston varoista hoidetaan myös entisen Valtion- takuukeskuksen ja sitä edeltäneiden vientitakuulaitoksen ja Valtiontakaus-laitoksen antamat takuut, takaukset ja muut vastuusitomukset.
Valtion ydinjätehuoltorahasto	2 727 410 508,25	Ydinenergialain (990/87) ja sen nojalla annetulla asetuksella valtion ydinjätehuoltorahastosta (162/88) tarkoituksena toteuttaa osaltaan varautumista ydinjätehuollon kustannuksiin, sekä ydinenergialain 53a ydinturvallisuus-tutkimuksen rahoittamiseen ja ydinenergialain 53b ydinjätetutkimuksen rahoittamiseen.

Liitteessä on esitetty rahastojen taseiden loppusummat.

Liite 15: Velan muutokset

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole esitettävää liitteellä 15.

Liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole esitettävää liitteellä 16.

Liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole esitettävää liitteellä 17.

6 Allekirjoitukset

Tilinpäätös on hyväksytty Helsingissä 28.2.2020.

Tuula Haatainen
Työministeri

Mika Lintilä
Elinkeinoministeri

Jari Gustafsson
Kansliapäällikkö

Tilintarkastajan merkintä

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastanut tämän tilinpäätöksen ja tarkastuksessa on annettu tilintarkastuskertomus.

Helsingissä / 2020

Työ- ja elinkeinoministeriön kirjanpitoyksikön (KPY 540) tilinpäätös 2019

Verkojulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-327-501-0

Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi
Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi